

งานวิจัยเรื่อง

ชีวิตและผลงานของนักดนตรีและดุริยางค์คนสำคัญของไทย
สมัยรัตนโกสินทร์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๔๒

คำนำ

การศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่อง “ชีวิตและผลงานของนักดนตรีและครุฑวิคนสำคัญของไทย ในสมัยรัตนโกสินทร์” เป็นงานที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๔๒

ในงานวิจัยครั้งนี้แตกต่างไปจากการวิจัยทั่วไป เนื่องจากคณะผู้วิจัยเห็นว่ารูปภาพของนักดนตรี ครูดนตรี และครุฑวิคนต่าง ๆ เป็นรูปที่หายาก ประกอบกับรูปที่ได้มาส่วนมากเป็นรูปที่ถ่ายโดยช่างที่ไม่ชำนาญในการถ่ายภาพเท่าใดนักแต่ก็เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์เดียวที่เหลืออยู่ คณะผู้วิจัยจึงนำภาพดังกล่าวไปวาดใหม่ โดยนายอิทธิพล วาทะวัฒนะ ขนาด ๑๖ x ๒๐ นิ้ว เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานต่อไป

ภาพที่วาดขึ้นมาใหม่ เป็นภาพที่ทำเป็นสำเนาและเป็นการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ อาศัยภาพเชิงซ้อนเพื่อบอกให้รู้ว่าภาพนั้นเป็นใคร เป็นนักดนตรีเล่นเครื่องอะไร เป็นครุฑวิคนหรือนักร้อง เพื่อที่จะสื่อให้ทราบที่สำคัญอย่างไร

ในส่วนของผลงานเพลงนั้น เนื่องจากนักดนตรีและครุฑวิคนไทยมีจำนวนมาก งบประมาณมีจำกัดจึงคัดสรรเฉพาะบุคคลที่เห็นว่าสำคัญ มีหลักฐานทั้งภาพและเพลง เลือกเฉพาะเพลงที่เด่นจริง ๆ บันทึกลงแผ่นเสียงเพื่อไว้เป็นหลักฐานในการศึกษาในโอกาสต่อไป

การทำงานวิจัยในระบบราชการนั้นลำบากยิ่ง เนื่องจากงบประมาณจำกัด การตัดสินใจซ้ำในการเบิกเงินซ้ำ ทำให้เวลาล่วงเลยไปมาก ขณะเดียวกันก็เร่งรัดให้การส่งงานอยู่ในกรอบของเวลา ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นจริง ลักษณะของงานวิจัยจะขัดแย้งกับธรรมชาติของระบบราชการอย่างสิ้นเชิงยิ่ง ในขณะที่การวิจัยต้องอาศัยเวลา ข้อมูลที่ละเอียดถูกต้องสมบูรณ์และเป็นจริง

ส่วนระบบราชการนั้น มีความถูกต้องตามระบบราชการแต่ขาดความเป็นจริง ด้วยเหตุผลเหล่านี้กระมัง งานวิจัยที่ดูแลโดยระบบราชการไม่ค่อยมีผลงานที่ดีเท่าที่ควร จึงบันทึกข้อสังเกตไว้เป็นหลักฐานเพื่อว่าสักวันหนึ่งระบบราชการที่ต้องการงานวิจัยที่ดี ๆ จะต้องคิดวิธีการที่เหมาะสมกว่าที่เป็นอยู่

อย่างไรก็ตามผลงานวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถ ได้ภาพที่สวยงาม ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ และได้บทเพลงสำคัญ ๆ ของครุฑวิคนไทยที่ได้สร้างไว้เป็นประวัติศาสตร์

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการที่ได้พิจารณาและเห็นความสำคัญของผลงานครุฑวิคนไทยซึ่งศิลปินคนตรีเป็นอาภรณ์ของสังคม งานสร้างสรรค์คนตรีเป็นสิ่งที่สังคมมีความจำเป็นมาก เพื่อที่จะสร้างพลังให้เกิดขึ้นกับปวงชนชาวไทย

นักดนตรี ครูยกรวิไทยมีอยู่จำนวนมากที่ได้สร้างผลงานดี ๆ เอาไว้ แต่ก่อนไม่ค่อยมีใครเก็บรวบรวมผลงานเท่าใดนัก ผลงานดี ๆ จึงกระจัดกระจายไม่มีหลักฐานและหาหลักฐานยาก เท่าที่มีอยู่ก็เป็นหลักฐานที่วนเวียนกันใช้ มีข้อมูลใหม่น้อย

ปัจจุบันเมื่อมีการเก็บข้อมูลรวบรวมหลักฐาน ทำให้ศิลปิน นักดนตรีหลายคนเริ่มทำหลักฐานกันมากขึ้น ซึ่งต้องอาศัยนักวิจัยที่มีดุลยพินิจที่ดี เพื่อเลือกเก็บหลักฐาน เพราะว่าสังคมไทยเริ่มมีค่าตอบแทนให้กับศิลปินในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นศิลปินแห่งชาติ ผู้มีผลงานทางวัฒนธรรม หรือลิขสิทธิ์ สิ่งเหล่านี้ก็กลายเป็นมูลค่าสำหรับศิลปินมากขึ้น ดังนั้นศิลปินรุ่นใหม่จึงเก็บข้อมูลกันละเอียดทีเดียว

งานวิจัยชิ้นนี้ได้เก็บเพียงส่วนหนึ่งของข้อมูล เพื่อเป็นพื้นฐานและหลักฐานให้มีการเก็บกันต่อไป

สุกรี เจริญสุข

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : ชีวิตและผลงานของนักดนตรีและดุริยางค์คนสำคัญของไทย สมัยรัตนโกสินทร์
ระยะเวลาการวิจัย : กรกฎาคม ๒๕๔๓ ถึง กันยายน ๒๕๔๔ (เวลา ๑๘ เดือน)
ทุนวิจัย : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

การวิจัยเรื่องชีวิตและผลงานของนักดนตรีและดุริยางค์คนสำคัญของไทย สมัยรัตนโกสินทร์ เป็นการเลือกศึกษาชีวิตของนักดนตรี นักร้อง ครูดนตรี และดุริยางค์ ที่ได้สร้างผลงานโดดเด่น เลือกจากข้อมูลที่มีความพร้อมจำนวน ๖๐ ท่าน ซึ่งสามารถนำมาวาดเป็นภาพได้ถูกต้องมากที่สุด

การค้นคว้าวิจัยจากข้อมูลจากชีวิตจริง ผลงาน และรูปภาพ เพื่อประมวลให้เป็นภาพที่วาดขึ้นใหม่ขนาด ๑๖ X ๒๐ นิ้ว และแสดงให้เห็นว่า นักดนตรีและดุริยางค์คนสำคัญของไทยได้ทำอะไรไว้บ้าง เป็นภาพสามารถบันทึกเหตุการณ์เพื่อเก็บไว้เป็นประวัติศาสตร์ บันทึกวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ว่าเป็นอย่างไร มีความสามารถทางด้านไหนและมีผลงานอะไรบ้าง แล้วถ่ายภาพให้เป็นฟิล์มขาวดำ ซึ่งทำให้ภาพคมชัดมากยิ่งขึ้นและเก็บภาพไว้เป็นไมโครฟิล์ม

ชีวิตและผลงานของนักดนตรีและดุริยางค์คนสำคัญของไทย สมัยรัตนโกสินทร์ มีอยู่จำนวนมากพอสมควร ได้คัดเลือกมา ๖๐ ภาพ เนื่องจากงบประมาณที่มีจำกัดจึงเลือกนักดนตรีและดุริยางค์คนสำคัญของไทย สมัยรัตนโกสินทร์ที่มีข้อมูลมากที่สุดก่อน

ข้อมูลที่ใช้ประกอบเป็นประวัติส่วนตัวของนักดนตรีและดุริยางค์คนสำคัญ เก็บผลงานที่เป็นภาพผลงานที่เป็นเสียงดนตรีและข้อมูลที่เป็นเก็ล็ดชีวิตเท่าที่จะหาได้ ที่เป็นนักดนตรีทุกประเภท ทุกระดับ ตั้งแต่ นักดนตรีพื้นบ้าน นักดนตรีราชสำนัก นักดนตรีที่เป็นข้าราชการ และนักดนตรีไทยสากล

จากการค้นคว้าพบว่า ข้อมูลส่วนมากเป็นข้อมูลที่ได้รับการหวงแหนจากลูกหลานของนักดนตรีและดุริยางค์ ข้อมูลหลาย ๆ ส่วนถูกตีค่าให้เป็นความลับ ทำให้ข้อมูลส่วนหนึ่งยังไม่สามารถเปิดเผยได้ทั้งหมด ประกอบกับความเห็นว่านักดนตรีและดุริยางค์เหล่านั้นจะต้องเป็นภาพที่งดงาม ดูดี เป็นภาพในทางบวกเท่านั้น ซึ่งไม่เป็นความจริงของชีวิต ทั้งที่นักดนตรีส่วนใหญ่มีชีวิตที่มีความยากลำบาก

นักร้องและนักดนตรีเป็นกลุ่มที่มีชื่อเสียงมาก แต่เป็นกลุ่มที่มีผลงานไม่เป็นชิ้นไม่เป็นอันเหลืออยู่ เนื่องจากขาดการบันทึกเสียงเก็บไว้ เล่นแล้วก็ผ่านไป หากจะมีผลงานเหลืออยู่บ้างก็เป็นเสียงที่มีคุณภาพด้อยเต็มที่ เพราะผลงานเป็นของดุริยางค์แต่ผลงานและความสามารถในการถ่ายทอดได้หายไป ในสิ่งที่เหลืออยู่จึงเป็นเพียงความทรงจำของเหตุการณ์เท่านั้น

Abstract

Research Title : The Lives and Work of Thai Musicians and Composers in Bangkok Era

Research Period : July 2000 – September 2001

Research Funding : Thailand Cultural Research Committee

The research titled “The Lives and Work of Thai Musicians and Composers in Bangkok Era (1782 to present)” is a study of 60 Thai musicians, singers, music teachers and composers that have produced outstanding works and were well-recognized in Thailand. The purpose of this project is to portrait the lives and works of these people in drawings, each is 16 × 20 inches in size. These drawings will be photographed in black and white and developed in microfilms for preservation.

Since the fund for this project is rather limited and also because of the available information on them only 60 outstanding musicians have been selected.

The data collected will come from various sources covering the lives and works of folk musicians, court musicians, musicians who served in the civil service and the modern Thai musicians.

Most sources of information came from the descendants of these musicians. Some of the information had been kept secret. Therefore, what will be portrait is more or less positive than reality, since many of them actually experience a great deal of hardship in their lives.

The lack of the recording of their performances together with poor quality of the recording and with few written notation of their music make it difficult to study the real interpretation of their works. The existing data will mostly be the memories of their lives and works in the past.

สารบัญ

กล้า ฌ บางช้าง, นาย	๘
กาหลง ฟุ้งทองคำ, ร้อยตำรวจตรี	๑๐
กำธร สนิทวงศ์ ฌ อยู่ธาดา, นาย	๑๒
ขาเคร์ แวเต็ง, นาย	๑๖
จำเนียร ศรีไทยพันธุ์, นาย	๑๘
เจนคุริยางค์, พระ	๒๑
เจริญ พาทยโกศล, นาง	๒๖
เจริญใจ สุนทรวาทีน, นาง	๒๘
ฉลวย จิยะจันทร์, นาง	๓๐
ชื่น ศิลปบรรเลง, คุณหญิง	๓๒
เชื้อ คนตรีรส, นาย	๓๕
โชยลังกา เครือเสน, นาย	๓๗
คณู ฮันตระกูล, นาย	๓๘
เดือน พาทยกุล, นาย	๔๑
ท้วม ประสิทธิ์กุล, นาง	๔๓
ทองดี ชูศักดิ์, นาย	๔๕
ท้ว พาทยโกศล, จางวาง	๔๗
เทพรัตน์ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ	๕๐
เทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล, นาย	๕๓
เทียบ คงลายทอง, นาย	๕๗
นครสวรรค์วรพินิต, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์, กรมพระ	๕๘
นิภา อภัยวงศ์, นาง	๖๒
บรูซ แกสตัน, นาย	๖๕
บุญยงค์ เกตุคง, นาย	๖๗
บุญยัง เกตุคง, นาย	๗๐
บุศย์ เพ็ญกุล, นาย	๗๓
เบญจรงค์ ธนโกเศศ, นาง	๗๕

ปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ	๘๘
ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระ	๘๑
ประดิษฐ์ไพเราะ, พระ	๘๕
ประดิษฐ์ไพเราะ, หลวง	๘๐
ประเวช กุมท, นาย	๘๔
ประสานคุริยศัพท์, พระยา	๘๖
ปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ	๘๘
แปง โนจา, นาย	๑๐๑
พาทย์บรรเลงรมย์, พระ	๑๐๓
พินิจ ฉายสุวรรณ, นาย	๑๐๕
เพชร จรรย์นาฏ, นาย	๑๐๗
เพชรบูรณ์อินทราชัย, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก, กรมขุน	๑๑๐
เพลงไพเราะ, พระ	๑๑๒
ไพฑูรย์ กิตติวรรณ, คุณหญิง	๑๑๕
ไพเราะเสียงซอ, หลวง	๑๑๘
ภูมีเสวิน, พระยา	๑๒๐
มนตรี ตราโมท, นาย	๑๒๓
มหาเทพกษัตรสมุห, นาง	๑๒๖
รวม พรหมบุรี, นาย	๑๒๘
สังข์ ภูเขาทอง, นาย	๑๓๐
สมเถา สุจริตกุล, นาย	๑๓๒
สอน วงษ์อึ้ง, นาย	๑๓๔
สำราญ เกิดผล, นาย	๑๓๖
สุพจน์ โตสง่า, นาย	๑๓๘
สุมิตรรา สุจริตกุล, นาง	๑๔๐
สุวิทย์ บวรวัฒนา, นาย	๑๔๒
เสนาะคุริยางค์, พระยา	๑๔๕
หรั่ง พุ่มทองสุข, นาย	๑๔๘
เหนี่ยว คุริยพันธุ์, นาย	๑๕๐
อัครนี้ ปราโมช, หม่อมหลวง	๑๕๓

อุดม อรุณรัตน์, ศาสตราจารย์

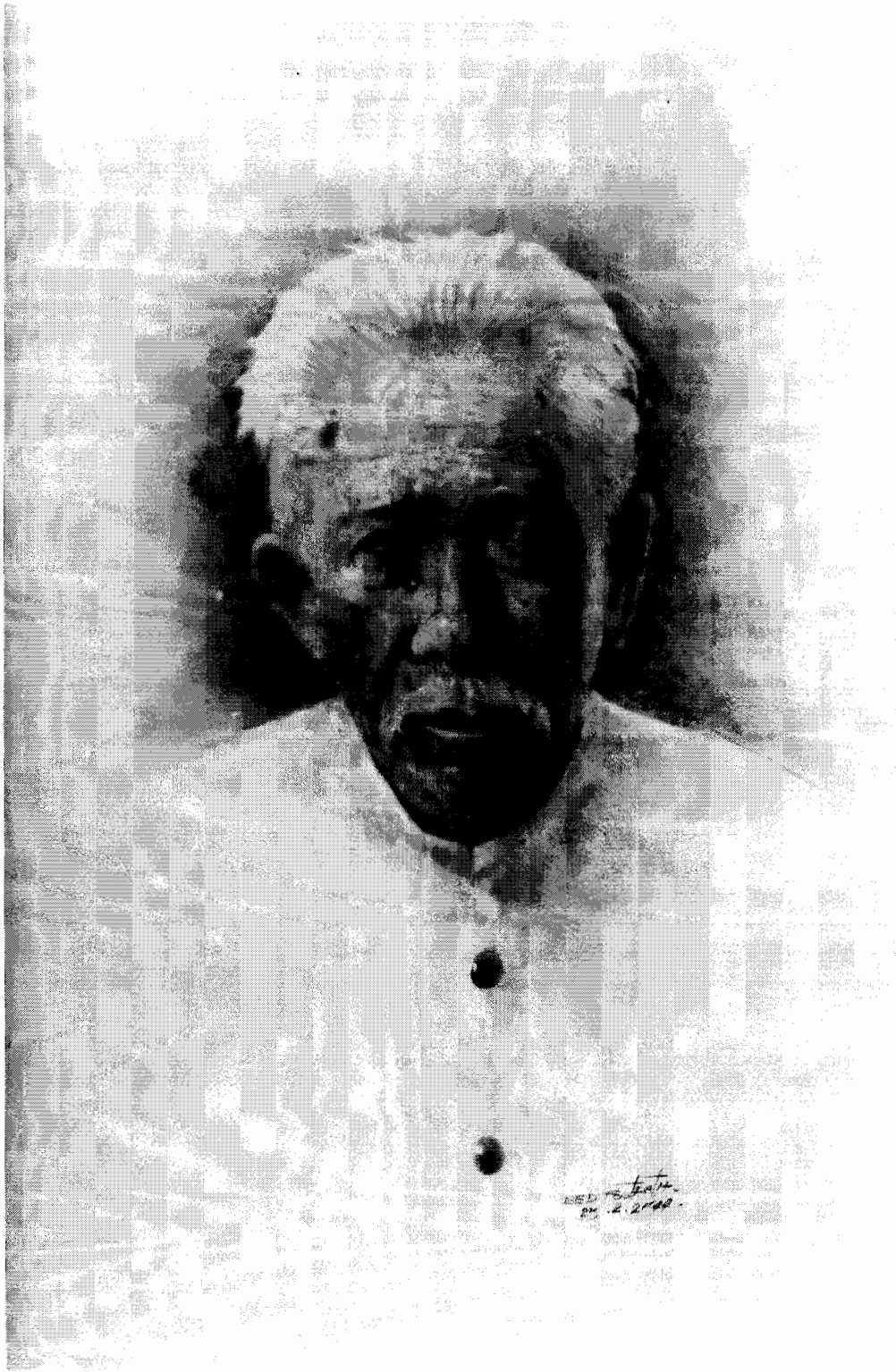
๑๕๕

อุทิศ นาคสวัสดิ์, นาย

๑๕๗

เอื้อ สุนทรสนาน, นาย

๑๕๘

Handwritten signature
MAY 2 2000

นายกัณฑ์ ฦ บางช้าง
นักดนตรี
(ไม่ทราบวันเดือนปีเกิดและวันตาย)

ครูกัณฑ์ ฦ บางช้าง เป็นชาวจังหวัดสมุทรสงคราม มีพี่น้องที่เป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงคือ นายกล้อย ฦ บางช้างและนายกล้าย ฦ บางช้าง ครูกัณฑ์เป็นนักดนตรีในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีความเชี่ยวชาญในการเล่นเครื่องเป่าพาทย์ได้รอบวง เป็นผู้มีความรู้ทางเพลงดี มาก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการตัดสินผู้หนึ่งในการประชันวงเป่าพาทย์ที่วังบางขุนพรหม

ร้อยตำรวจตรีกาหลง พึ่งทองคำ
นักดนตรี/ครูดนตรี
(พ.ศ. ๒๕๓๓ -ปัจจุบัน)

ครูกาหลง พึ่งทองคำ เกิดเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๓๓ บิดาชื่อนายสม พึ่งทองคำ มารดาชื่อนางสงวน พึ่งทองคำ ทั้งบิดาและมารดาเป็นนักดนตรี ภายหลังจากบิดาเสียชีวิตมารดาได้ แต่งงานใหม่กับนายหยด ศรีอยู่ นักดนตรีจากสำนักบ้านพาทย์โกศล

เริ่มเรียนดนตรีเมื่ออายุได้ ๗ ขวบ จากคุณตาชื่อนายวัน สุขทับ ต่อจากนั้นจึงได้เรียนกับ นายหยด ศรีอยู่ จนเมื่ออายุได้ ๑๒ ขวบ เริ่มหัดเล่นระนาดเอก ระนาดทุ้ม และปี่ เรียนปี่กับครูหลาย ท่าน เช่น ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ครูพวง เกิดผล และครูเทียบ คงลายทอง

ครูกาหลง พึ่งทองคำ เข้ารับราชการที่กองสวัสดิการกรมตำรวจ เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ โดยได้ รับเงินเดือน ๔๕๐ บาท และได้รับพระราชทานเลื่อนยศเป็นร้อยตำรวจตรีก่อนที่จะเกษียณอายุราชการในปี พ.ศ. ๒๕๓๓

นอกจากครูกาหลง พึ่งทองคำ จะเป็นนักดนตรีผู้มีความสามารถทางดนตรีโดยเฉพาะปี่แล้ว หลังจากเกษียณอายุราชการจากกรมตำรวจแล้วยังได้นำเอาวิชาความรู้ทางดนตรีถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ด้วย ปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ED FOO/PAL
25.3.2599-

นายกำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

ครูดนตรี / นักดนตรี

(พ.ศ. ๒๔๖๗ - ๒๕๓๔)

อาจารย์กำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา เกิดเมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๔๖๗ ที่บ้าน ถนนบรรทัดทอง สะพานเหลือง อำเภอปทุมวัน กรุงเทพฯ ท่านเป็นบุตรชายคนโตของ อำมาตย์ตรีหลวงจรูญ สนิทวงศ์และหม่อมหลวงรวง สนิทวงศ์ อาจารย์กำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา มีพี่น้อง ๗ คนด้วยกัน

อาจารย์กำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา เริ่มเรียนหนังสือที่โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ ต่อมาได้ย้ายไปเรียนที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา เมื่อปี ๒๔๘๓ - ๒๔๘๕ และได้เข้าศึกษาต่อที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในคณะวิศวกรรมศาสตร์ ในปี ๒๔๘๕ - ๒๔๘๖ และได้เปลี่ยนไปเรียนวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ในปี ๒๔๘๖ - ๒๔๘๘

ขณะที่ศึกษาคณะสถาปัตยกรรม อาจารย์กำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ได้เป็นนักกรีฑา กระโดดสูงและกระโดดไกลของมหาวิทยาลัย เป็นผู้ทำลายสถิติประเทศไทยกรีฑาทั้งสองชนิด โดยกระโดดไกลทำลายสถิติประเทศไทย กระโดดไกลได้ ๖.๕๓ เมตรและกระโดดสูงได้ ๑.๘๒ เมตร ในวันเปิดสนามศุภชลาศัย พ.ศ. ๒๔๘๔ ต่อมาได้ทำลายสถิติประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง เมื่อปี ๒๔๘๖ โดยกระโดดไกลได้ ๗.๐๒ เมตร ซึ่งเป็นนักกีฬาที่มีความสามารถสูงคนหนึ่งของไทย

ในปีการศึกษา ๒๔๘๐ อาจารย์กำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ขณะนั้นอายุได้ ๒๔ ปี ได้สอบชิงทุนของคุรุสภาไปศึกษาต่อที่ประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นการศึกษาคณตรีทุนแรกของประเทศไทย โดยได้เข้าเรียนที่โรงเรียนดนตรีกิลฮอลล์ (Guildhall School of Music, University of London) ระหว่างปี ๒๔๘๑ - ๒๔๘๔ สอบได้ Teacher's Diploma และได้ Associate Guildhall School of Music

ในฐานะนักกีฬา อาจารย์กำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ได้เป็นตัวแทนประเทศไทยชุดแรกที่ได้ร่วมในการเข้าแข่งขันกีฬาโอลิมปิกที่กรุงเฮลซิงกิ ประเทศฟินแลนด์ เป็นเจ้าภาพ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๕ โดยทำหน้าที่เป็นนักกีฬาวายน้ำ กระโดดสูง เขย่งแก๊งกอย และก้าวกระโดด แม้ไม่ได้เหรียญ แต่อย่างใดแต่ก็เป็นความภูมิใจสำหรับคนไทยเป็นอย่างมาก

ในปี ๒๔๘๖ - ๒๔๘๘ ได้เข้าเรียนที่ Trinity College of Music, London วิชาเอกการขับร้อง เป่าฟลูตและเล่นเชลโล่ สำเร็จการศึกษาวิชาดนตรีได้วุฒิ Licentiate of Trinity College of London (LTCL) ได้วุฒิ Fellowship of Trinity College of London in Musicology (FTCL) ซึ่งเป็นคนไทยคนแรกที่ได้วุฒิทางดนตรีสูงสุดของอังกฤษ

นอกจากจะเป็นนักกีฬา นักดนตรีแล้ว อาจารย์กำธรยังเป็นนักวาดภาพที่เก่งมากคนหนึ่ง ขณะที่ทำนักร้องที่อังกฤษนั้น อาจารย์กำธร เป็นผู้ที่ชอบวาดภาพสีน้ำมันมาก ก็จะวาดภาพต่าง ๆ บรรยากาศแบบไทย ๆ โบราณสถานสำคัญ ๆ วิวอาคาร รูปคน รูปทิวทัศน์ แล้ววางรูปแสดงตาม ถนนในอังกฤษ แจกบ้าง ขายบ้าง และที่ท่านภูมิใจมากก็คือ เมื่อครั้งที่แสดงรูปอยู่ข้างถนน Sir Winston Churchill นายกรัฐมนตรีอังกฤษในสมัยนั้น หยุคชมและพูดคุยด้วย

หลังจากจบการศึกษา อาจารย์กำธร เดินทางกลับประเทศไทยมารับราชการเป็นอาจารย์ประจำที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นต้นสังกัดที่ให้ทุนการศึกษา เมื่อปี ๒๕๐๐ ซึ่งขณะนั้นอายุได้ ๓๔ ปี กระทั่งปี ๒๕๒๐ จึงลาออกจากราชการ เพราะตามกฎหมายของกระทรวงศึกษาธิการนั้น นักเรียนทุนจะต้องชดใช้ทุนสองเท่าของจำนวนเวลาที่รับทุนไป หรือจ่ายเป็นเงินสี่เท่าที่ได้รับทุนการศึกษา อาจารย์กำธรรับทุนการศึกษา ๘ ปี ก็ต้องทำงานชดใช้ ๑๖ ปี

เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๓ อาจารย์กำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งถือว่าเป็นปูชนียบุคคลที่สำคัญยิ่งสำหรับประเทศไทย

ผลงานของอาจารย์กำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ในฐานะเป็นผู้บุกเบิกวิชาดนตรีศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยเลขที่เคียว โดยเริ่มต้นวิชาความซาบซึ้งทางดนตรี (Music Appreciation) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะอาจารย์พิเศษ ต่อมาจึงได้ขยายหลักสูตรที่เปิดสอนในวิทยาลัยวิชาการศึกษาทุกวิทยาเขต ประสานมิตร ปทุมวัน พระนคร บางแสน พิษณุโลก และสงขลา โดยที่อาจารย์กำธร เป็นผู้"วิ่งรอก" สอนทุกวิทยาเขต

วิชาความซาบซึ้งทางดนตรี (Music Appreciation) ได้ขยายกว้างขึ้น และกลายเป็นวิชาบังคับในหลักสูตร ศิลปศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ การศึกษา อักษรศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยไทย บัณฑิตทั่วประเทศได้เรียนความซาบซึ้งทางดนตรี และได้รู้จักคีตศัพท์ อาจารย์กำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ในฐานะผู้วางรากฐานวิชา

ในฐานะนักดนตรี อาจารย์กำธรได้ตั้งวงเครื่องสายฝรั่งขึ้น ชื่อว่าวงโปรมุซิกาสดริงควอเท็ต (Pro Musica String Quartet) ต่อมาในปี ๒๕๑๐ จึงได้ขยายเป็นวงเครื่องสายให้ใหญ่ขึ้นเป็นวงโปรมุซิกาแชมเบอร์ออร์เคสตรา (Pro Musica Chamber Orchestra) ฝึกซ้อมอย่างอาชีพออกแสดงในงานต่าง ๆ เพื่อการฟังดนตรีอย่างจริงจัง ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวัฒนธรรมเยอรมันเกอเธ่ มีผู้อำนวยการฟังดนตรีอย่างจริงจัง ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวัฒนธรรมเยอรมันเกอเธ่ มีผู้อำนวยการเพลงจากเยอรมัน ฮันส์ กุนเทอร์ มอมเมอร์ (Hans Gunter Mommer) ซึ่งมาจากวง Berlin Opera Ballet มาช่วยควบคุมวงในปี ๒๕๑๓

เนื่องจากเครื่องดนตรีมีราคาแพง เด็กนักเรียนไทยก็ยากจนไม่มีเงินซื้อเครื่องดนตรี อาจารย์กำธร จึงได้จัดสอนวิชาเป่ารีคอร์เดอร์ วิชาขับร้องประสานเสียง และได้นำวงขับร้องประสานเสียงร่วมร้องเพลงชาติ เพลงสรรเสริญพระบารมี ในงานเอเชียนเกมส์ครั้งที่ ๕ ซึ่งไทยเป็นเจ้าภาพด้วย

ในฐานะนักการศึกษาคนตรี อาจารย์กำธรเป็นครุคนตรีที่ยิ่งใหญ่ มีใจกว้างขวาง สร้างอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนโดยทรัพย์สินส่วนตัว มีหนังสือให้นักเรียนได้ยืมกันค้ำ มีภาพยนตร์คนตรีให้ดู แผ่นเสียงเทปดนตรีคลาสสิกมากมายเพื่อให้เด็กได้ความ อาจารย์กำธรได้จัดรายการเพลงคลาสสิกที่วิทยุจุฬาฯ ทางคลื่น เอฟเอ็ม ๑๐๑.๕ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งเป็นรากฐานการศึกษาดนตรีคลาสสิกในเมืองไทยและยังจัดต่อเนื่องมากระทั่งปัจจุบัน

สิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ อาจารย์กำธร ได้ริเริ่มจัดการสอบเทียบวิชาดนตรีทั้งทฤษฎีและทักษะคนตรีตามมาตรฐานสากลของ Trinity College of Music, London ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ที่หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและขยายไปยังศูนย์สอบต่าง ๆ ซึ่งยังคงดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

อาจารย์กำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๔ รวมอายุได้ ๖๗ ปี

นายชาครต์ แวเต็ง
นักดนตรี
(พ.ศ. ๒๕๗๔ – ปัจจุบัน)

นายชาครต์ แวเต็ง เกิดเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๗๔ ที่บ้านบังคิกอ ตำบลลานาหาร อำเภอมือง จังหวัดปัตตานี บิดาชื่อนายเวสคอปา มารดาชื่อนางเวแชนะ มีอาชีพขายน้ำชากาเพื่อยู่ในหมู่บ้าน มีพี่น้อง ๓ คน

ในวัยเด็กของนายชาครต์ แวเต็ง กำพร้าบิดาตั้งแต่อายุ ๔ ขวบ ต่อมาได้ย้ายมาอยู่ที่อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ได้เข้าเรียนเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ก็ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันเนื่องจากฐานะทางบ้านยากจน ต้องออกมาช่วยงานครอบครัว ทำงานรับจ้างลากไม้พื้นรถไฟ และมีงานหลักคือเลี้ยงควาย ซึ่งเป็นงานที่เด็กชายชาครต์ ชอบเพราะมีโอกาสได้ฟังวิทยุและร้องเพลง เพลงที่ฟังและร้องมักจะเป็นเพลงที่ส่งกระจายเสียงจากประเทศมาเลเซีย นอกจากนั้นยังใช้เวลาบางส่วนเข้าเรียนในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม เริ่มสนใจไวโอลินมาตั้งแต่เด็กจากการที่ได้พบเห็นการแสดงดนตรีพื้นบ้านในละแวกนั้นเอง และเริ่มฝึกฝนไวโอลินด้วยตัวเองมาตลอด

ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ นายชาครต์ แวเต็ง ได้ก่อตั้งวงร้องเงี้ยวขึ้นที่อำเภอรามัน จังหวัดยะลา วงในระยะแรก ๆ เป็นวงขนาดเล็กมีสมาชิก ๕ คน นายชาครต์ แวเต็ง เป็นคนเล่นไวโอลิน ร่วมกับนักดนตรีคนอื่น ๆ ที่เล่นออร์แกน รำมะนา และกลองซุด เล่นเป็นวงดนตรีประกอบการขับร้อง เพลงที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นเพลงประกอบภาพยนตร์ของมาเลเซีย นอกจากนั้นยังใช้เวลาส่วนหนึ่งเล่นดนตรีในบาร์เป็นอาชีพ ได้รับค่าตอบแทนคืนละ ๔๐ บาท

ในขณะนั้นคณะละครบั้งสวิงจากประเทศสิงคโปร์ได้เดินทางเข้ามาทำการแสดงในประเทศไทยแถบจังหวัดยะลาและนราธิวาส ขณะนั้นคณะละครกำลังขาดคนเล่นไวโอลิน นายชาครต์ได้มีโอกาสเข้าเล่นดนตรีคณะละครโดยได้รับค่าตอบแทนวันละ ๑๐๐ บาท

นายชาครต์ แวเต็ง แต่งงานกับนางสาวฟารีเดาะห์ อับดุลมุบิล มีบุตร ๕ คน เป็นชาย ๒ คน หญิง ๓ คน

ต่อมาได้ย้ายไปอยู่ที่อำเภอชะหรีง จังหวัดปัตตานี ประกอบอาชีพช่างทอง และได้ตั้งคณะดนตรีร้องเงี้ยว ของตัวเองขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งมีชื่อว่า “เต็นดั่งฮัสลี” ที่มีบทบาทในการอนุรักษ์และเผยแพร่ร้องเงี้ยวให้เป็นที่แพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้มีโอกาสแสดงต่อหน้าพระพักตร์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ขณะที่ทรงเสด็จแปรพระราชฐานไปประทับ ณ พระราชวังทักษิณราชธานีเวศน์อยู่เสมอ

นายชาคร์ แวเค็ง เป็นนักดนตรีพื้นบ้านที่ได้ใช้ความสามารถทางดนตรีรับใช้สังคมและประเทศชาติ จนเป็นที่ยอมรับทั่วไปว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทต่อศิลปะพื้นบ้าน “รองเง็ง” เป็นอย่างมาก จนได้รับเกียรติคุณต่าง ๆ มากมาย อาทิ รางวัลโล่เกียรติคุณและเข็มเกียรติคุณในฐานะบุคคลผู้สนับสนุนการอนุรักษ์มรดกไทยดีเด่นเนื่องจากในวันอนุรักษ์มรดกไทย ประจำปี ๒๕๓๕ ได้รับการยกย่องเป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาศิลปะการแสดง (ไวโอลิน) ประจำปี ๒๕๓๕ ได้รับปริญญาครุศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาดนตรีศึกษา จากสภาการศึกษา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ และได้รับการยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้าน) ประจำปี ๒๕๓๖

ปัจจุบัน นายชาคร์ แวเค็ง อายุ ๗๐ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๒๔๐ ถนนรามโกมุท ตำบลยามู อำเภอชะหาริ่ง จังหวัด ปัตตานี โทรศัพท์ (๐๗๔) ๔๕๑๐๗๗

นายจำเนียร ศรีไทยพันธุ์

ครูดนตรี / นักประพันธ์เพลง

(พ.ศ. ๒๔๖๓ - ๒๕๔๑)

ครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ชื่อเดิมว่า ผลัด เกิดเมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๓ เป็นบุตร นายนาถ กับนางเปลี่ยน ชาวจังหวัดนครปฐม ภรรยาชื่อผ่องศรี (สกุลเดิม สุขสมัย) มีบุตรธิดา ๔ คน ที่มีชื่อเสียงทางด้านดนตรีคือ นางสาวอนงค์ ศรีไทยทิพย์ เป็นนักร้องวงกรุงเทพมหานคร

ครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ เรียนฆ้องวงใหญ่กับครูสุ่ม พูลโคกหวาย ครูทองดี เศษชาวนา และครูขุนทอง บางระจัน ต่อมาได้เป็นศิษย์ครูหรั่ง พุ่มทองสุก เรียนปี่ในและปี่ชวากับครูจันทน์ บางขุนเทียน ซึ่งต่อเพลงเดี่ยวได้หลายเพลง นอกจากนั้นยังได้เรียนและต่อเพลงกับครูอีกหลายท่าน เช่น ครูห้วง ครูหนู ครูคงศักดิ์ คำศิริ ครูโชติ คุริยประณีต หลวงบำรุงจิตรเจริญ (รูป สาดนะ วิสัย) ครูมนตรี ตราโมท ครูเทียบ คงลายทอง ครูเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล และต่อเพลงพระองค์พระพิลาพซึ่งเป็นเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงสุดกับครูสอน วงฆ้อง รับราชการที่กรมประชาสัมพันธ์ จนเกษียณอายุ นอกจากนั้นยังสอนดนตรีแก่สถาบันต่าง ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี เป็นต้น

ครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีได้หลายชนิด ที่เชี่ยวชาญเป็นพิเศษ ได้แก่ ปี่และขลุ่ย ได้แต่งเพลงไว้เป็นจำนวนมาก เช่น เพลงจีนเก็บบุปผาเถา เพลงลาวดำเนินเถา เพลงเทพสร้อยสนเถา ซึ่งเพลงนี้ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดแต่งเพลงไทยรางวัลพิณทองจากธนาคารกสิกรไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ แต่งทางร้องและบทร้องเพลงเทพชาตรีเถา (พ.ศ. ๒๔๕๔) เพลงนกกระจอกเถา (พ.ศ. ๒๕๑๕) เพลงกราวแขกเงาะเถา (พ.ศ. ๒๕๑๕) แต่งทางร้องเพลงทยอยเถา เพลงม้ารำเถา (พ.ศ. ๒๔๕๘) เพลงเงี้ยวรำลึกเถา (พ.ศ. ๒๕๐๑) เพลงศรีธรรมราชเถา (พ.ศ. ๒๕๐๑) เพลงขอเรเถา (พ.ศ. ๒๕๑๒) เพลงสองฝั่งโขงเถา (พ.ศ. ๒๕๑๔) เพลงสดาขงแปลงเถา (พ.ศ. ๒๕๑๔) เพลงเดือนหงายกลางป่า เถา (พ.ศ. ๒๕๒๓) แต่งบทเพลงร้องลาวดำเนินทราย สามชั้นและชั้นเดี่ยว ได้บันทึกแผ่นเสียงร่วมกับวงต่าง ๆ เช่น วงคุริยประณีต วงครูบุญยงค์ เกตุคง

ครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๖ และเสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ อายุได้ ๗๘ ปี

พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยกร)

ดุริยิกวี/ เปียโน/ เชลโล

(พ.ศ. ๒๔๒๖ – ๒๕๑๑)

พระเจนดุริยางค์ นามเดิม ปีเตอร์ ไฟต์ (Peter Feit) ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นปิติ ได้รับพระราชทานสกุล จากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ เป็น “วาทยกร” เมื่อวันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๐ และได้รับแต่งตั้งตำแหน่งสุดท้ายเป็น ศาสตราจารย์พระเจนดุริยางค์

พระเจนดุริยางค์ เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๔๒๖ ที่บ้านญาติมุมนนสาทร ตำบลทวาย กรุงเทพฯ เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๑๑ ที่กรุงเทพฯ อายุได้ ๘๕ ปี ๕ เดือน ๑๒ วัน

พระเจนดุริยางค์เป็นบุตรคนที่ ๓ ของจาคอบ ไฟต์ (Jacob Feit) ซึ่งเป็นนักดนตรีเชื้อชาติเยอรมัน ซึ่งเข้ามารับราชการอยู่ในกองดุริยางค์กองทัพบก ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๑๖ กระทั่งเสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๒ แม่พระเจนดุริยางค์เป็นสาวมอญชื่อนางทองอยู่ (ไม่ปรากฏนามสกุล)

พระเจนดุริยางค์มีพี่ชายอีก 2 คนชื่อพอล ไฟต์ (Paul Feit) และอีกคนหนึ่งชื่อเลียว ไฟต์ (Leo Feit) พ่อให้ลูกชายทั้งสามคนเล่นดนตรี แต่ก็ไม่มีร่องรอยว่าพี่ชายทั้งสองของพระเจนดุริยางค์ไปอยู่ ณ ที่ใด เพราะไม่มีหลักฐานพุดถึง

เด็กชายปีเตอร์เรียนดนตรีกับพ่อที่บ้านพร้อม ๆ กับพี่ชายอีกสองคน เมื่ออายุได้ ๑๐ ขวบก็เรียนไวโอลินก่อน ๓ ปี ต่อมาจึงย้ายไปเรียนเชลโล ซึ่งยึดถือเป็นเครื่องดนตรีประจำตัวในเวลาต่อมา การฝึกซ้อมดนตรีถือเป็นกิจกรรมที่เคร่งเครียดที่สุดของครอบครัว ดังนั้นเด็กชายปีเตอร์จึงได้รับการฝึกฝนสอนดนตรีมาเป็นอย่างดีจากพ่อ ทั้งบทฝึก บทเพลง และบทเพลงสำหรับการรวมวงทั้งที่เป็นวงภายในครอบครัว และวงที่จะต้องเล่นร่วมกับวงชาวต่างประเทศ

เด็กชายปีเตอร์ นอกจากมีความชำนาญด้านเครื่องสายแล้ว ยังสามารถเล่นเครื่องดนตรีอื่น ๆ อีกเช่น เปียโน คลาริเน็ต ฟลูต ท롬โบน ดับเบิลเบส ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการประพันธ์เพลง และเขียนตำราการดนตรีในเวลาต่อมา

ในด้านดนตรีนั้น ถือได้ว่าเด็กชายปีเตอร์ ได้รับการฝึกอบรมอย่างดี ซึ่งสามารถหาความรู้ได้จากบิดา นอกจากนี้เด็กชายปีเตอร์ยังสามารถอ่านหนังสือภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี จากการฝึกฝนที่หนัก ทำให้เด็กชายปีเตอร์เป็นเด็กสนใจคุณภาพ มาตรฐานการทำงาน และเป็นคนที่มีระเบียบแบบแผน

ในด้านวิชาการนั้น บิดาของพระเจนดุริยางค์ เป็นผู้แสวงหาโน้ตเพลง แบบฝึกหัด ทั้งที่เป็นเพลงเดี่ยว เพลงที่เป็นเพลงรวมวงแชมเบอร์ ที่ดี ๆ มาจากต่างประเทศอยู่ตลอดเวลา พระเจนฯ ได้

บันทึกไว้ว่า “เพลงซึ่งบิดาจัดซื้อมาเป็นจำนวนมากจากทุก ๆ แห่งที่มีเพลงประเภทนี้จำหน่าย แทบจะกล่าวได้ว่า เพลงประเภทนี้เกือบทั้งหมดที่มีอยู่ในโลกการดนตรี”

ในวัยเด็กนั้น เด็กชายปีเตอร์เข้าเรียนวิชาสามัญเมื่ออายุได้ ๕ ขวบ พ.ศ. ๒๔๓๕ ที่โรงเรียนอัสสัมชัญ โดยเรียนภาษาฝรั่งเศสเป็นเวลา ๕ ปี แล้วเรียนต่อภาษาอังกฤษอีก ๒ ปี รวม ๑๑ ปี อายุได้ ๑๘ ปี เมื่อเรียนจบก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูสอนภาษาอังกฤษที่โรงเรียนอัสสัมชัญ เป็นครูสอนภาษาได้ ๒ ปีก็ลาออก ซึ่งพ่อเป็นผู้สนับสนุนให้เข้ารับราชการ

วันที่ ๑ มกราคม ๒๔๔๖ ไปรับราชการที่กรมรถไฟหลวง แผนกเดินรถ หลังจากรับราชการได้ ๑๐ ปี ก็ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเป็น “ขุนเจนรรัฐ” เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๔๕๖ และขุนเจนรรัฐก็รับราชการที่กรมรถไฟหลวงจนกระทั่งวันที่ ๑ กันยายน ๒๔๖๐ จึงถูกขอตัวให้ไปรับราชการเป็นครูสอนดนตรีที่กรมมหรสพหลวง โดยพระราชทานนามสกุลใหม่ว่า “วาทะกร” เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๔๖๐ ในวันที่ ๘ มกราคม ๒๔๖๓ ก็ได้รับพระราชทานโปรดเกล้าฯ เป็นหลวงเจนดุริยางค์ ทำหน้าที่เป็นปลัดกรม ประจำที่กองเครื่องสายฝรั่งหลวง เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๔๖๕ ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเป็นพระเจนดุริยางค์ ซึ่งขณะนั้นอายุได้ ๓๘ ปี

พระเจนดุริยางค์ มีภรรยา ๓ คนด้วยกัน คนแรกชื่อเอธา เอ็ดลึฟสัน (Etha Edlefsen) มีลูกด้วยกัน ๖ คน คนโตเป็นหญิงชื่อ Beryl Grace Feit เสียชีวิตด้วยอหิวาตกโรค เมื่ออายุได้ ๒๑ ปี คนที่ ๒ เป็นผู้ชายชื่อ น.ค.ประภิต วาทะกร (Clarence Edlefsen Feit) รับราชการในดุริยางค์กองทัพอากาศ (เสียชีวิต) ลูกชายเป็นนักดนตรีชื่อไพฑูริย์ วาทะกร คนที่สามเป็นผู้หญิงชื่อ Olive Norma Feit คนที่สี่เป็นผู้หญิงชื่อ Carmen Garnet Feit มีชีวิตอยู่ในวิสเซอร์แลนด์ คนที่ห้าเป็นหญิงชื่อ Pearl Constant Feit ส่วนคนที่หก เสียชีวิตตั้งแต่เด็ก

ส่วนภรรยาคนที่สองชื่อบัวคำ ซึ่งพระเจนดุริยางค์ได้พบแม่บัวคำ เมื่อครั้งลาพักร้อนที่ลำปาง ซึ่งในตอนนั้นยังทำงานที่กรมรถไฟหลวง ลูกด้วยกัน ๓ คนเป็นผู้หญิงล้วน ชื่อประทุม ประไพ (เสียชีวิตตั้งแต่เด็ก) และประดับ

ส่วนภรรยาคนสุดท้ายชื่อแม่ส้มลิ้ม มีลูกด้วยกัน ๕ คน คนโตเป็นหญิงชื่อประสานจิตร อีก ๔ คน เป็นผู้ชายหมด ชื่อประศาสน์ ประสพ ประวิตรและประวัติ วาทะกร

ผลงานของพระเจนดุริยางค์ที่สำคัญคือ เป็นผู้ประพันธ์ทำนองเพลงชาติ เพลงประกอบภาพยนตร์เรื่อง พระเจ้าช้างเผือก Air: King of the White Elephant (เรียบเรียงทำนองจากเพลงสายสมร บางครั้งเรียกว่าศรีอยุธยา), Air: Ayudhya Eternal (เรียบเรียงจากทำนองเพลงไทยชื่อจับไม้ บัดเตาะ่ว), Air: His Majestic King Chakra เป็นเพลงที่ได้ประพันธ์ขึ้นใหม่ โดยใช้โน้ต ๕ เสียง, Fanfare: The King is Here (ดัดแปลงมาจากเพลงเกียรติยศรับเสด็จ), Air: March of the Men of the North (ทำนองจากเพลงเชิดจีน)

ผลงานเพลงประกอบภาพยนตร์เรื่องเลือดทหารไทย เรื่องบ้านไร่ของเรา บทเพลงประกอบ ทั้ง ๒ เรื่อง หายหมด เนื่องจากไฟไหม้กรมศิลปากร ยังมีผลงานเรียบเรียงเสียงประสานเพลงอื่น ๆ ซึ่งใช้บรรเลงในวงกรมศิลปากร เช่นแขกเชิญเจ้า ขับไม้บัณฑิตเจ้า พม่าราชวาน เพลงชาติ เพลงสรรเสริญพระบารมี ดับเบรเทศ พม่าแปลง ธรรมเนียมแสง เพลงปฐม เพลงทหารของชาติ เพลงปีใหม่ เป็นต้น

พระเจนดุริยางค์ เป็นผู้ควบคุมวงดุริยางค์คนแรกของไทย โดยเป็นผู้ควบคุมวงเครื่องสายฝรั่ง หลวง วงดุริยางค์กรมศิลปากร วงดุริยางค์กองทัพเรือ วงดุริยางค์กองทัพอากาศ วงดุริยางค์กรมตำรวจ

พระเจนดุริยางค์ ได้ถวายการสอนดนตรีและเขียนตำราดนตรีถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ตำราที่เป็นงานของพระเจนดุริยางค์ ดังนี้ หลักวิชาการดนตรีและการขับร้อง เล่ม ๑ เล่ม ๒ และเล่ม ๓ แบบเรียนวิชาการประสานเสียง เล่ม ๑ เล่ม ๒ แบบเรียนดุริยางคศาสตร์สากล และการดนตรี ภาคที่ ๑ ภาคที่ ๒ นอกจากนี้พระเจนดุริยางค์ได้บันทึกโน้ตดนตรีไทย เป็นโน้ตสากลด้วย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงตั้งวงเครื่องสายฝรั่งหลวง ปี ๒๔๕๕ ต่อมา พระเจนดุริยางค์ได้เข้าเป็นผู้ควบคุมวงเครื่องสายฝรั่งหลวงในปี ๒๔๖๐ และได้พัฒนาเป็นวงดุริยางค์กรมศิลปากรในปัจจุบัน (National Symphony Orchestra)

พระเจนดุริยางค์ เป็นผู้วางรากฐานการศึกษาดนตรีสากลในประเทศไทย จัดตั้งโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ เปิดสอนเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๔๗๗ ต่อมาในปี ๒๔๗๖ จัดตั้งเป็นโรงเรียนศิลปากรในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนสังคีตศิลป์และได้ยกฐานะเป็นวิทยาลัยนาฏศิลป์ ในปี ๒๕๑๔ เพื่อพัฒนาความสามารถทางดนตรีให้กับนักดนตรีและพัฒนาการศึกษาดนตรีสากลตั้งแต่เยาว์วัย

อุปสรรคของการพัฒนาโรงเรียนสอนดนตรีในระบบราชการ เนื่องจากผู้บริหารราชการไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาวิชาดนตรีผลักดันให้พระเจนดุริยางค์เปิดสอนดนตรีหลังจากเลิกเวลาราชการเพื่อพัฒนาความรู้ของนักดนตรีและนักเรียนดนตรีเป็น โรงเรียนเอกชนแห่งแรกชื่อ “วิทยาลัยสาธิตดนตรีสถาน” ที่สะพานมอญตั้งอยู่ที่ชั้นบนของบริษัทสยามอิมพอร์ต เมื่อปี ๒๔๗๗ - ๒๔๗๘ เปิดทำการได้เพียงสองปีก็ปิดกิจการลง มีนักเรียนประมาณ ๔๐ - ๕๐ คน เปิดทำการสอนระหว่างเวลา ๑๗.๐๐ - ๑๘.๐๐ น. ใช้เวลาเรียนสัปดาห์ละ ๒ ครั้ง

“ศิษย์พระเจน” ได้ชื่อว่าเป็นประกาศนียบัตรที่สำคัญมากสำหรับการศึกษาดนตรีในประเทศไทย เพราะพระเจนดุริยางค์เป็นปรมาจารย์ด้านดนตรีสากล ใครได้เป็นศิษย์ท่านถือว่ายิ่งใหญ่แล้ว พระเจนดุริยางค์ได้รับมอบตำแหน่งศาสตราจารย์ดนตรีจากมหาวิทยาลัยศิลปากร ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖

พระเจนดุริยางค์ เป็นบิดาของดนตรีสากลในประเทศไทย

นางเจริญ พาทย์โกศล

นักร้อง

(พ.ศ.๒๔๔๘ - ๒๕๒๕)

นางเจริญ พาทย์โกศล เกิดเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๑๕ เป็นบุตรีนายชื่นกับนางแม่ รุ่งเจริญ ชาวกรุงเทพมหานคร เคยเป็นหม่อมในเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ (หม่อมราชวงศ์ หลาน กุญชร) มีบุตร ๒ คน ต่อมาได้แต่งงานใหม่กับจางวางทั่ว พาทย์โกศล มีบุตรธิดา ๔ คนด้วยกัน

นางเจริญ พาทย์โกศล เรียนขับร้องและฟ้อนรำอยู่กับคณะละครวังบ้านหม้อ โดยต่อเพลงร้องกับหม่อมเปรม กุญชร ณ อยุธยา ในพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าสิงหนาทราชครูวงศ์ฤทธิ ฝึกนาฏศิลป์กับหม่อมเลื่อน กุญชร ณ อยุธยา ในพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าสิงหนาทราชครูวงศ์ฤทธิ และเรียนดนตรีกับหลวงเสนาะคุริยางค์ (ทองดี ทองพื้) เป็นนักร้องที่ได้รับการยกย่องว่า ร้องเพลงดีทั้งลิลา จังหวะและเสียงดี เป็นนักร้องประจำวังบ้านหม้อและวงวังบางขุนพรหม สอนขับร้องที่กองคุริยางค์ทหารเรือ ศิษย์ที่มีชื่อเสียง เช่น รองอำมาตย์ตรีไ้ปะ เหมรำไพ นายอาจ สุนทรนางเทียม เช่นพานิช และคุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ เป็นต้น

นางเจริญ พาทย์โกศลได้แต่งเพลงทางร้องไว้คือ เพลงพม่าห้าท่อนเถา เพลงพวงร้อยเถา เพลงอาถรรพ์เถา มีผลงานขับร้องบันทึกแผ่นเสียงไว้เป็นจำนวนมาก เช่น คับคาวิ คับนางลอย คับมโหรีเรื่องกาเกี เพลงแขกมอญบางขุนพรหม เป็นต้น

นางเจริญ พาทย์โกศล เสียชีวิตเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ อายุได้ ๘๑ ปี

นางเจริญใจ สุนทรวาทีน
นักดนตรี/ครูดนตรี/คูริยกวี
(พ.ศ. ๒๔๕๘ - ปัจจุบัน)

ครูเจริญใจ สุนทรวาทีน เกิดเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๘ ที่กรุงเทพมหานคร เป็นบุตรพระยาเสนาะดุริยางค์ (แจ่ม สุนทรวาทีน) เจ้ากรมพิณพาทย์หลวงและนักดนตรีในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับคุณหญิงเสนาะดุริยางค์ (เรือน สุนทรวาทีน) มีพี่น้องร่วมบิดา มารดา ๕ คน พี่สาวเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียงชื่อ นางเลื่อน สุนทรวาทีน

เรียนดนตรีกับบิดา สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้หลายชนิดโดยเฉพาะมีความเชี่ยวชาญขอสามสายและการขับร้องเป็นพิเศษ

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ครูเจริญใจ สุนทรวาทีน เข้ารับราชการเป็นเป็นข้าหลวงเรือนนอกทำหน้าที่เป็นนักร้อง ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ประจำวงมโหรีหลวง ทำหน้าที่ขับร้องและบรรเลง หลังจากนั้นในสมัยรัชกาลที่ ๘ ได้ย้ายไปสังกัดสำนักพระราชวัง กรมศิลปากร โรงเรียนการเรือนพระนคร และโรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ ก่อนลาออกจากราชการในที่สุด แต่ก็ยังมีได้ละทิ้งวงการดนตรีศึกษา ยังคงสอนดนตรีในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และสถาบันอื่น ๆ อีกหลายแห่ง รวมทั้งให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ แก่วงการดนตรีของชาติเสมอมา

ผลงานที่สำคัญได้แก่ การแต่งทางร้องเพลงพญาสี่เสา เพลงจินตะทราวาตีเถา และเพลงสาวสุดสวย การบันทึกเสียงขับร้องและเดี่ยวขอสามสายเพื่อเป็นแบบฉบับให้กับกรมศิลปากรและหน่วยงานอื่น ๆ เป็นผู้หนึ่งที่ริเริ่มการจัดงานชุมนุมดนตรีไทยอุดมศึกษาขึ้น

ครูเจริญใจ สุนทรวาทีน ได้รับการยกย่องจากรัฐบาลให้เป็นสตรีสากล ในปีสตรีสากล พ.ศ. ๒๕๑๘ นับเป็นศิลปินสตรีคนแรกที่ได้รับการยกย่อง ได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (คีตศิลป์) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๐

นางฉลวย จิยะจันทร์
ครูดนตรี
(พ.ศ. ๒๔๕๕ -ปัจจุบัน)

ครูฉลวย จิยะจันทร์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๕ เป็นบุตรีหลวงประกรมกรณ์ และนางบุญมี รัตนจันทร์ ชาวจังหวัดเพชรบูรณ์ สามี ชื่อร้อยโทยงยุทธ จิยะจันทร์ มีบุตร ๑ คน

ครูฉลวย จิยะจันทร์ เรียนชอู้กับพระสรเพลงสรวง (บัว กมลวาทิน) จนมีฝีมือดี รับราชการที่กรมประชาสัมพันธ์จนเกษียณอายุ สอนดนตรีแก่สถาบันต่างๆ เช่น สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ลาดกระบัง โรงเรียนเทพศิรินทร์ กรุงเทพมหานคร ท่านเคยบันทึกเสียงร่วมกับวงวัชรบรรเลงและวงศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ นอกจากนั้นยังมีวงดนตรีของตนเองชื่อ วงปิติชัย เคยได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดวงดนตรีของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖

คุณหญิงจีน ศิลปบรรเลง

นักดนตรี / ครูดนตรี

(พ.ศ. ๒๔๔๕ - ๒๕๓๑)

คุณหญิงจีน ศิลปบรรเลง เกิดเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๕ เป็นบุตรหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กับนางโชติ (สกุลเดิม หุราพันธ์) เป็นชาวกรุงเทพมหานคร บิดาเป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงมากและเจ้าของวงปี่พาทย์ สามี่ชื่อ นายประสงค์ ไซยพรรค มีบุตร ๑ คน มีน้องสาวชื่อ นางมหาเทพกษัตรสมุท (บรรเลง สาคกริก) เป็นนักร้องและนักดนตรีที่มีชื่อเสียง

คุณหญิงจีน ศิลปบรรเลง เรียนดนตรีกับบิดาจนมีความสามารถทั้งการบรรเลง ขับร้อง และประพันธ์เพลง บันทึกลงโน้ตเพลงแบบต่างๆ และได้รับมอบเป็นผู้อ่านโองการในพิธีไหว้ครู ได้เรียนเดี่ยวซอด้วงกับพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) เรียนซอสามสายกับเจ้าเทพกัญญา บุรณพิมพ์ เรียนโน้ตสากลกับพระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยกร) และครู โฉลก เนตตะสูต

คุณหญิงจีน ศิลปบรรเลง เป็นผู้บรรเลงระนาดเอกวงมโหรีหลวง เป็นผู้ควบคุมวงมโหรีหญิงในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ค่อมารับราชการสอนที่โรงเรียนเบญจมราชาลัย ได้ร่วมก่อตั้งและสอนที่โรงเรียนนาฏดุริยาง (ปัจจุบันคือวิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพ) แล้วย้ายไปสอนที่วิทยาลัยครูพระนคร วิทยาลัยครูธนบุรี เป็นผู้ร่วมก่อตั้งวงดนตรีไทยดุสิตและวงโรงเรียนวัดบวรนิเวศ กรุงเทพมหานคร ทั้งยังสอนดนตรีแก่สถาบันต่างๆ อีกหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม โรงเรียนนายเรือ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นหัวหน้าวงซอของบรรเลงออกอากาศทางสถานีวิทยุ อ.ส. ได้รวบรวมผลงานของหลวงประดิษฐไพเราะไว้เป็นจำนวนมาก และได้จัดพิมพ์หนังสือประชุมผลงานเพลงของหลวงประดิษฐไพเราะ ทั้งยังได้ก่อตั้งมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔

คุณหญิงจีน ศิลปบรรเลง ได้แต่งเพลงไว้ เช่น เพลงลาวสองคอนเถา (พ.ศ. ๒๕๐๐) ทางร้อง เพลงญี่ปุ่นจะฮ้อนเถา ทางร้องเพลงลาวสวยรวยสามชั้น บทร้องเพลงทะเลบัวสองชั้นและชั้นเดียว เพลงมาลีหวนสองชั้นและชั้นเดียว นอกจากนี้ได้ร่วมกับศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ และนาย สันธิวิทย์ อุณหสุวรรณ แต่งบทร้องเนื้อเต็มเพลงนกเขาเคียงรัก

คุณหญิงจีน ศิลปบรรเลง ได้รับพระราชทานปริญญาการศึกษาดุริยางค์บัณฑิตกิตติมศักดิ์จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ และได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปการแสดง(ดนตรีไทย) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๐

คุณหญิงฉวี ศิลปบรรเลงเสียดชีวิตเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๓๑ อายุได้ ๘๒ ปี

ED FOOTPAH-
2. 1. 2509.

นายเชื้อ คนตรีรส
นักดนตรี/ครูดนตรี/ดุริยางค์
(พ.ศ. ๒๔๖๐ - ๒๕๔๒)

ครูเชื้อ คนตรีรส เกิดที่ตำบลลาดชิด อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ พ่อเป็นนักดนตรีฝีมือดีชื่อนายสิงห์โต คนตรีรส และปู่เป็นนักดนตรีเช่นกันชื่อ นายพลอย คนตรีรส

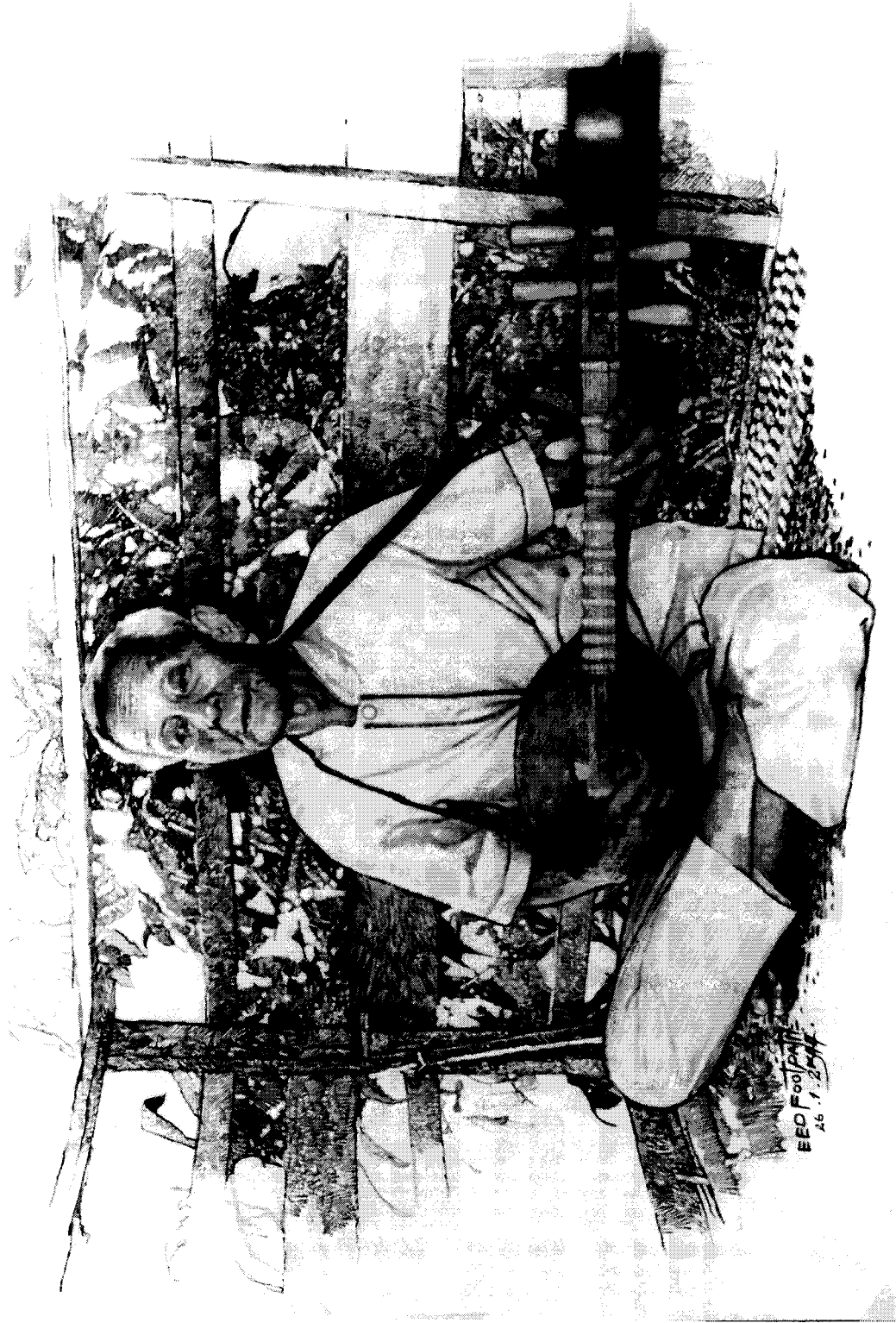
เรียนดนตรีกับบิดาตั้งแต่อายุ ๘ ขวบ เริ่มจากฆ้องวงใหญ่ ต่อมาได้เป็นศิษย์ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เรียนฆ้องและระนาดทุ้มกับครูพุ่ม บานุยะวาท ต่อเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงกับครูหลวงบำรุงจิตร์เจริญ (รูป สาดนะเวส)

ปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ได้ไปอาศัยอยู่กับครูพริ้ง คนตรีรส ซึ่งมีศักดิ์เป็นอา ต่อมาได้เป็นนักดนตรีประจำวงผ่านฟ้า ของครูพริ้ง คนตรีรส ทำหน้าที่เป็นนักระนาด วงคนตรีวงนี้เป็นวงคนตีที่มีชื่อเสียงวงหนึ่งในสมัยนั้น

ปี พ.ศ. ๒๔๘๖ เข้ารับราชการที่กรมประชาสัมพันธ์ ในตำแหน่งข้าราชการวิสามัญ ทำหน้าที่เป็นนักระนาดเอกและระนาดทุ้ม ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ได้ย้ายไปทำงานที่กองดุริยางค์ กรมตำรวจ และได้รับการบรรจุเป็นพลตำรวจประจำแผนกดุริยางค์ ทำหน้าที่เป็นนักวิชาการปรับปรุงเพลงไทยสงฆ์วิทยุของกรมตำรวจในเวลาต่อมา ก่อนที่จะลาออกจากราชการในปี พ.ศ. ๒๕๑๑

หลังจากลาออกจากราชการแล้ว ครูเชื้อ คนตรีรส ยังได้ทำหน้าที่เป็นครูสอนดนตรีในสถาบันต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โรงเรียนบดินทรเดชา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยรามคำแหง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เป็นต้น

ครูเชื้อ คนตรีรส เสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒ อายุได้ ๘๒ ปี

นายไชยลังกา เครือเสน
นักดนตรีพื้นบ้าน
(พ.ศ. ๒๔๔๗ - ๒๕๓๕)

นายไชยลังกา เครือเสน เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๗ ที่บ้านพันตัน ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน เป็นบุตรคนสุดท้องในจำนวนพี่น้อง ๔ คน บิดาชื่อ นายเขียว เครือเสน มารดาชื่อนางขอกหล้า เครือเสน ผู้เป็นตาชื่อนายอภิชัย มะโนแสน เป็นศิลปินพื้นบ้านมีความสามารถในการเป่าปี่และแต่งเพลง นอกจากนั้นยังมีน้ำและพี่ชายที่เป็นช่างฆ้องของเมืองน่านในสมัยนั้น นายไชยลังกา เครือเสน แต่งงานกับนางบัวแก้ว (รัตนมงคล) เครือเสน มีบุตรธิดา ๖ คน

นายไชยลังกา เครือเสน มีความสนใจดนตรีพื้นบ้านมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก เริ่มเล่นดนตรีด้วยตัวเอง จนกระทั่งพี่ชายคนโต ชื่อนายคำตัน ซึ่งเป็นศิลปินพื้นบ้าน ที่สามารถเล่นพิณ สะล้อ และปี่ ได้ดี เห็นในความสามารถจึงได้สอนเพลงพื้นบ้านให้จนกระทั่งสามารถออกวงแสดงการจับขอได้ ต่อมาได้เรียนเพิ่มเติมกับนายเหมย พุฒนา นายยศ สมุทรสิน และนายसान มะโนแสน เมื่ออายุได้ ๒๑ ปี ได้ตั้งวงดนตรีพื้นบ้านชื่อ “วงไชยมงคล” และเป็นวงขอที่มีชื่อเป็นที่รู้จักของภาคเหนือ

นายไชยลังกา เครือเสน เป็นศิลปินพื้นบ้านที่มีผลงานด้านการแสดงที่มีความสามารถได้รับการยกย่อง และยังเป็นผู้มีบทบาทในการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปะพื้นบ้านให้กับผู้สนใจตลอดมา ศิษย์คนสำคัญที่มีชื่อเสียงในเวลาต่อมาคือ นายคำผาย นูปิง ซึ่งได้เป็นศิลปินแห่งชาติในเวลาต่อมา

นายไชยลังกา เครือเสน ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมสาขา ศิลปะ (ดนตรีพื้นบ้าน) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ และได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้าน) ในปีเดียวกัน

นายไชยลังกา เครือเสน ได้เสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ รวมอายุได้ ๘๘ ปี

Melody make

MUSIC: Dan Huron has a fine knack for mixing Western instruments and Thai tunes, as his latest release 'Fleng Bangkok' attests.

NONO KUNIPIT

SAPR 1984

นายคุณ อันตระกูล
นักประพันธ์เพลง
(๒๔๕๓ -ปัจจุบัน)

คุณ อันตระกูล เป็นชาวกรุงเทพฯ เกิดเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ เป็นบุตรชายคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้อง ๕ คน (ชาย ๖ หญิง ๓) บิดา มารดามีความสนใจด้านดนตรีเป็นอย่างมาก พี่น้องทุกคนจึงเล่นดนตรีได้

ในวัยเด็ก คุณ อันตระกูลเข้าเรียนที่โรงเรียนมหาไถ่ศึกษา ต่อมาได้ย้ายมาเรียนที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา ขณะอายุประมาณ ๑๒ ปี เริ่มเรียนดนตรีโดยเป็นนักดนตรีวงดุริยางค์ของโรงเรียน เล่นเครื่องดนตรีได้หลายชนิด เช่น ทรัมเป็ต ยูโฟเนียม และคลาริเน็ต เป็นต้น นอกจากนั้นยังได้ศึกษาการเล่นเครื่องดนตรีประเภทอื่นด้วยตนเองคือ อายุ ๑๕ ปี เริ่มหัดเล่นกีตาร์ อายุ ๑๘ ปี เริ่มหัดเล่นเปียโน เข้าเรียนระดับปริญญาตรีที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่ด้วยความรักในวิชาดนตรี ขณะที่เรียนได้เพียงปีเดียวจึงลาออกและเดินทางไปยังต่างประเทศเพื่อเรียนในระดับปริญญาตรี วิชาดนตรี สาขาการประพันธ์ ที่มหาวิทยาลัยโอเรกอน ประเทศสหรัฐอเมริกา และได้ย้ายไปศึกษาต่อที่ HAGUE CONSERVATOIRE ประเทศเนเธอร์แลนด์ในเวลาต่อมา

เมื่อกลับมาประเทศไทยได้ร่วมกันกับหุ้นส่วนก่อตั้งบริษัทบัตเตอร์ฟลาย ดำเนินธุรกิจโฆษณา โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับเพลงโฆษณา นอกจากนั้นยังเป็นผู้ร่วมก่อตั้งโรงเรียนดนตรี ศศิลิขะขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ เพื่อเปิดสอนดนตรีวิชาต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีดนตรี การประพันธ์ การขับร้อง การเล่นดนตรีทั้งดนตรีสากลและดนตรีไทย รวมทั้งการใช้ห้องบันทึกเสียง เป็นต้น ด้านกิจกรรมดนตรีได้ก่อตั้งวงดนตรีร่วมสมัยโดยใช้ชื่อว่า “ภาติวัคอรุณ” (The Temple of Dawn Consort)

ผลงานการประพันธ์เพลงมีมากมายโดยเฉพาะเพลงโฆษณาที่มีประมาณ ๓๐ เพลง เช่น เพลงโฆษณาเอเชียทรีสต์ เพลงโฆษณาลิลิทิพย์คอนโดมิเนียม เพลงโฆษณาร้านอาหารไทย เป็นต้น ผลงานการประพันธ์อื่น ๆ เช่น เพลงไทยสากล ๕ เพลง ในชุด “เรมาร้องเพลงกัน” ขับร้องโดยเรวัต พุทธินันท์ เพลงสำหรับบรรเลงเดี่ยวกีตาร์ ของฮักกี้ ไอเคิลมานน์ นักดนตรีชาวเยอรมัน เพลงชุดสนามหลวง เพลงประกอบการอ่านบทกวี เพลงชุดเจ้าพระยา เป็นต้น นอกจากนั้นก็เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นโดยไม่ได้นำออกเผยแพร่ ส่วนใหญ่เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นในระหว่างเรียนตามหลักสูตรการศึกษาด้านการประพันธ์เพลง

EED FORD
21. 2. 2544

นายเดือน พาทยกุล
นักดนตรี / ดุริยางค์
(พ.ศ.๒๔๔๘ - ปัจจุบัน)

ครูเดือน พาทยกุล เป็นบุตรของนายพร้อมกับนางต่วน พาทยกุล เกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๘ เป็นชาวจังหวัดเพชรบุรี บิดาเป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงมากและเจ้าของวงปี่พาทย์ แต่งงานกับภรรยาคนแรก ชื่อ กิมไล้ มีบุตรธิดา ๔ คน ภรรยาคนที่สองชื่อเรื่อง มีบุตรธิดา ๔ คน ที่มีชื่อเสียงทางดนตรี คือ นายอรุณ พาทยกุล และนายบำรุง พาทยกุล

ครูเดือน พาทยกุล เรียนฆ้องวงใหญ่และระนาดกับบิดาและปู่ (นายแดง พาทยกุล) ต่อมาได้เป็นศิษย์ฆ้องวงทั่ว พาทยกุศล จนถึงระดับเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง จากนั้นยังได้เรียนและต่อเพลงจากครูอื่น ๆ อีกหลายท่าน เช่น ครูต้ม พาทยกุล พระยาเสนาะดุริยางค์ (แจ่ม สุนทรวาทิน) พระยาภูมิเสวิน (จิตร จิตเสวี) ครูเทวาประสิทธิ์ พาทยกุศล ครูช่อ สุนทรวาทิน ครูแถม สุวรรณเวก หลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น คุรุชชีวิน)

ครูเดือน พาทยกุล สามารถบรรเลงปี่พาทย์ได้รอบวง เครื่องดนตรีที่ถนัด ได้แก่ ระนาด ได้รับมอบให้ทำพิธีไหว้ครูจากปู่และเจ้ากรม ซึ่งเป็นครูปี่พาทย์วงวังบ้านหม้อ สามารถเดี่ยวซอสามสายและเป่าคลาริเน็ตได้ด้วย มีฝีมือในการประดิษฐ์เครื่องดนตรี เช่น ตะโพน ระนาด ซอ และประดิษฐ์เครื่องดนตรีให้มีขนาดเล็กกว่าของจริงแต่สามารถบรรเลงได้เหมือนขนาดมาตรฐาน เครื่องดนตรีต่าง ๆ นี้ได้นำมาบรรเลงถวายหน้าพระที่นั่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้ร่วมกับนายปุ่น คงศรีวิไล ตั้งวงปี่พาทย์ขึ้นที่บ้านจังหวัดคนทบุรี นับเป็นวงที่มีชื่อเสียงมากวงหนึ่ง

ครูเดือน พาทยกุล ได้แต่งเพลงไว้เป็นจำนวนมาก เช่น เพลงแขกมอญบางช้างสองชั้น ทางเปลี่ยน โหมโรงอัศวิน โหมโรงสดุดีอัสสัมชัญ โหมโรงเพชรศรีอยุธยา เพลงนกจากสองชั้น เพลงลาวค่อนกเถา เพลงลาวดำเนินทราย เทียบกลับ เป็นครูสอนวงปี่พาทย์บางประทุนของนายชุมสอนวิชาดนตรีไทยทั้งภาคทฤษฎี และ ภาคปฏิบัติแก่สถาบันต่าง ๆ เช่น วิทยาลัยครูเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียนอัสสัมชัญ บางรัก โรงเรียนศรีอยุธยา วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร

ครูเดือน พาทยกุล ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปการแสดง (ดนตรีไทย) ประจำปี พ.ศ.๒๕๓๕

นางท้วม ประสิทธิ์กุล

นักร้อง

(พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๕๓๔)

ครูท้วม ประสิทธิ์กุล เกิดเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๓๕ เป็นบุตรของนายสุดกับนางเทียบ ชาวจังหวัดคนนทบุรี สกุลเดิม จันทร์สุขศรี (เป็นนามสกุลของลุง) บิดาเป็นนักดนตรี นักร้องและเจ้าของวงดนตรีที่มีชื่อเสียง สามีชื่อนายพลู ประสิทธิ์กุล ซึ่งเป็นนักดนตรี มีน้องสาวชื่อ อูษา สุคันธมาลัย เป็นนักร้องที่มีชื่อเสียง

ครูท้วม ประสิทธิ์กุล เริ่มเรียนขับร้องกับพ่อ ต่อมาได้เรียนกับพระยาเสนาะดุริยางค์ (แจ่ม สุนทรวาที) หม่อมสัมจิน บุญนาค หม่อมมาลัย กุญชร ณ อยุธยา หลวงเสนาะกรรม (พัน มุกตวาภิ) และยังได้ความรู้ทางด้านดนตรีไทยจากครูในตำหนักของพระวิมาดาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดา เช่น พระประดิษฐ์ไพเราะ (ตาด) ครูเหลือ หม่อมคร้าม และคุณเฒ่าแก่จิบ นอกจากนั้นยังเรียนการขับกรับและขับเสภากับพ่อและหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคมาลัย) ท่านเป็นนักร้องประจำวงวังสวนกุหลาบและวงวังเพชรบูรณ์ รัชการที่กรมปีพาทย์และโขนหลวง ประจำวงมโหรีหญิงในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมาเมื่อมีการปรับเปลี่ยนระบบราชการ จึงย้ายไปสังกัดกรมศิลปากร สอนขับร้องที่วิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพมหานคร เกษียณอายุและได้รับเชิญให้เป็นผู้เชี่ยวชาญสอนต่อมา นอกจากนั้นยังสอนที่วิทยาลัยปทุม และวิทยาลัยเพาะช่าง

ครูท้วม ประสิทธิ์กุล ได้ขับร้องเพลงบันทึกแผ่นเสียงไว้เป็นจำนวนมาก ทั้งเพลงขับ เพลงเถา เพลงเกร็ด นอกจากนั้นยังแต่งท่วงร้องเพลงนอกจากเถา (พ.ศ. ๒๔๕๕) ได้เขียนบทความวิชาการเกี่ยวกับการขับร้อง เช่น หลักการขับร้องเพลงไทยเบื้องต้น หลักการสอนขับร้องเพลงไทย การขับร้องเพลงไทยให้ไพเราะ การขับเสภา

ครูท้วม ประสิทธิ์กุล ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (คีตศิลป์) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๕

ครูท้วม ประสิทธิ์กุล เสียชีวิตเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ อายุได้ ๙๙ ปี

นายทองดี ชูสัตย์
ครูคนตรี
(ไม่ทราบปีเกิดและปีตาย)

ครูทองดี ชูสัตย์ เป็นนักดนตรีประจำสำนักวัดกัลยาณมิตร มีศักดิ์เป็นน้าชายของหลวง กัลยาณมิตตาวาส เป็นปู่ของจางวางทั่ว พาทยโกศล ไม่สามารถสืบประวัติได้ว่าเป็นบุตรของผู้ใด ไม่ปรากฏหลักฐานวันเดือนปีเกิดและปีที่ตาย เป็นผู้มีความรู้ดนตรีสูงโดยเฉพาะเพลงหน้าพาทย์ ครูทองดีมีภรรยาชื่อพวง มีบุตรชายเพียงคนเดียวชื่อช้อย เป็นนักดนตรี

ครูทองดีเป็นครูผู้ใหญ่ของบ้านพาทยโกศล ศิษย์ของท่านเช่น จางวางทั่ว พาทยโกศล นายแมว พาทยโกศล นายเอียน วรรณเกษม นายขรรยงค์ โปร่งน้ำใจ หลวงประสานดุริยางค์ (สุทธิ ศรีชยา) นายช่อ สุนทรวาทีน นายฉัตร สุนทรวาทีน นายแดง พาทยกุล นายเดือน พาทยกุล นายเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล นายเปล่ง แจ่มจรัส และยังได้ต่อเพลงให้กับสำนักคนตรีย่านฝั่งธน เป็นที่รู้จักกันดีตั้งแต่ปากคลองด่านไปจนถึงบางขุนเทียน เช่น ที่สำนักของครุหรัย ประตุน้ำ สำนักของครุหรั้ง และครูดำ เป็นต้น

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๘ กรมมหรสพหลวงได้ทำพิธีไหว้ครูครั้งใหญ่ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ครูทองดี เข้ามาเป็นผู้ออกเพลงหน้าพาทย์ องค์พระพิราพอันเป็นเพลงหน้าพาทย์สูงสุด ครั้งนั้นมีผู้ต่อเพลงครั้งนั้นรวม ๖ คน คือ พระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทีน) พระเพลงไพเราะ (โสม สุวาทิต) หลวงบำรุงจิตรเจริญ (สารทวิสัย) หลวงสร้อยสำเนียงสนธิ์ (เพิ่ม วัฒนวาทีน) หมื่นคนธรรพประสิทธิ์สาร (ตะตะ กาญจนผลิน) และนายมนตรี ตราโมท ซึ่งขณะนั้นอายุได้ ๑๕ ปี

ผลงานการแต่งเพลงของครูทองดีเท่าที่มีผู้จำได้มี เพลงช้า เรื่องเต่าทอง และเพลงประทานพร

ครูทองดี ชูสัตย์ ถึงแก่กรรมในสมัยต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

จางวางทั่ว พาทยโกศล

นักดนตรี / ดุริยางค์

(พ.ศ. ๒๔๒๔ - ๒๔๘๑)

จางวางทั่ว พาทยโกศล เป็นบุตรหลวงกัลยาณมิตตาวาส (ทับ พาทยโกศล) กับนางแสง เกิดเมื่อ วันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๒๔ ที่กรุงเทพมหานคร (ฝั่งธนบุรี) บิดาเป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงและเจ้าของวงพาทยโกศล ส่วนมารดาเป็นผู้มีฝีมือในการตีคองเข้และเป็นครูสอนดนตรีในราชสำนักรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภรรยาคนแรกชื่อปลั่ง (คงศรีวิไล) พาทยโกศล มีบุตรธิดา ๘ คน ที่มีชื่อเสียงทางดนตรีคือ นายเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล และคุณหญิงไพฑูรย์ กิติวราณ ภรรยาคนที่ ๒ ชื่อเจริญ พาทยโกศล เป็นนักร้องที่มีชื่อเสียงและเคยเป็นหม่อมในเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ (หม่อมราชวงศ์ทูลาน ฤๅษ) มีบุตรธิดา ๔ คน มีน้องชายต่างมารดาชื่อนายละม้าย พาทยโกศล เป็นนักดนตรีที่มีฝีมือทางเครื่องหนัง

จางวางทั่ว พาทยโกศล เริ่มเรียนดนตรีกับบิดา มารดา และครูทองดี ชูศักดิ์ ต่อมาเรียนระนาดและฆ้องวงกับครูรอดจนเชี่ยวชาญ และยังได้เรียนกับครูก่วน ครูทั้ง ครูช้อยสุนทรวาทิน และพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) เรียนวิธีการประสานเสียงกับจอมพลเรือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ท่านเป็นผู้บรรเลงฆ้องวงเล็กประจำวงปี่พาทย์ฤๅษีซึ่งเป็นวงปี่พาทย์พิเศษในพระองค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่โปรดให้บรรเลงหน้าพระที่นั่งอยู่เสมอ ทรงคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีฝีมือมาประจำวง ได้แก่ พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) เล่นปี่ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เล่นระนาดเอก นายโด เล่นฆ้องวงใหญ่ จางวางทั่ว พาทยโกศล เล่นฆ้องวงเล็ก นายเหลื่อ วัฒนวาทิน เล่นระนาดทุ้ม และนายเนตรเล่นกลองสองหน้า นอกจากนั้นยังเป็นผู้ควบคุมวงปี่พาทย์ของพลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ และวงบางขุนพรหม เป็นครูดนตรีประจำกองแถวทหารเรือและทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ และท่านได้สืบทอดวงพาทยโกศลต่อจากบิดา ศิษย์ที่มีชื่อเสียง เช่น นายช่อ สุนทรวาทิน จำโฉนตรี สุนทรวาทิน นายละม้าย พาทยโกศล นายเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล นายทรัพย์ เข็นพานิช จำสิบเอก ยรรยง โปร่งน้ำใจ พันตรีหลวงประสานดุริยางค์ (สุทธิ ศรีชยา) ร้อยเอกนพ ศรีเพชรดี นายเฉลิม บัวทั้ง เป็นต้น

จางวางทั่ว พาทยโกศล เป็นผู้ที่มีฝีมือในการบรรเลงเครื่องดนตรีได้ทุกชนิดทั้งปี่พาทย์ เครื่องสาย และยังขับร้องได้ดีอีกด้วย ได้แต่งเพลงไว้เป็นจำนวนมากประเภทเพลงดับ เช่น ชุกแซก ไทร ดับนกสีชมพู ประเภทเพลงเถา เช่น เพลงเขมรปากท่อเถา เพลงเขมรเอวบางเถา เพลงเขมร

เขี้ยวเถา เพลงคุณลุงคุณป้าเถา เพลงธรรมเนียมร้องไห้เถา เพลงพวงร้อยเถา เพลงพม่าเห่เถา เพลงอาหนูเถา เพลงไอ้ลาวเถา เพลงสี่บทเถา เพลงกัลยาเยี่ยมห้องเถา เพลงเขมาพวงเถา เพลงหกบทเถา (ประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๓ - ๒๔๕๕) เพลงถ່องลมเถา (พ.ศ. ๒๔๖๐) เพลงเขมรใหญ่เถา (พ.ศ. ๒๔๖๑) เพลงบังใบเถา (พ.ศ. ๒๔๖๒) ประเภททางเคี้ยว เช่น เคี้ยวรอยวงเพลงหกบทเถา เพลงทะเลเถา และเพลงอาเฮีย เคี้ยวระนาดเอกและฆ้องวงใหญ่ เพลงพญาโศกและเพลงลาวแพน เคี้ยวจะเข้ เพลงสุคนธ์วง และทำทางบรรเลงสำหรับวงโยธวาทิตอีกมากมาย นอกจากนี้ยังได้นำวงปี่พาทย์บรรเลงบันทึกแผ่นเสียงไว้เป็นจำนวนมาก

จางวางทั่ว พาทย์โกศล เสียชีวิตเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๘๑ อายุได้ ๕๘ ปี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ดุริยิกวี

(พ.ศ. ๒๕๕๘ - ปัจจุบัน)

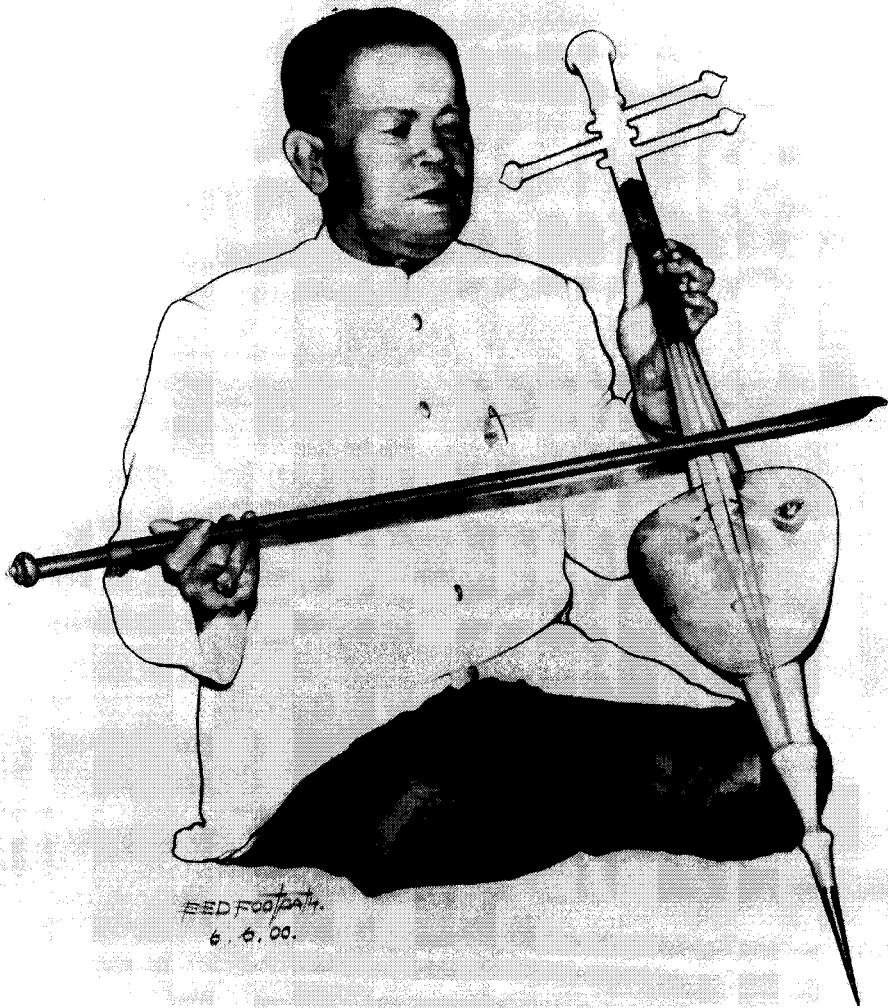
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชสมภพเมื่อวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ทรงเป็นพระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ทรงใฝ่พระราชหฤทัยในดนตรีตั้งแต่เมื่อครั้งยังทรงพระเยาว์ ดังปรากฏในพระราชนิพนธ์เรื่อง “เหตุใดข้าพเจ้าจึงชอบดนตรี” ทรงขึ้นต้นว่า “ดนตรีไทยดูเหมือนจะพัวพันกับชีวิตประจำวันของข้าพเจ้าตั้งแต่เกิดมา พอเกิดเขาก็ประโคม เวลาสมโภชเขาก็ประโคมกันอีก” ความตอนหนึ่งทรงปรารภถึงเหตุผลในการเรียนดนตรีว่า “...ก่อนที่จะเข้าพ่อกับแม่จะเล่นดนตรีไทยนั้นเป็นระยะที่เพลงลูกทุ่งกำลังเฟื่องฟู ข้าพเจ้าได้ฟังแล้วรู้สึกดีใจมากเพราะหลาย ๆ เพลงได้แสดงถึงชีวิตและอารมณ์ของคนไทยได้เป็นอย่างดี ความสนใจติดตามฟังและการร้องเพลงลูกทุ่งนับได้ว่าเป็นแนวทางในการที่จะมาเรียนและชอบดนตรีไทย (เดิม) ในระยะต่อมา..” ทรงเรียนดนตรีกับครูหลายคน เช่น อาจารย์กำชัย ทองหล่อ ครูนิภา อภัยวงศ์ ครูจินา สิงห์รัตน์ พระสุจริตสุดา ครูเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ อาจารย์ภาวาส บุญนาค ครูเสริม สาลิกุปต์ ครูเจริญใจ สุนทรวาทิน ครูสอน วงษ์อ่อง ดร.ศิริชัยชาญ พิภพจรัส เป็นต้น ทรงเลือกเรียนซอด้วงเป็นเครื่องดนตรีชิ้นแรก

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีความสามารถทางด้านดนตรีทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล พระองค์ทรงเครื่องดนตรีไทยได้ทุกชนิด แต่ที่โปรดทรงอยู่เป็นประจำคือ ระนาด ซอ และฆ้องวง ทรงเรียนดนตรีสากลจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยทรงทรมเปิดและระนาดฝรั่ง ในด้านการแต่งเพลงทรงพระราชนิพนธ์เพลงไว้หลายเพลง เช่น เพลงสัปดาห์ เป็นเพลงแรกที่ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ขณะที่ทรงศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนจิตรลดา แล้วนำออกแสดงครั้งแรกกับวง อ.ส. หลังจากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๒๐ ได้พระราชนิพนธ์เพลงแต่กีนผักนึ่ง สำหรับเป็นเพลงลาส่งท้ายในการบรรเลงดนตรี เพลงแต่แห่งไร่ร้องเป็นเพลงกล่อมเด็ก เพลงลมพัดชายเขา เพลงปลาทอง เพลงอกทะเล รวมทั้งเพลงดุจบิดามารดรและเพลงรัก ที่เป็นเพลงไทยสากล

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสนพระทัยในการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมไทย ทั้งทางด้านศิลปกรรม วรรณกรรม ดนตรีและนาฏศิลป์ โดยทรงสนับสนุนให้มี

การจัดสร้างพิพิธภัณฑ์สถาน ที่พร้อมด้วยคลังเก็บที่เป็นระบบที่ผู้สนใจสามารถเข้าศึกษาค้นคว้าได้
ทรงรวบรวมผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีและนาฏศิลป์บันทึกผลงานไว้เป็นแบบฉบับเพื่อไม่ให้สูญหายไป

นายเทวประสิทธิ์ พาทย์โกศล

นักดนตรี / ครูดนตรี / ดุริยางค์

(พ.ศ. ๒๔๕๐ - ๒๕๑๖)

ครูเทวประสิทธิ์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๐ เป็นบุตรคนโตของจางวางทั่ว และนางปลั่ง พาทย์โกศล มีชื่อเดิมว่า “นก” เมื่ออายุ ๑๐ ปี สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระสวรรคร์พินิตประทานนามให้ว่า “เทวประสิทธิ์” ครูเทวประสิทธิ์มีพี่น้อง ๘ คน แต่ถึงแก่กรรมเสียแต่ยังเยาว์ ๖ คน พ จึงมีเพียงตัวท่านเองและคุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ ครูเทวประสิทธิ์ ได้สมรสกับนางสาวยุพา โอชะกะ มีบุตรชายเพียงคนเดียวคือ นายอุทัย พาทย์โกศล

ครูเทวประสิทธิ์ เกิดในบ้านตระกูลนักดนตรีที่หลังวัดกัลยาณมิตร ซึ่งมีนักดนตรีที่เก่งหลายคน เมื่อยังเล็กได้มีโอกาสเริ่มเรียนวิชาดนตรีจากหลวงกัลณมิตรดาวาส (ทับ) ผู้เป็นปู่ และจากจางวางทั่วผู้เป็นบิดานับตั้งแต่ชั้นพื้นฐาน จนกระทั่งท่านสามารถบรรเลงเครื่องเป่าพาทย์ได้ตั้งแต่อายุได้ ๘ ปี เมื่ออายุได้เพียง ๒ ปี คุณแม่เจริญ (หม่อมเจริญ) ได้มาร่วมใช้ชีวิตกับบิดาของท่าน และได้ดูแลเลี้ยงดูครูเทวประสิทธิ์ประหนึ่งว่าเป็นบุตรของตน ได้ถ่ายทอดวิชาดนตรีโดยเฉพาะทางร้องให้ นอกจากนี้คุณครูยังได้ไปเรียนเป่าปี่ในกับพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) จนกระทั่งเชี่ยวชาญในการเป่าปี่ตั้งแต่ยังเยาว์ เริ่มการศึกษาในชั้นเรียนที่วัดกัลยาณมิตร และกำลังจะเข้าเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ที่โรงเรียนวัดประยุรวงศาวาส ทูนกระหม่อมบริพัตร ฯ ทรงสังเกตเห็นว่าครูเทวประสิทธิ์เป็นคนที่มีความสามารถทางด้านดนตรีมาก จึงทรงขอตัวให้ไปเรียนดนตรีกับพระองค์ท่านและให้เรียนโน้ตสากลกับพันตรีหลวงประสานดุริยางค์ (สุทธิศรีชญา)

ใน พ.ศ. ๒๔๖๖ ในการประชันวงเป่าพาทย์ที่วังบางขุนพรหม ครูเทวประสิทธิ์ซึ่งขณะนั้นมีอายุเพียง ๑๕ ปี ก็สามารถเดี่ยวปี่ชนะเลิศ ทูนกระหม่อมบริพัตร ฯ ตรัสว่า “ลูกดาทั่วคนนี่ เป่าปี่ดีจริง ๆ” ท่านมีปี่พิเศษเป็นสมบัติอยู่ ๒ เล้า คือ ปี่ประจำตัวของ พระประดิษฐไพเราะ (ครูมีแขก) และปี่คู่มือของพระยาประสานดุริยศัพท์ จัดว่าเป็นปี่ที่มีเสียงดีมากไม่มีใครเทียบ

เมื่อคุณครูเทว ฯ อายุได้ ๒๐ ปี ได้เข้ารับราชการทหาร อยู่ในกองแถวมหาดเล็กรักษาพระองค์ ทำหน้าที่เขียนโน้ตสากล เมื่อครบเกณฑ์แล้วก็ออกจากประจำการและได้อุปสมบทที่วัดเทพศิรินทราวาส โดยมี สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ) เป็นพระอุปัชฌาย์ หลังจากนั้นก็ใช้ชีวิตเป็นนักดนตรีอยู่กับวงพิณพาทย์วังบางขุนพรหม ของทูนกระหม่อมบริพัตร ฯ และวงพิณพาทย์ของจางวางทั่วตลอดมา

สำหรับซอสามสายนั้น ท่านได้รับถ่ายทอดวิชาจากปู่ของท่าน หลังจากนั้นก็ได้เรียนรู้จาก ทูลกระหม่อมบริพัตรฯ จนท้ายที่สุดได้รับประทานซอคู่พระหัตถ์ซึ่งเสียงดีมากคันหนึ่ง เรียกกันว่า “ซอทวนนาค” เมื่อคุณครูเทาฯ มีอายุมากขึ้นแล้วได้มีโอกาสไปเรียนทางซอสามสายเพิ่มเติมจาก พระยาอมตยพงศ์ธรรมพิศาล (ประสงค์ อมาตยกุล) ความสามารถในทางซอของท่านจึงมีทั้งในเชิง ความรู้ ฝีมือ และความคิดในการประดิษฐ์ “ทาง” ด้วย ครั้งหนึ่งขณะที่ครูกำลังสี่ซอสามสายออก อากาศทางสถานีวิทยุ สายเอกเกิดขาดลง ท่านก็สามารถสืตต่อไปจนจบเพลงเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

ครูเทาประสิทธิ์มีความผูกพันอยู่กับกระหม่อมบริพัตรฯ ยิ่งนัก หลังจากที่พระองค์ท่าน เสด็จไปประทับที่ชวาแล้ว ก็ยังทรงมีลายพระหัตถ์ ติดต่อกับครูอยู่มิได้ขาด ทั้งถ่ายทอดความรู้ให้ ทั้งปรึกษา ตลอดจนกระทั่งส่งโน้ตเพลงซึ่งทรงพระนิพนธ์ขึ้นใหม่ประทานมาให้หวังปีพาทย์ และยัง โปรดให้ครูเดินทางไปเฝ้าเพื่อต่อเพลงและบรรเลงถวายหลายครั้ง

ครูเทาประสิทธิ์ได้ควบคุมวงปีพาทย์ต่อจากบิดาของท่าน นับเป็นวงดนตรีที่มีชื่อเสียง ซึ่ง รู้จักกันในนาม “วงพาทย์โกสล” หรือ “วงฝั่งชะโน้น” มรดกทางดนตรีที่คุณครูเทาฯ ได้รับมา จากบรรพบุรุษอีกส่วนหนึ่ง คือ เครื่องดนตรีเป็นจำนวนมาก บางชิ้นก็เป็นเครื่องมีค่าล้ำเลิศ เช่น ปี่ ท่านพระ ซอทวนนาค และยังมีเครื่องมโหรี เครื่องปีพาทย์ทั้งมอญและไทยชุดใหญ่ ทั้งชุดเป็น เครื่องประดับมุกตลอดกลางดงาม ฝีมือเยี่ยม เครื่องดนตรีทุกชิ้นยังใช้งานและเก็บรักษาไว้ดีดังเดิมทุก ประการจนกระทั่งปัจจุบันนี้

คุณครูเทาฯ มีลูกศิษย์จำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นทางปีพาทย์ หรือทางเครื่องสาย ครูเทาฯ ไม่เคย “จนทาง” และมีกลอนเพลงที่ไพเราะแปลกกว่าคนอื่น ศิษย์คนสำคัญ เช่น ทองใบ คล่อง ฝีมือ นายบุญรอด ทองวิวัฒน์ นายสละ จอมแจ้งจันทร์ นายมาสก อนันตศักดิ์ นายกิ่ง คชาไพร นายช้อย เพิ่มผล นางชลอรัตน์ อ่วมหรรษา เป็นต้น

นอกจากฝีมือในการบรรเลงดนตรีแล้ว ครูเทาฯ ยังมีฝีมือในการแต่งเพลงออกด้วย แต่ ท่านไม่นิยมแต่งเพลงใหม่ เนื่องจากเห็นว่าเพลงเก่า ๆ ของไทยนั้นมีมากจนเล่นไม่หมด จำไม่ไหว อีกประการหนึ่งท่านเกรงว่าจะเป็นการทำเทียมเจ้านายของท่าน คือสมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต จนกระทั่งในระยะหลังด้วยความจำเป็นบางประการ ทำให้ท่านเริ่ม แต่งเพลงไว้บ้าง เช่น เพลงมหาจุฬาลงกรณ์ ทำเป็นทางโหมโรงและธรรมคา (พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน โปรดเกล้าฯ พระราชทานโน้ตสากลของเพลงพระราชนิพนธ์นี้มาให้คุณ ครูเทาประสิทธิ์แต่งเป็นทางไทย) โหมโรงเพลงอาทิตย์อุทัย (เดิมชื่อ โหมโรงเต่าทอง) เพลงเต่าแห่ เพลงนาคบริพัตรเถา เพลงช้างประสานงาเถา เพลงมุล่งเถา เพลงนั่งช้างชั้นเดียว เพลงขึ้นพลับพลา เพลงเทาประสิทธิ์เถา เป็นต้น

สถาบันการศึกษาหลายแห่งได้เชิญให้ครูทเวา ๆ ไปถ่ายทอดดนตรีให้ เช่น โรงเรียนการช่างสตรีโชติเวช โรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม โรงเรียนสตรีวิทยา โรงเรียนศึกษานารี ศิริราชพยาบาล วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จ วิทยาลัยเพชรบุรีวิทยาลัยเกษตร วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฯลฯ ครูทเวาประสิทธิ์ได้เคยไปช่วยราชการในด้านการบรรยายพิเศษ และปรับวงดนตรีให้แก่กองทัพบก และกรมตำรวจเป็นครั้งคราว นอกจากนั้นยังได้ไปบรรยายในสถาบันอีกหลายแห่ง สิ่งที่เป็นที่ปลาบปลื้มใจที่สุดในชีวิต คือ ได้เคยถวายสอนขอสามสายแต่ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญาฯ อยู่หลายปี ตลอดจนได้ถวายสอนขอคั้วงและซอฮู้แต่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศคือเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกเธอและแต่สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์

ครูทเวาประสิทธิ์ พาทย์โกศล เสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ อายุได้ ๖๖ ปี

นายเทียบ คงลายทอง**นักดนตรี / ดุริยางค์****(พ.ศ. ๒๔๔๕ - ๒๕๒๕)**

ครูเทียบ คงลายทอง เกิดเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ เป็นบุตรนายแปลกกับนางสอน ชาวกรุงเทพมหานคร (ฝั่งธนบุรี) ภรรยาชื่อ สว่าง (สกุลเดิม วิเชียรปัญญา) เป็นนักร้องประจำวงวังบางขุนพรหม มีบุตรธิดา ๑๒ คน ที่มีชื่อเสียงทางดนตรีคือ นายทวี คงลายทอง นายทวีป คงลายทอง และนายป๊อป คงลายทอง

เริ่มเรียนขลุ่ยกับบิดา ต่อมาเรียนฆ้องวงใหญ่กับครูทองดี ชูศักดิ์ เรียนปีกับครูจุก ภิญโญ และพระยาเสนาะดุริยางค์ (แจ่ม สุนทรวาทิน) เป็นนักดนตรีประจำวงเจ้าพระยาธรรมานุสิทธิราชินดี (หม่อมราชวงศ์ป๋ม มาลากุล) รับราชการที่กรมมหรสพ

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ มีการปรับเปลี่ยนระบบราชการ จึงย้ายไปสังกัดกรมศิลปากรจนเกษียณอายุ และยังคงสอนต่อที่วิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพ ศิษย์ที่มีชื่อเสียง เช่น นายทวี คงลายทอง นายทวีป คงลายทอง และนายป๊อป คงลายทอง นายพวน บุญจำเริญ และนายบุญช่วย โสวัตร

ครูเทียบ คงลายทอง สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีไทยได้รอบวง ที่ได้รับยกย่องเป็นพิเศษคือ ปี่ในและปี่ชวา ได้รับรางวัลที่ ๒ การเป่าปี่ใน ในคราวประชันวงปี่พาทย์ที่วังบางขุนพรหมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นผู้ที่มีฝีมือในการทำปี่และชิ้นส่วนเครื่องประกอบของปี่ ได้กลึงปี่ในขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นผลงานชิ้นเยี่ยมที่ทำอย่างสุคฝ่มือ

ครูเทียบ คงลายทอง มีผลงานบันทึกเสียงไว้ เช่น เคี้ยวปี่ใน เพลงพญาโศก เพลงสารถี เพลงแขกมอญ เพลงทยอยเคี้ยว เพลงพันธุ์ฝรั่ง เพลงหกบท เพลงนกขมิ้น เพลงเชิดนอก เพลงค้อยรูป เพลงทะเล เพลงบัวลอย เพลงสระหม่าแขกปี่ชวา โหมโรงเพลงเรื่องชมสมุทร เพลงถอนสมอเถา เพลงทยอยเขมรเถา เพลงเหราเล่นน้ำเถา เคี้ยวขลุ่ย เพลงแขกมอญบางขุนพรหมเถา

ครูเทียบ คงลายทอง เสียชีวิตเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ อายุได้ ๘๐ ปี

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต
นักดนตรี / ดุริยกร
 (พ. ศ. ๒๔๒๔ - ๒๔๘๗)

ทูลกระหม่อมบริพัตรฯ ทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และพระนางเจ้าสุชุมาลมารศรี พระราชเทวี ประสูติในพระบรมมหาราชวังเมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๒๔ นับเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้าชายชั้นสูงสุดเรียงตามพระชนมายุเป็นอันดับที่ ๓ รองจากสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศและสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ

ทรงศึกษาวิชาการชั้นต้น ณ โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๓๔ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทรงกรมเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนมหิสทริยสงขลา ครั้นต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๓๘ จึงได้เสด็จไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ แล้วทรงย้ายไปเรียนวิชาทหารบกในประเทศเยอรมันนี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๙ ศึกษาอยู่ราว ๖ ปีเศษ เรียนสำเร็จสอบได้คะแนนยอดเยี่ยมแล้ว เสด็จกลับมารับราชการในปี พ.ศ. ๒๔๔๖ พระชันษา ๒๒ ปี

ทูลกระหม่อมบริพัตรฯ ทรงเริ่มรับราชการเป็นทหารบกได้ราว ๑ ปี จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายไปประจำกองทัพเรือ ได้ทรงแก้ไขปรับปรุงกิจการทหารเรือจนเจริญก้าวหน้าขึ้นเป็นอันมาก และทรงอยู่ในตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงทหารเรือเป็นเวลาถึง ๑๐ ปีเต็ม จึงย้ายมาเป็นเสนาธิการทหารบก ในสมัยรัชกาลที่ ๖

ในรัชกาลที่ ๗ ทรงเป็นอภิรัฐมนตรี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย รับราชการตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๖ จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นเวลาถึง ๓๐ ปีเต็ม ตลอดเวลา ๓ รัชกาล ครั้นเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว คณะรัฐบาลสมัยนั้นไม่มีความประสงค์จะให้ประทับอยู่ในประเทศไทย เพราะเกรงว่าจะทรงมีอำนาจขึ้นมาอีก จึงทูลขอวังบางขุนพรหม แล้วเชิญเสด็จให้ออกไปประทับอยู่ต่างประเทศ ทูลกระหม่อมฯ ได้ทรงเลือกเมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย เป็นที่ประทับตลอดเวลา ๑๒ ปี จนทิวักตใน พ.ศ. ๒๔๘๗

ในด้านดนตรี ทูลกระหม่อมบริพัตรฯ ได้รับการยกย่องว่า ทรงเป็นนักดนตรี นักแต่งเพลงยอดเยี่ยมของกรุงรัตนโกสินทร์ นับเป็นคนไทยคนแรกที่แต่งเพลงไทยสากล และเป็นคนไทยคนแรกที่เรียนรู้ และแต่งเพลงโดยวิธีการเขียนเป็นโน้ตสากล โดยแยกเสียงประสานถูกต้องตามหลักสากลนิยม เราไม่สามารถทราบได้ว่าทรงเริ่มเรียนดนตรีไทยกับครุท่านใด แต่ทราบว่าทรงดนตรีไทยคือสีซอได้ตั้งแต่ยังมีได้โสกันต์ (ชันษาน้อยกว่า 10 ปี) และยังสืบไม่ได้ว่าทรงเรียนโน้ตสากลจากครูผู้ใดในยุโรป

เมื่อเสด็จกลับมาเมืองไทยใน พ.ศ. ๒๔๔๖ ได้ทรงสร้างวังบางขุนพรหม และหาวงปีพาทย์ มาประจำวง เดิมทีเคี้ยวทรงใช้วงดนตรีจากอัมพวาของตระกูลนิลวงศ์ก่อน ต่อมาจึงได้รับวงพิณ พาทย์ของ หลวงกัลยาณมิตตาวาส มาไว้ในพระอุปถัมภ์ซึ่งต่อมาประทานนามสกุลให้แก่ตระกูลนี้ว่า “พาทย์โกศล” ทูนครระหม่อมทรงเรียกหลวงกัลยาณมิตตาวาสว่า “ครูทับ” แต่ไม่ทราบว่าเคยต่อเพลง จากครูทับหรือไม่

ทูนครระหม่อมบริพัตรทรงชำนาญขอสามสายมาก เคยต่อเพลงจากกรมหมื่นทิวากรวงษ์ ประวัตติ์ซึ่งทรงเชี่ยวชาญขอสามสาย จนกรมหมื่นทิวากรฯ ทรงชมเชยว่ามีพระหัตถ์ขอสามสายดีเยี่ยม ในรัชกาลที่ ๖ เคยทรงขอและต่อเพลงด้วย เจ้าเทพกัญญา บุรณพิมพ์ เป็นครั้งคราว ในสมัย รัชกาลที่ ๖ และรัชกาลที่ ๗ วังบางขุนพรหมเป็นศูนย์กลางการประชันวงปีพาทย์ และการแสดง ดนตรีและการละเล่นต่าง ๆ เป็นประจำ

ทูนครระหม่อมบริพัตรฯ ทรงเริ่มแต่งเพลงสากลก่อนเพลงไทย ในระหว่าง ปี พ.ศ. ๒๔๔๗ - ๒๔๔๘ ณ กองทัพเรือ ทรงแต่งเพลงชุดแรก ๆ มีเพลงวอลทซ์ประชุมพล วอลทซ์เมขลา มาร์ช บริพัตร วอลทซ์โนรี และเพลงจังหวะโปลก้า ชื่อ มณฑาทอง เป็นต้น นอกจากนี้ยังทรงแยกเสียง ประสานเพลงไทยสำหรับบรรเลงด้วยวงโยชวาทิตทำให้แถววงบรรเลงเพลงไทยได้ไพเราะ มีหลัก การประสานเสียงดียิ่งขึ้น ได้ทรงประดิษฐ์เพลงแถววงไว้มากมายหลายเพลง อาทิ มหาฤกษ์ มหาชัย สรรเสริญเสื่อป่า (บุหลันลอยเลื่อนทางแดร) สาครลับ โหมโรงสับคัสบิง ถอนสมอเถา เขมรใหญ่เถา แจกสาหร่ายเถา แจกมอญบางขุนพรหมเถา ทอยนอกเถา ทอยเขมรเถา บุหลันชกมวยสามชั้น

เมื่อเสด็จไปประทับที่ชวาแล้วทรงนิพนธ์เพลงสำหรับปีพาทย์ไม้แข็งขึ้นอีกหลายเพลง อาทิ น้ำลอดได้ทรายเถา จิ้งจกทองเถาเทวาประสิทธิ์เถา ดอกไม้ร่วงเถา โหมโรงประเสบันสามชั้น รวม แล้วมากกว่า ๗๐ เพลง เพลงสุดท้ายที่ค้นได้ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ อันเป็นปีที่ฉลองร้อยปีพระชนษา ซึ่งรัฐบาลเป็นผู้จัดให้มีขึ้น เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๔ คือ สูดถวิลเถา

ทูนครระหม่อมบริพัตรฯ สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๗ ณ เมืองบันดุง ประเทศชวา ได้ฝังพระศพไว้เป็นเวลา ๔ ปี จนถึง พ.ศ. ๒๔๙๑ รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามจึงได้อัญเชิญกลับมา แล้วจัดงานถวายพระเพลิง ณ พระเมรุท้องสนามหลวง ในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ รวมพระ ชนมาอายุได้ ๖๓ พรรษา

นางนิภา อภัยวงศ์

นักร้อง

(พ.ศ. ๒๔๕๑ - ๒๕๔๑)

ครุณิกา เป็นบุตรคนที่ ๒ ของครุหรั่ง และนางเจียม พุ่มทองสุก เกิดที่บ้านคลองบางแวก ธนบุรี เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๑ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาด้วยกันอีก ๑๒ คน เฉพาะที่เป็นนักดนตรี มีน้องสาว ๓ คน ชื่อ แฉล้ม เฉลา และฉลิยว เคยประจำวงเครื่องสายหญิงของพระสุจริตสุดา พระสนมเอกในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และมีน้องชายเป็นนักดนตรีอีก ๒ คน ชื่อ ราศี นักเปียโน เคยสังกัดอยู่วงดนตรีไทย กรมประชาสัมพันธ์ น้องชายคนเล็ก ชื่อ สะอาด นักเปียโน

เดิมครุณิกามีชื่อว่า “ทองคำ” ต่อมาเข้าพระยาสุธรรมมนตรีได้รับไว้เป็นลูกเลี้ยงและได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ประคอง” ส่วนชื่อนิกานั้นได้เปลี่ยนหลังจาก พ.ศ. ๒๔๗๕ เมื่อมีการปฏิวัติทางวัฒนธรรมไทย ครุณิกาได้ย้ายเข้าไปอยู่ในวังและได้เริ่มเรียนหนังสือ ด้านดนตรีเรียนดนตรีไทยจากผู้หญิงคุณวุฒิหลายท่าน อาทิ เช่น เรียนขับร้องจาก ครูเจริญ พาทยโกศล เรียนเพลง ละคร และโขน จากหม่อมจันทร์ กฤษณร ณ อุรุบายา เรียนขับร้องเพลงตับและเพลงเถาต่าง ๆ จากหลวงเสด็จเสนาะกรรม (พัน มุกตวาทย์) เรียนซอฮู้ ซอด้วง และจะเข้จากครูหลายท่าน เช่นพระประณีตวรศัพท์ (เขียน กมลวาทิน) ครูหุ่ม กมลวาทิน หลวงชาญเชิงระนาด (เงิน ผลารักษ์) พระยาภูมิเสวิน (จิตร จิตตเสวี) พระสรรเพชญ์สรว (บัว กมลวาทิน) จนสามารถเล่นเครื่องสายได้รอบวงและร้องเพลงได้เป็นอย่างดี

การเป็นนักดนตรีหญิง (ฝ่ายโน) ในสมัยรัชกาลที่ 6 นั้น นอกจากจะมีหน้าที่บรรเลงเพลงถวายเวลาทรงว่างจากภารกิจแล้ว ในบางครั้งต้องตามเสด็จไปยังต่างจังหวัดด้วย เช่น ที่มฤคทายวัน หาดเจ้าสำราญ และนครปฐม เป็นต้น นักดนตรีชุดนี้มีจำนวนหลายคนด้วยกันได้แก่ สุมิตรา (สิงหลกะ) สุจริตกุล เล่นเปียโน ลมหวน สุจริตกุล เล่นซอและเปียโน ทองสุก สุทธิพิณทุ เล่นซอ ฉलय พุ่มทองสุก เล่นขลุ่ย แฉล้ม พุ่มทองสุก เล่นซอด้วง ฉลิยว พุ่มทองสุก ดีฉิ่ง ฉलय (รัตนจันทร์) จิยะจันทร์เล่นซอฮู้ แนบ เนตรานนท์ ประเทือง ณ หนองหาร และประคอง พุ่มทองสุก เป็นนักร้อง จำรัส เล่นซอฮู้ ทองดี สุจริตกุลเล่นโขน รำมะนา และอำไพ สุจริตกุลเล่นซอด้วง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ประทับที่พระราชวังพญาไท เวลาเสวยพระกระยาหารค่ำ พระสุจริตสุดา จะจัดให้ คุณสุมิตรา สุจริตกุล บรรเลงเปียโน ครุณิกา เป็นผู้ขับร้องถวายพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า ฯ เจ้าอยู่หัว ทรงชมว่าร้องเพลงแสนเสนาะได้ไพเราะ ต้อง

พระราชหฤทัยนัก และบางครั้งก็ทรงร่วมกับข้าราชการบริพารขับร้องเพลง ดับวิบาทพระสมุทรวัง เพลงจากเรื่องพระราชวังสันบ้าง ฯลฯ

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระสุจริตสุดา ยังคงอยู่ในวังสวนสุนันทา วงดนตรีของท่านก็รับงานบรรเลงตามสถานที่ต่าง ๆ ใช้ชื่อว่า “คณะนารีศรีสุมิตร” มีครูนิภาเป็น นักร้องประจำวง ได้ชื่อว่า เป็นนักร้องเสียงดี ชัดเจน กำลังดี และที่สำคัญคือ เป็นคนสวยประจำ วง ได้บันทึกแผ่นเสียงกับบริษัท Deutsche Grammophone โดยห้าง ด.เง็กชวน เพลงที่บันทึกมี เพลงดับ เพลงพญาโศก เพลงสุดาสวรรค์เถา และเพลงพระอาทิตย์ชิงดวง เป็นต้น

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ หลวงวิจิตรวาทการได้ก่อตั้งโรงเรียนนาฏดุริยางค์ขึ้น ครูนิภาได้เข้ารับ ราชการเป็นครูอยู่ในโรงเรียนนี้ด้วย จึงมีโอกาสดำเนินเพลงจากครูประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลป บรรเลง) เพิ่มขึ้นอีก นักเรียนที่ครูเคยสอน ได้แก่ ครูประเวศ กุมุท ครูประกอบ สุกัณหเขตต์ เป็นต้น ขณะเดียวกัน หลวงวิจิตรวาทการได้แต่งบทละครปลูกใจหลายเรื่อง ครูนิภาได้ทำหน้าที่ นักร้องต้นเสียงในเรื่องเลือดสุพรรณ มหาเทวี น่านเจ้า ศีกกลาง เจ้าหญิงแสนหวี เป็นต้น

ครูนิภาได้สมรสกับครูแสวง อภัยวงศ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ไม่มีบุตรธิดาด้วยกัน มีบุตรบุญ ธรรม ๑ คน ชื่อมยุรี ได้ก่อตั้งวงดนตรีบรรเลงออกอากาศ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กระจายเสียงเป็น ประจำคือ วง ส. สุรางคศิลป์ และได้ร่วมบรรเลงกับวงอื่น ๆ ด้วยเสมอ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตั้งโรง เรียนจิตรลดาขึ้น ครูนิภาได้เข้าไปถวายการสอนดนตรีไทยแก่สมเด็จพระเจ้าลูกเธอและยังช่วยสอน ดนตรีไทยให้แก่สถาบันต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง รวมทั้งรับสอนที่บ้านด้วย

ครูนิภา อภัยวงศ์ เสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ อายุได้ ๘๐ ปี

นายบรูซ แกสตัน
นักดนตรี / ดุริยางค์
(พ.ศ. ๒๕๔๕ - ปัจจุบัน)

บรูซ แกสตัน เกิดที่รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ่อเป็นผู้อำนวยการเพลงและเป่าทอมโบน แม่เป็นนักร้อง เป็นลูกคนโตโดยมีน้องชายอีกคนหนึ่ง

อาจารย์บรูซ แกสตัน เริ่มเรียนดนตรีอย่างจริงจังเมื่ออายุ ๗ ขวบ เคยได้รับรางวัลชนะเลิศการบรรเลงเปียโนและได้รับรางวัลบรรเลงเคียวเปียโนร่วมกับวงลอสแอนเจลิสฟิลด์ฮาโมนิคเมื่ออายุ ๑๒ ขวบ เริ่มเป็นนักดนตรีอาชีพเล่นออร์แกนในโบสถ์ตั้งแต่ยังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษา เรียนปริญญาตรีสาขาปรัชญา สำเร็จการศึกษาด้านดนตรีระดับปริญญาโทในสาขาวิชาการประพันธ์เพลงจาก University of Southern California เรียนดนตรีไทยกับครูศิริไชยชาญ ฝึกจำรูญ ครอบงูญองค์ เกตุคง และครุมนตรี ตราโมท หลังจากที่ได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้เข้ามาสู่ประเทศไทยในฐานะครูสอนดนตรีที่ค้ำองทำงานแทนการไปเป็นทหารในสมรภูมิตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาที่ให้โอกาสแก่พลเมืองที่ถูกเกณฑ์ทหารสอนที่จังหวัดพิษณุโลกก่อนที่จะย้ายไปที่มหาวิทยาลัยพายัพ หลังจากพ้นเกณฑ์ทหารแล้วได้อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นการถาวร

อาจารย์บรูซ แกสตัน เป็นนักเปียโนที่มีฝีมือดีทั้งในลีลาคลาสสิกและลีลาแจ๊สในดนตรีตะวันตกส่วนดนตรีไทยนั้นสามารถเล่นเครื่องดนตรีได้หลายชนิดโดยเฉพาะระนาดเอก ผลงานด้านดนตรีมากมาย เป็นผู้ร่วมก่อตั้งวงดนตรีไทยร่วมสมัย “วงฟองน้ำ” ที่ยังคงมีบทบาทต่อวงการดนตรีของไทยในปัจจุบัน เป็นผู้มีส่วนร่วมกับการดนตรีสำคัญ ๆ ของไทยหลายวงทั้งวงดนตรีเยาวชน กลุ่มนักร้องประสานเสียง และวงบางกอกซิมโฟนี นอกจากนั้นยังเป็นอาจารย์สอนดนตรีในมหาวิทยาลัยด้วย

นายบุญยงค์ เกตุคง

นักดนตรี / ดุริยางค์

(พ.ศ. ๒๔๖๓ - ๒๕๓๕)

ครูบุญยงค์ เกตุคง เกิดเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๓ เป็นบุตรนายเที่ยงกับนางเจียน เกตุคง ชาวกรุงเทพมหานคร (ฝั่งธนบุรี) ภรรยา ชื่อ นางพยับ มีบุตร ๑ คน มีน้องชายเป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงชื่อ นายบุญยัง เกตุคง

เริ่มเรียนดนตรีกับครูทองหล่อ (ละม้าย) มีชันทอง ต่อมาได้เรียนและต่อเพลงกับครูดนตรีที่มีชื่ออีกหลายท่าน เช่น ครูหรั่ง พุ่มทองสุข ครูชื่น ดุริยประณีต ครูชัน ดุริยประณีต ครูเพชร จรรย์นาฎ ครูเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และครูพุ่ม บานุยะ วาทยั รับราชการเป็นนักดนตรีประจำวงกรมประชาสัมพันธ์ ต่อมาประจำสถานีโทรทัศน์ช่อง ๔ บางขุนพรหม แล้วย้ายไปสังกัดกรุงเทพมหานคร และได้เป็นหัวหน้าวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานครจนเกษียณอายุราชการ

ครูบุญยงค์ เกตุคง เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในทางดนตรีเป็นอย่างยิ่ง บรรเลงเป่าพาทย์ได้ทุกชนิด โดยเฉพาะระนาดเอกซึ่งได้รับยกย่องเป็นพิเศษ เคยร่วมบรรเลงกับวงดนตรีต่างๆ เช่น วงนายทองใบ รุ่งเรือง วงดุริยประณีต วงพาทยโกศล วงนายเพชร จรรย์นาฎ ร่วมมือกับนายบุญยัง เกตุคง และนายบุญสม มีสมวงศ์ (พรภิรมย์) จัดตั้งคณะลิเกใช้ชื่อคณะว่า เกตุคงดำรงศิลป์ ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดลิเกทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ ศิษย์มีชื่อเสียงคือ บรูซ แกสตัน (Bruce Gaston) ซึ่งเป็นนักดนตรีชาวอเมริกัน ได้ร่วมกันก่อตั้ง วงฟองน้ำ ขึ้นและจัดทำเพลงชุดต่างๆ โดยใช้เครื่องดนตรีไทยผสมกับเครื่องดนตรีอื่นๆ

สำหรับผลงานด้านการแต่งเพลง ครูบุญยงค์ เกตุคง ได้แต่งเพลงไว้เป็นจำนวนมาก ประเภทเพลงโหมโรง เช่น โหมโรงแฉ่งเทียนชัย โหมโรงจุฬามณี โหมโรงสามสถาบัน ประเภทเพลงเถา เช่น เพลงเทพชาติเถา(พ.ศ. ๒๔๕๔) เพลงสร้อยลำปางเถา (พ.ศ. ๒๔๕๗) เพลงวิฆนาเวียคนามเถา (พ.ศ. ๒๕๐๐) เพลงชเวดากองเถา (พ.ศ. ๒๕๐๘) เพลงสยามานุสสติเถา (พ.ศ. ๒๕๑๐) เพลงนกระจอกทองเถา (พ.ศ. ๒๕๑๕) เพลงขอมกล่อมลูกเถา (พ.ศ. ๒๕๒๐) เพลงเดือนหงายกลางป่าเถา (พ.ศ. ๒๕๒๓) และเพลงตระนาฎราชเถา (พ.ศ. ๒๕๑๔)

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ครูบุญยงค์ เกตุคง ได้รับพระราชทานโล่เกียรติยศจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในฐานะนักดนตรีไทยตัวอย่างได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ

ชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๑ และเป็นภาคีสมาชิกประเภทจิตร
ศิลป์ สำนักศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน

กรบุญยงค์ เกตุคง เสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๘ อายุได้ ๗๖ ปี

FED FOOTPRINT, CO

นายบุญยัง เกตุคง
นักดนตรี / ครูดนตรี
(พ.ศ. ๒๔๖๗ - ๒๕๔๐)

ครูบุญยัง เกตุคง เกิดที่ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๖๗ เป็นบุตรของนายพยอม (เที่ยง) และนางเขียน เกตุคง พ่อแม่มีอาชีพทำสวนและมีคณะลิเก มีพี่ชายชื่อบุญยงค์ เกตุคง

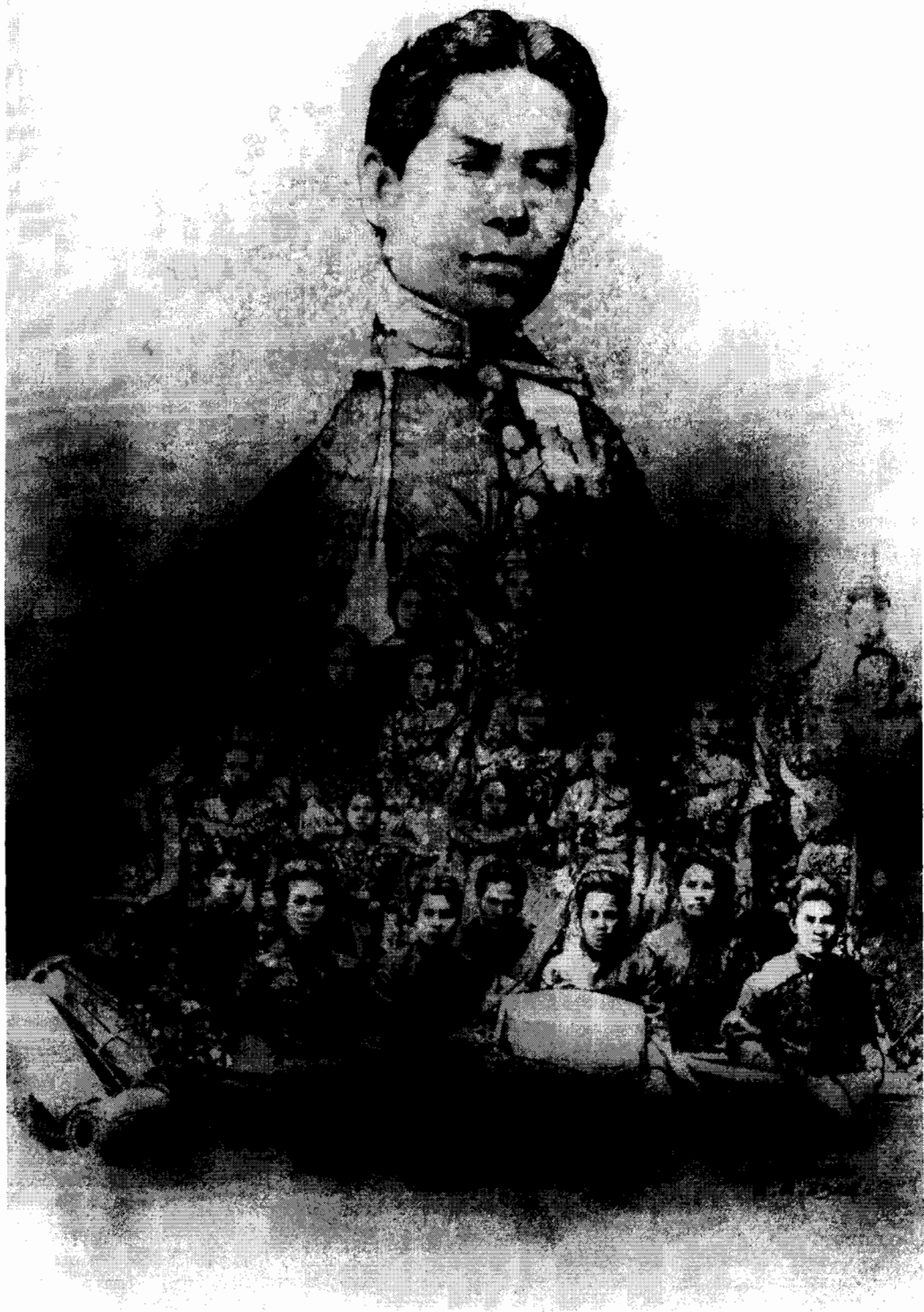
เริ่มเรียนหนังสือที่วัดชนะสงคราม เรียนดนตรีกับพ่อ มีความสามารถร้องรำทำเพลงได้ดีมาตั้งแต่อายุน้อย อายุ ๘ ปี พ่อได้นำมาฝากไว้เป็นศิษย์ของครูหรั่ง พุ่มทองสุข ซึ่งบ้านอยู่ที่ประตูน้ำภาษีเจริญ เริ่มเรียนร้องใหญ่เพลงสารการแล้วต่อเพลงโหมโรง โรงเช้า โหมโรงเย็น เพลงช้า เพลงดับต่าง ๆ พออายุเข้าสู่วัยรุ่นจึงได้เรียนกับครูเพชร จรรย์นาค (หรือจันนาค) ซึ่งเป็นครูที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอยุธยา ครูเพชร เคยอยู่ในวงดนตรีของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และวงวังบูรพามาก่อน ได้เรียนร้องกับครูเพชรจนสามารถเดี่ยวพญาโศก แจกมอญจนถึงกราวในต่อมาเรียนระนาดทุ้ม ต่อเพลงเดี่ยวสารถิ และพญาโศก จากครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ที่บ้านบาตร และได้ต่อเพลงหน้าพาทย์ต่าง ๆ จากครูโองการ กลีบขึ้น และครูเอื้อน กรณ์เกษม

เมื่ออายุครบบวชได้บวชที่วัดโพธิ์นิมิตร ๑ พรรษา ลีอกออกมาได้ร่วมงานกับครูบุญยงค์ เกตุคง ซึ่งเป็นพี่ชายเล่นปี่พาทย์ ลิเก และการแสดงทุกประเภท ต่อเพลงจากพี่ชายและครูช่ออากาศโปร่ง เพิ่มเติม จนสามารถบรรเลงดนตรีไทยได้ทุกเครื่องมือ ที่ถนัดคือระนาดเอก ระนาดทุ้ม และฆ้อง สามารถบรรเลงประกอบการแสดงโขนละครได้ ครูบุญยังได้ต่อเพลงหน้าพาทย์จนถึงระดับองค์พระพิราพ จากเรืออากาศเอกโองการ กลีบขึ้น และได้รับมอบให้ทำพิธีไหว้ครูทางนาฏศิลป์จาก นายเด็ก เสือสง่า และครูพิมพ์ นักระนาด

ต่อมาเข้ารับราชการอยู่ในวงดนตรีไทยของฝ่ายสันตนาการ กรุงเทพมหานคร จนเกษียณอายุ นอกจากความสามารถบรรเลงดนตรีได้ทุกเครื่องแล้วยังร้องเพลงได้อย่างดีด้วย โดยเฉพาะเพลงภาษา สามารถถ่ายทอดวิชาการดนตรีให้บุคคลได้ทุกระดับ ตั้งแต่นักเรียนมัธยมจนถึงนักศึกษามหาวิทยาลัย

ผลงานการบันทึกเสียงของท่าน มักจะบันทึกร่วมกับพี่ชาย รวมทั้งได้ไปเผยแพร่ดนตรีไทยในต่างประเทศมาแล้วหลายแห่ง ผลงานชิ้นล่าสุดที่รวมวงกับพี่ชายคือ การบรรเลงเพลงไทยชุดเจ้าพระยาคอนแวนต์ได้ ของบุญยงค์ เกตุคง และปรีช แกสตัน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕

ครุบุญยัง เกตุคง เสียชีวิตเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ อายุได้ ๗๑ ปี

นายบุญย์ เพ็ญกุล
(ไม่ทราบปีเกิด - ๒๔๔๔)

นายบุญย์ เพ็ญกุล หรือ นายบุญย์หมินทร์ เป็นบุตรของพระยามหินทรศักดิ์ธำรงค์ (เพ็ง เพ็ญกุล) บิดาเป็นข้าราชการในสมัยรัชกาลที่ ๕ และเป็นผู้ก่อตั้งละครปรีณส์เทียเตอร์

นายบุญย์หมินทร์เป็นผู้ควบคุมละครคณะ “บุญย์หมินทร์” ละครไทยคณะแรกที่มีผลงานการแสดงในต่างประเทศหลายประเทศทั้งในเอเชียและยุโรป เช่น อียิปต์ ออสเตรเลีย เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ เยอรมัน เดนมาร์ก รวมทั้งรัสเซีย ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๔๓

นายบุญย์หมินทร์ เสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๔

นางเบญจรงค์ ธนโกเศศ

ครูดนตรี / นักดนตรี

(พ.ศ. ๒๔๖๑ - ปัจจุบัน)

ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ มีชื่อเดิมว่า “เดิม” เป็นบุตรคนโตของ นายเตียง และนางทองอยู่ ธนโกเศศ เกิดที่บ้านโกลีวัดใหม่อมตรส ตำบลบางขุนพรหม กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ มีน้องสาวร่วมบิดามารดาชื่อ เติบไม่เล่นดนตรี และมีน้องชายชื่ออุดร มีความชำนาญในด้านเปียโน ต่อมาครูเดิมได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น เบญจรงค์ ธนโกเศศ ในสมัยที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามปฏิบัติทางวัฒนธรรมไทย

ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ เริ่มเรียนหนังสือพออ่านออกเขียนได้ที่บ้านแล้วเข้าเรียนต่อในโรงเรียนพร้อมวิทยามูล จบชั้นมัธยมปีที่ ๓ ระหว่างที่เรียนหนังสือก็หัดสีซอด้วง ซออู้ และตีฉิ่ง เนื่องจากครูเตียง ผู้เป็นบิดาเป็นครูสอนเครื่องสายที่มีชื่อเสียงมาก และคุณแม่ทองอยู่ ก็เป็นนักร้องจึงคุ้นเคยกับดนตรีไทยมาแต่เล็ก และในและแวกบ้านที่อยู่ นั้น ก็แวกล้อมไปด้วยศิลปินเพลงไทย อาทิ บ้านหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น คุรุษีวิน) บ้านครูละเมียด จิตตเสวี บ้านครูปลั่ง ครูไปล์ วนเขจร ฯลฯ

ครูคนแรกที่จับมือให้เรียนซอด้วง คือ ครูไปล์ วนเขจร ซึ่งครูเบญจรงค์เรียกว่า “อาไปล์” เพราะสนิทสนมกับบิดามาก เมื่อสีซอด้วงเพลงจะเข้หางยาวได้แล้ว ต่อเพลงโอยเรศ สืบท บูหลัน ฯลฯ ครั้งเริ่มมีฝีมือดี ได้ต่อซอด้วงทางเดี่ยวจาก ครูปลั่ง วนเขจร ซึ่งได้ต่อทางเดี่ยวให้ทุกเพลงถึงกราวเดี่ยวโน แต่ได้ต่อซอด้วงเพิ่มเติมพร้อมด้วยเดี่ยวซออู้เพลงแขกมอญ จากหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น คุรุษีวิน) ในตอนหลัง

นอกจากจะเล่นเครื่องสายได้คล่องแคล่วแล้ว ยังได้ต่อทางร้องกับครูละม่อม อิศรางกูร ณ อยุธยา ครูเชื้อ นักร้อง และเรียนเพิ่มเติมจากครูท้วม ประสิทธิ์กุล อีกเป็นบางเพลง จึงมีความสามารถทั้งในด้านการบรรเลงและขับร้อง

ชีวิตข้าราชการ เริ่มทำงานเป็นเสมียนกรมที่ดินสมัยนายเสริม สาริกูปต เป็นเลขานุการกรม และได้เริ่มก่อตั้งวงเครื่องสายกรมที่ดินเป็นครั้งแรก รับราชการอยู่กรมที่ดินได้ 8 ปี แล้วย้ายมาอยู่องค์การเชื้อเพลิง โดยนายฉันทิพย์ กระแสสินธุ์ ได้ชักชวนให้มาช่วยกันตั้งวงดนตรีไทยขององค์การเชื้อเพลิง ทำงานอยู่ที่นั่นอีก ๒ ปี ก็ย้ายไปทำงานที่ธนาคารออมสิน เป็นเวลา ๒๐ ปีเศษ เกษียณอายุ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒

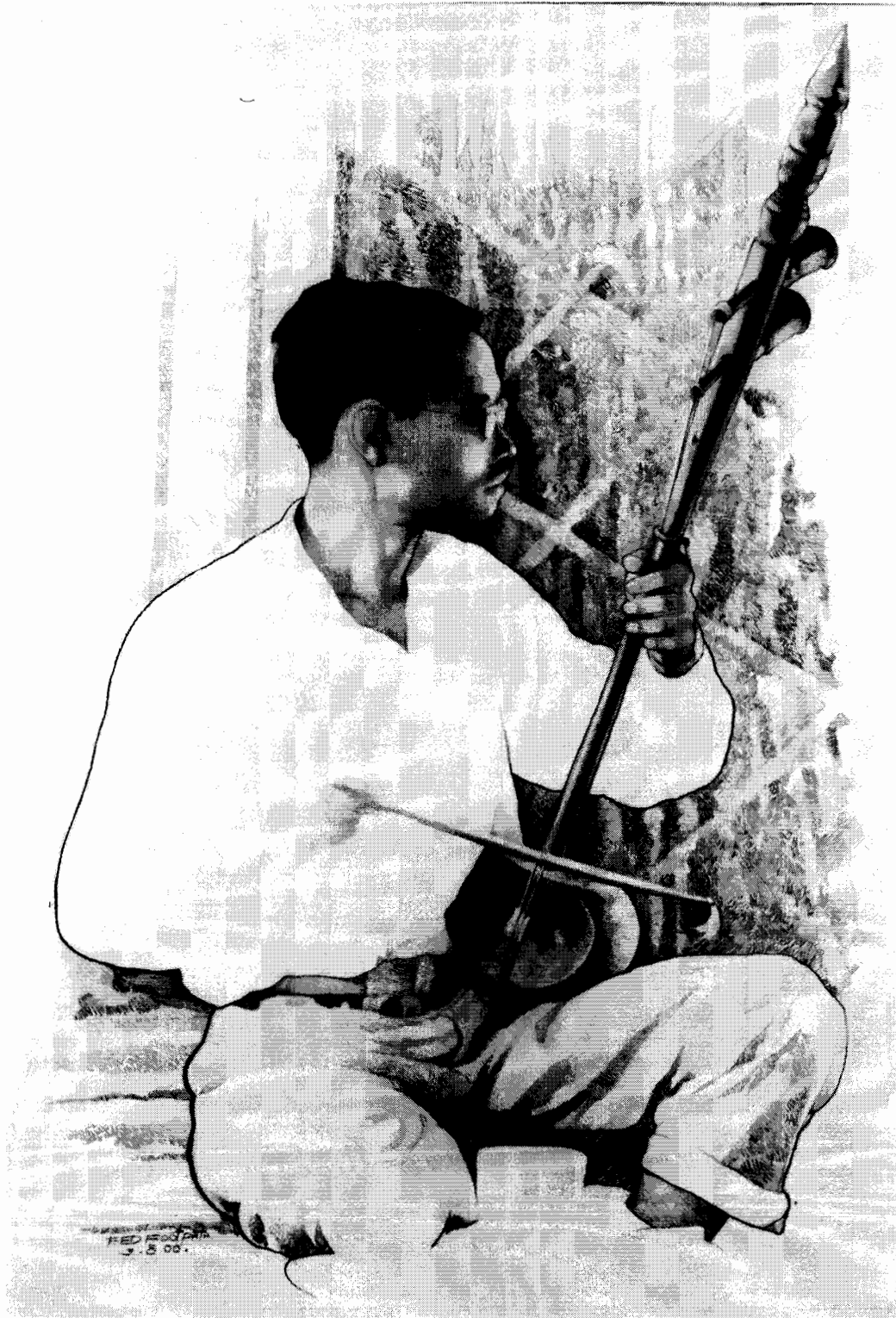
ชีวิตครอบครัวได้สมรสกับ เรือเอกชิต แฉ่งฉวี ร.น.นักดนตรีเอก ศิษย์ครูเจือ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา มีบุตรด้วยกันทั้งสิ้น ๕ คน ชื่อ กัลยา ปราณิ อูสา ผกา และเบญจวรรณ

ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ ได้ชื่อว่าเป็นนักสีซอด้วงผู้แม่นเพลง สีซอขึ้นหัดเป็นหลักของวง ได้แนวแน่นมั่นคง เสียงซอดี มีรสมือ ได้เสียงชัดเจนแจ่มแจ้ง ในชีวิตเคยร่วมวงเครื่องสายกับนักดนตรีเอกอื่น ๆ มากมาย เช่น ร่วมวงกับครูทองเจือ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา ครูพุ่ม นันทพล ครูประพาส สอนขวัญ เป็นผู้ร่วมก่อตั้งวงดนตรีไทยของกรมที่ดินและองค์การเชื้อเพลิง เป็นนักดนตรีประจำวงเสริมมิตรบรรเลง เป็นเจ้าของวงดนตรีคณะบางขุนพรหมได้ และวงมิตรบรรเลง เคยอัดเสียงเดี่ยวซอด้วง เพลงกราวใน กับห้างแผ่นเสียง ต. เง็กชวน และมีผลงานเพลงเดี่ยวต่าง ๆ บันทึกเสียงไว้กับ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล ได้เคยช่วยครูชิตผู้สามีประดิษฐ์ทางขับร้องเพลงที่ครูชิตแต่งไว้หลายเพลงด้วยกัน

ในตอนปลายอายุราชการ ก่อนเกษียณอายุไม่กี่ปี ครูได้แยกทางกับสามี มาปลูกบ้านใหม่อยู่ที่ตำบลบางยี่ขัน พร้อมด้วยลูก ๆ ทั้ง ๕ คน เมื่อเกษียณอายุแล้ว วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ได้เชิญเป็นอาจารย์พิเศษ สอนเครื่องสาย และยังคงสอนมาจนทุกวันนี้

ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ เคยสอนดนตรีในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สมัยที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ทรงศึกษาอยู่ที่คณะอักษรศาสตร์ได้เคยต่อซอด้วงถวาย ครูเบญจรงค์มีศิษย์มากมาย ทั้งจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวิทยาลัยนาฏศิลป์

ครูเบญจรงค์ ธนโกเศศ เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ปี พ.ศ.

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗

ดุริยิกวี

(พ.ศ. ๒๔๗๖ - ๒๔๘๔)

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงเป็นพระราชโอรสองค์ที่ ๗๔ ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ และองค์สุดท้าย (องค์ที่ ๑๔) ของสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ ประสูติในพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2436 ทรงพระนามเดิมว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชะ

ทรงเริ่มศึกษาภาษาไทยในโรงเรียนราชการกุมาร ตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ได้เสด็จไปศึกษาต่อยังประเทศอังกฤษ เสด็จกลับมารับราชการในสมัยรัชกาลที่ ๖ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ เสด็จเถลิงราชสมบัติเป็นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ เสด็จพระราชสมภพเป็นเวลา ๕ ปี แล้วสละราชสมบัติเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗

ในส่วนคนตรีนั้น เมื่อทรงพระเยาว์ได้ทรงโปรดที่จะฟังดนตรีมากกว่าทรงบรรเลง จนเมื่อเถลิงราชสมบัติในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ แล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้วงพิณพาทย์หลวงเข้าไปบรรเลงเพลงถวายที่วังสุโขทัย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ต่อมาได้ทรงหัดซอด้วงและซออู้โดยทรงเวลาว่าง พระราชกิจพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี พระราชวงศ์ผู้ใกล้ชิดอีกหลายพระองค์ อาทิ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต กรมหมื่นอนุพงษ์จักรพรรดิ กรมหมื่นอนุวัตรจตุรนต์ และพระราชธิดาของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต

ครั้งหนึ่งพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าศิริรัตนบุษบง พระธิดาในสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงนำซอชู้ขนาดเล็กขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย โดยที่ทรงได้กระโหลกซอสวยงามมาจากอัมพวา และให้ช่างแกะเป็นตรา “ปปร.” สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โปรดใช้ซอชู้เล็กนี้สืบทอดเวลาทรงสำราญพระราชฤทัย พระราชทานชื่อซอชู้เล็กนี้ว่า “ซอชู้” แปลว่า เล็ก ๆ ด้วยซอชู้เล็กนี้เอง ได้ทรงพันธ์เพลงราตรีประดับดาวขึ้น โดยมีหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น คุรุชิวิน) และหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ถวายคำแนะนำ เพลงราตรีประดับดาวเถา จึงเป็นเพลงพระราชนิพนธ์เพลงแรกสำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ ได้พระราชนิพนธ์เพลงที่ ๒ ขึ้น คือ เพลงเขมรละออองค์เถา และในปี ๒๔๗๔ อีกเพลงคือ เพลงโหมโรง กลิ่นกระทบบ้างสามชั้น รวมทั้งหมด ๓ เพลง

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้สละพระราชสมบัติในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้วไปประทับอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ จนทรงเสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ พระชนมายุ ได้ ๔๘ พรรษา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

นักประพันธ์เพลง/นักดนตรี

(พ.ศ. ๒๔๗๐ – ปัจจุบัน)

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ ที่เมืองเคมบริดจ์ มลรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ทรงมีพระนามเดิมว่าพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช เป็นพระราชโอรสองค์เล็กในสมเด็จพระมหิตลาธิเบศ อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้ทรงอภิเษกกับ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร มีพระราชโอรสและพระราชธิดา ๔ พระองค์

เมื่อครั้งยังทรงพระเยาว์ ได้โดยเสด็จสมเด็จพระบรมราชชนก จากสหรัฐอเมริกากลับมาประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๔๗๑ ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๗๒ สมเด็จพระบรมราชชนกเสด็จสวรรคต ซึ่งขณะนั้นพระองค์ ยังมีพระชนมายุไม่ถึง ๒ พระชันษา และเมื่อพระชนมายุได้ ๕ พระชันษา ได้รับการศึกษาขั้นต้นที่โรงเรียนมาแตร์เดอี กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้เสด็จไปศึกษาต่อชั้นประถมศึกษาในโรงเรียน Miremont เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยทรงศึกษาด้านภาษาคือฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน และภาษาอังกฤษ จากนั้นได้ทรงศึกษาชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียน Ecole Nouvelle De La Suisse Romande, Chailysur- Lausanne และได้ศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยโลซานน์ โดยทรงศึกษาในแขนงวิชาวิทยาศาสตร์

จากพระราชนิพนธ์ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เรื่อง “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงศึกษาดนตรี” ความว่า

“...ผู้ที่สนใจในดนตรีเคยมาไถ่ถามข้าพเจ้าว่า ทราบบ้างไหม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเรียนดนตรีมาอย่างไร ซึ่งก็ตอบลำบาก เพราะเป็นเรื่องก่อนเกิดที่ไม่ได้เห็นด้วยตนเอง ทราบบ้างตามที่ทรงเล่า จึงได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเล่าเรื่องทรงเรียนดนตรี อาจจะเป็นคดีที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ก็ได้รับพระราชทานพระกรุณา ทรงเล่าว่า

เมื่อทรงศึกษาอยู่ในโรงเรียนทั้งในประเทศไทย และประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ก็ได้ทรงเรียนขับร้อง แต่ไม่ได้เรียนโน้ต เมื่อพระชนมายุได้ ๑๑ พรรษา ได้ทรงเรียนแอกคอร์ดเคียน ก็ได้ไม่มากนัก เพราะไม่สนพระทัย (ทรงเรียกว่าไม่คิด) และทรงเห็นว่าเสียงไม่เข้ากับเปียโน

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทรงเรียนเปียโนทั้งสองพระองค์ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงเรียน ครั้นเมื่อมีพระชนมได้ประมาณ ๑๔-๑๕ พรรษา ได้เสด็จพระราชดำเนินไปที่ภูเขาสวิตเซอร์แลนด์ ได้ทรงทอดพระ

เนตรวงดนตรีที่เขาเล่นที่โรงแรมก็โปรด มีพระราชประสงค์จะทรงแตรแต่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีไม่ทรงเห็นด้วย เพราะเหตุว่าการเป่าแตรต้องใช้กำลังมากอาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพได้ จึงทรงผ่อนผันให้ทรงแซกโซโฟนแทน...”

ในบทพระราชนิพนธ์ทรงกล่าวถึงการฝึกเครื่องดนตรีอื่น ๆ ว่า

“...สำหรับเครื่องดนตรีต่าง ๆ ที่ทรงก็มีเปียโน ไม่เคยทรงเรียนจริงจังกับครูคนใด ทรงเองโดยตรงจากโน้ตเปียโน เรียนวิธีประสานเสียง

กีตาร์ ทรงเมื่อพระชนม์มราว ๑๖ พรรษา พระสหายที่โรงเรียนเป็นรุ่นที่อายุมากกว่าให้ขี้มเล่น ภายหลังเอาไปคืนเขาเห็นว่าสนพระทัยจึงถวายให้เลย

ขลุ่ย ทรงเมื่อพระชนม์มประมาณ ๑๖ - ๑๗ พรรษา เห็นว่าราคาไม่แพงนัก วิธีการบรรเลงไม่ยากนักคล้าย ๆ แซกโซโฟน

พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) เป็นอีกท่านหนึ่งที่กราบบังคมทูลแนะนำเกี่ยวกับการดนตรี โปรดคุณพระเจนฯ มาก ทรงพิมพ์ตำราที่คุณพระเจนฯ ประพันธ์ขึ้นทุกเล่ม ระหว่างการพิมพ์และตรวจปรู๊ฟ ทรงได้ความรู้เกี่ยวกับดนตรีมาก ส่วนไหนที่ไม่เข้าพระทัยก็มีรับสั่งถามคุณพระเจนฯ.....”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ยังได้กล่าวไว้ในพระราชนิพนธ์ว่า

“ทรงแตรอยู่พักหนึ่งเกิดปวดพระศอกทรงต่อไปไม่ได้ จึงเลิกไปนาน ภายหลังจึงทรงลองเป่าอีกปรากฏว่าทรงพระสำราญดีจึงทรงต่อมา

ภายหลังเคยเห็นทรงไวโอลินด้วย คิดว่าทรงเองไม่มีครู”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฝึกเครื่องเป่า โดยฝึกฝนกับแผ่นเสียงของวงดนตรีที่มีชื่อเสียงเช่น บาร์เซ่ (Sychny-Bachet) นักเป่าไซปราโนแซกโซโฟน จอห์นนี่ ฮอลเจส (Johny Hodges) นักเป่าอัลโตแซกโซโฟน และดยุค เอลลิงตัน(Duke Ellington)

สามารถทรงดนตรีได้ตอบกับนักดนตรีที่มีชื่อเสียงระดับโลก เช่น เบนนี่ กู้ดแมน นักคลาริเน็ต แจ็ก ทีการ์เคนนักตีระนาดเหล็กสากล โลออลเนล แฮมตัน นักเป่าท롬โบน และสแตน เก็ตส นักเทนเนอร์แซกโซโฟน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงสนพระทัยการพระราชนิพนธ์เพลงเป็นอย่างมาก ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ทรงพระราชนิพนธ์เพลงแรกคือ เพลงแสงเทียน หลังจากนั้นได้ทรงพระราชนิพนธ์เพลงยามเย็น และเพลงสายฝน และนำออกบรรเลงครั้งแรกในวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๕ จากนั้นก็ทรงพระราชนิพนธ์เพลง H.M. Blue ในเวลาต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ พระองค์ได้ทรงพระราชทานเพลงเป็นของขวัญปีใหม่ให้กับ

ประชาชน โดยได้ทรงพระราชนิพนธ์เพลงพรปีใหม่ พระราชทานให้วงนิสิตจุฬาและวงสุนทราภรณ์บรรเลง

พระองค์ทรงมีความสนพระราชหฤทัยในดนตรีทุกประเภท ทรงพระราชนิพนธ์เพลงสำหรับการแสดงชุดมโนราห์ (Kinari Suite) ๕ เพลง คือเริงวนารมย์ พรานไพร กินรี ภิรมย์รัก และอาทิตย์อัสดง เพลงประกอบลีลาการแสดงระบำปลายเท้าคือเพลงแสงเดือน เมื่อการเมืองเปลี่ยนไปพระองค์ได้ทรงพระราชนิพนธ์เพลงเพื่อเป็นการปลุกใจประชาชน คือเพลงความฝันอันสูงสุด และเราสู้

นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๔๘๘ จนถึงปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์เพลงทั้งสิ้น ๔๘ เพลง

พระประดิษฐไพเราะ (ครุมีแขก มี ดุริยางกูร)
ดุริยกวี/เป่าปี่/ซอสามสาย
(ไม่ทราบปีเกิดและตาย)

พระประดิษฐไพเราะ (ครุมีแขก มี ดุริยางกูร) คนทั่วไปเรียกกันว่า “ครุมีแขก” ไม่ทราบวันเดือนปีเกิดและไม่ทราบวันตาย แต่สันนิษฐานว่าเกิดในสมัยรัชกาลที่ 1 และเสียชีวิตในสมัยรัชกาลที่ 5 มีข้อมูลบางส่วนที่บอกถึงช่วงเวลาของพระประดิษฐไพเราะ

ครุมีแขกถือว่าเป็นครุคนตรีไทยที่เก่าแก่ที่สุด เท่าที่มีประวัติว่าได้สร้างผลงานอะไรไว้บ้าง แม้ว่าวัน เดือน ปีเกิดยังไม่ปรากฏชัด แต่ก็มีเค้าผลงานสืบทอดกันมาเป็นที่ประจักษ์ ครุมีแขกเป็นรอยต่อระหว่างคนตรีสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้น เพราะเชื่อว่าเทือกเถาเหล่ากอของครุมีแขกเป็นวงปีพาทย์ที่ได้สืบทอดภูมิรู้มาตั้งแต่สมัยธนบุรีและอยุธยา

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาปริยัติวิธาน บัณฑิตไว้ในสาส์นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดโชฯ ว่า “ครุมีแขกนั้นหม่อมฉันรู้จักแต่เมื่อหม่อมฉันไว้ผมจุก ไปเรียนภาษาอังกฤษที่สมเด็จพระราชบิดาโปรดเกล้าฯ ให้ไปศึกษา เห็นแกเดินผ่านไปหัดมโหรีของทุลกระหม่อมประสาธน์ ที่มุกกระสันพระมหาปราสาททุกวัน เวลานั้นแกก็แก่มาก อายุกว่า ๗๐ ปีแล้ว มีบ่าวแบกซอสามสายตามหลังเสมอ วันหนึ่งกรมหลวงประจักษ์ตรีสร้อยศรีฯ ให้แกแหว่งที่หน้าผาก แล้วยืมซอสามสายแกมาลองสี แกถอนอกปากว่า ถ้าทรงสีอย่างนั้นไฟก็ลุก จำได้เท่านั้น”

จากข้อความดังกล่าว ก็พออนุมานได้ว่าครุมีแขกน่าจะมีชีวิตระหว่าง พ.ศ. ๒๓๔๐ – ๒๔๑๕ เท่าที่มีหลักฐานอื่น ๆ ในปี พ.ศ. ๒๓๕๖ ครุมีแขก ได้รับตำแหน่งจางวางมหาดเล็กว่าการกรมปีพาทย์ฝ่ายพระบวรราชวัง ต่อมาแต่งเพลงเชิดจีนบรรเลงถวายพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์จากหลวงประดิษฐไพเราะ เป็นพระประดิษฐไพเราะ ในปลายปี ๒๓๕๖

สมัยรัชกาลที่ ๕ พระประดิษฐไพเราะได้เป็นครุมโหรีในสมเด็จพระยาสุพรรณบัฏราชประยูร สันนิษฐานว่าครุมีแขกถึงแก่กรรม ในต้นสมัยรัชกาลที่ ๕

ทำไมถึงชื่อ “แขก” เล่ากันว่าตอนที่ครุมีแขกเกิดมีสิ่งขาว ๆ ครอบที่หัวเหมือนหมวกแขก จึงทำให้คนทั่วไปเรียกท่านว่า “แขก” มาตั้งแต่เล็ก ๆ สำหรับผู้เขียนแล้วไม่เชื่ออย่างนั้น เพราะไม่น่าจะมีอะไรติดหัวเด็กมาตอนเกิด แต่เชื่อว่าครุมีชื่อ “มี” นายมีเป็นคนเชื้อสายแขก พ่อแม่ท่านอาจจะเป็นแขกที่ถูกกวาดต้อนจากปัตตานีก็เป็นได้ เพราะว่าแขกในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีมากมาย แขกในกรุงเทพมหานครก็เป็นเรื่องธรรมดา เพราะชุมชนที่ท่านเกิดก็เรียกว่า “บ้านแขก” เด็กชายต้องเป็น

ลูกแขก เด็กชายลูกแขกที่ชื่อมี ต้องมีหมวกแขกปิดหัว เมื่อโตขึ้นมีความสามารถทางดนตรีตั้งตนเป็นครู คนทั่วไปจึงเรียกว่าครูมีแขก หมายถึงครูที่ชื่อ “มี” เชื้อสายที่เป็น “แขก”

ทำไมครูมีแขกจึงเก่งในการเล่นซอสามสายและเป่าปี่เป็นเลิศ สันนิษฐานว่าบ้านอยู่ในบริเวณพระราชวังเดิม ได้ยินปี่พาทย์จนคุ้นเคยและชอบ หรือไม่พ่อแม่เป็นนักดนตรี ฝึกหัดปี่พาทย์มาตั้งแต่ยังเล็กและที่สำคัญที่สุดก็คือ ครูมีแขกเป็นเพื่อนกับสุนทรภู่ กวีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นคนในสมัยเดียวกัน สุนทรภู่มิชีวิตระหว่างปี ๒๓๒๕ - ๒๓๕๘

การที่บ้านครูมีแขกอยู่บริเวณพระราชวังเดิมนั้นเป็นข้อมูลที่น่าสนใจยิ่ง เพราะว่าพระราชวังเดิมก็คือกรุงธนบุรี นักดนตรีที่อยู่บริเวณพระราชวังเดิมต้องสืบทอดวิชาปี่พาทย์มาตั้งแต่อยุธยา ครูมีแขกจึงเป็นรอยต่อที่สำคัญยิ่ง การรักษาเพลงเก่า การนำเพลงเก่ามาพัฒนา การใช้เพลงให้ถูกต้องตามขนบประเพณี เป็นต้น

ครอบครัวของครูมีแขกไม่ปรากฏหลักฐาน พระยาเสมีภูวินเล่าว่า ลูกครูมีแขกคนหนึ่งชื่อถึก มีฝีมือในการสีซอด้วง มีเมียชื่อไผ่ มีลูกสืบทอดมา ๒ คน เป็นหญิงชื่อพลัดและเป็นชายชื่อสาย ครูสายมีความสามารถในการสีซอด้วงและซอสามสายเป็นเยี่ยม ครูสายมีภรรยาชื่อเพิ่ม มีลูกด้วยกัน ๓ คนคือ เป็นหญิงชื่อแผลว เป็นชายชื่อละม้าย และคนสุดท้ายเป็นหญิงชื่อเปี่ยมศรี ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ ครูสายได้เปิดร้านขายเครื่องดนตรีและขายหนังสือดนตรีชื่อ “ดุริยบรรณ” ซึ่งเป็นชื่อที่มหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ขณะนั้นบวชอยู่วัดบวรนิเวศวรวิหาร ทรงพระกรุณาตั้งชื่อประทาน (ปัจจุบันได้ย้ายไปอยู่ที่ถนนสุขุมวิท) ซึ่งเป็นเชื้อสายของครูมีแขก

ลูกศิษย์คนสำคัญของครูมีแขกคือ ครูสิน ศิลปบรรเลง (บิดาของครูหลวงประดิษฐไพเราะ) และครูรอด (ไม่ทราบนามสกุล)

ในด้านความสามารถในการเล่นดนตรีมีบทไหว้ครูเสภาและปี่พาทย์ บทเสภากล่าวถึงชื่อครูมีแขกและเป็นแหล่งเดียวที่นำไปอ้างอิงกันในเวลาต่อ ๆ มา ดังนี้

ทีนี้จะไหว้ครูปี่พาทย์	นั่งระนาดมือตีปี่โกลน
ทั้งครูแก้วครูพักเป็นหลักชัย	ครูทองอินนั้นแหละใครไม่เทียบทัน
มีตอคหนอคหนักขยักขย่อน	คาพูนมอญมิใช่ชั่วตัวขยัน
ครูมีแขกคนนี้เขาดีครัน	เป่าพาทย์ลอยลั่นบรรเลงลือ

เชื่อว่าครูมีแขกเป็นพระอภัยมณีตัวจริง พระอภัยมณีเป็นวรรณคดีที่สุนทรภู่ได้ประพันธ์ขึ้น โดยให้พระเอกเป็นนักเป่าปี่ เชื่อว่าสุนทรภู่น่าจะเกิดแรงบันดาลใจจากความสามารถของครูมีแขก พระอภัยมณีเป่าปี่ในโอกาสต่าง ๆ ถึง ๑๓ ครั้ง แต่ครั้งมีเป้าหมายที่สำคัญทั้งสิ้น การที่พระอภัยมณีเป่าปี่ทำให้มุมมองการศึกษาสุนทรียศาสตร์ของไทยเปลี่ยนไป

อิทธิพลของปีพระอภัยมณี มีความไพเราะงดงาม พระอภัยมณีเป่าปี่ให้สามพราหมณ์ฟัง เป็นการเป่าปี่ครั้งแรก

ในเพลงปี่ว่าสามพราหมณ์เอ๋ย	ยังไม่เคยชมชนิดพิศมัย
ถึงร้อยรสนูปผาสุมาลัย	จะชื่นใจเหมือนสตรีไม่มีเลย
พระจันทร์สว่างกลางโคม	ไม่เทียมโฉมนางงามเจ้าพราหมณ์เอ๋ย
แม้จะได้แก้วแล้วจะค้อยประคองเคย	ถนอมเชยชมโฉมประโลมลาน

พระอภัยมณีเป่าปี่เกี่ยวนางละเวง ซึ่งเป็นความสามารถในการเป่าปี่ของครุมีแขก ซึ่งมีชื่อเพลงฉายฉายอยู่ในบทด้วย สุนทรภู่น่าจะได้รับอิทธิพลจากครุมีแขกนักเป่าปี่แห่งยุค

ด้อยตะริดติดคี่เจ้าพี่เอ๋ย	จะละเลยเร่ร้อนไปนอนไหน
แอ้อ้อยสร้อยฟ้าสุมาลัย	จะกล่อมกอดกว่าจะหลับกับเขนย
หวานน้ำค้างพร่างพรมลมรำเพย	ใครจะเซยโฉมน้องประคองนวล
เสนาะดั่งวังเวงเป็นเพลงพลอด	เสียงสอดสอดชดช้อยละห้อยหวาน
วิเวกแว่วแจ้วในใจรัญจวน	เป็นความชวนประโลมโฉมวัลลาฯ

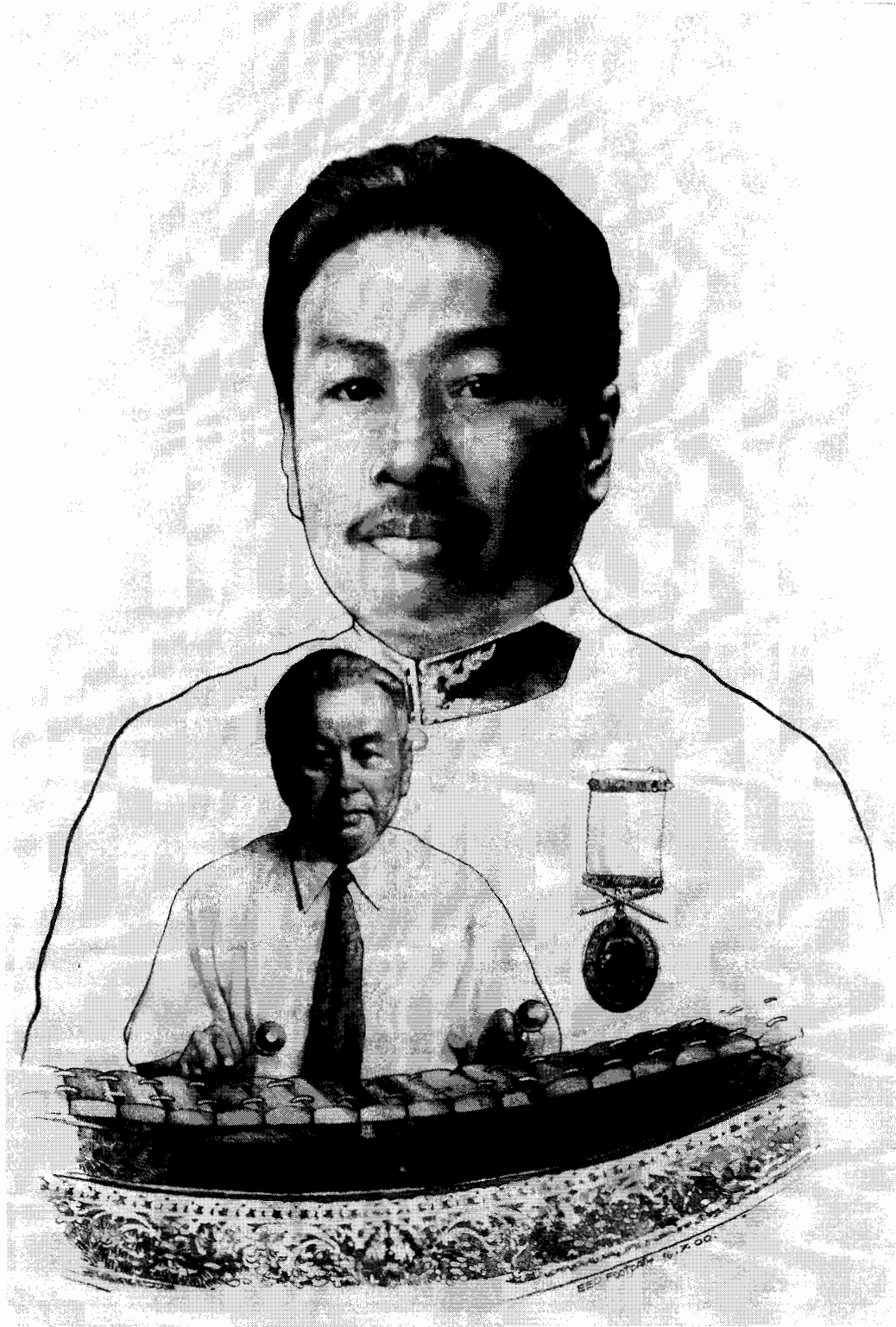
บทกวีของสุนทรภู่ ที่บรรยายความสามารถในการเป่าปี่ ซึ่งมีอิทธิพลสูงสุดและเชื่อว่าเป็นความสามารถของครุมีแขก คือ

อันคนตรีมีคุณทุกอย่างไป	ย่อมใช้ได้ดั่งจินดาอำรินทร
ถึงมनुษย์ครุฑาเทวราช	จตุบาทกลางป่าพนาสิน
แม้ในปีเราเป่าไปให้ได้ยิน	ก็สุดสิ้นโทโสที่โกรธา

ผลงานของพระประดิษฐไพเราะ (ครุมีแขก) ที่สำคัญ ๆ คือ เพลงเชิดจีน เพลงทยอยเคี้ยว ทยอยนอก ทยอยเขมร ดวงพระธาตุสามชั้น จินแสสองชั้น เพลงอาเฮียสามชั้น เพลงชมสวนสวรรค์ แป๊ะสามชั้น แจกมอญสามชั้น เพลงสืบทสามชั้น แจกมอญบางช้างสามชั้น จินจิมเล็กสามชั้น ทะแยสามชั้น พญาครวญสามชั้น พญาโศกสามชั้น จินจิมใหญ่สองชั้น พระอาทิตย์ชิงดวงสองชั้น ภิรมย์สุรางค์ สารถีสามชั้น เทพรัญจวน หกบทสามชั้น โหมโรงขวัญเมือง แจกบรเทศสามชั้น เพลงการะเวกเล็กสามชั้น และเพลงกำสรวลสุรางค์สามชั้น

พบว่าเพลงที่พระประดิษฐไพเราะประพันธ์ขึ้น เป็นเพลงฝีมือทั้งสิ้น ทุกเพลงสืบทอดแนวทำนองมาจนกระทั่งปัจจุบัน และได้ชื่อว่าเป็นเพลงชั้นครู ข้อที่น่าสังเกตอีกอย่างหนึ่ง ผลงานของครุมีแขกเป็นงานในราชสำนักเป็นเพลงเคี้ยวฝีมือ เป็นเพลงบรรเลงให้ไพเราะงดงาม ไม่ใช่บทเพลงของชาวบ้าน ดังนั้นโอกาสที่ครุมีแขกกับสุนทรภู่จะอยู่ใกล้ชิดสนิทสนมกันย่อมมีสูงยิ่ง การมีอิทธิพลต่อกันจึงมีเหตุผลที่เป็นไปได้

แปลกที่ประวัติของครุมีเขมมีน้อยเต็มที ทั้ง ๆ ที่ช่วงเวลาเพียง 200 ปีเท่านั้น เหลือแต่เพลง
ที่เป็นร่องรอยทางประวัติศาสตร์ ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาผลงาน แต่ก็ไม่รู้จักชีวิตอื่น ๆ ของครุมีเขม
เลข

หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

ดุริยางค์ / ครูคนตรี / นักคนตรี

(พ.ศ. ๒๔๒๔ - ๒๔๕๗)

หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เกิดเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๒๔ ที่ตำบลคลองดาวดึงส์ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ชื่อศร ศิลปบรรเลง ลูกของครูปี่พาทย์ชื่อสิน ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของครูมีแขก (พระประดิษฐไพเราะ หรือมี ดุริยางกูร) แม่ชื่ออี่ยม ศิลปบรรเลง ซึ่งถือว่าเป็นสายปี่พาทย์ที่ได้สืบทอดมาตั้งแต่ต้นสมัยรัตนโกสินทร์

เด็กชายศร เรียนคนตรีกับพ่อตั้งแต่อายุได้ ๕ ขวบ ด้วยพ่อเป็นเจ้าของวงปี่พาทย์ทำให้ได้ฟังปี่พาทย์ตั้งแต่เล็ก ๆ และฝึกฝนอย่างจริงจัง เมื่ออายุได้ ๑๑ ขวบ ได้ออกงานกับวงที่บ้านบ่ออยู่ในฐานะสมาชิกของครอบครัวนักคนตรี พ่อเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาปี่พาทย์กระทั่งมีความสามารถในการประชันวง เมื่อมีฝีมือจัดชั้น พ่อได้วางตัวให้เล่นประชันครั้งแรก ในงานโกนจุกธิดาของพระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์ ข้าหลวงใหญ่แห่งมณฑลราชบุรี ที่จวนผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ ขณะอายุได้ ๑๙ ปี ได้มีโอกาสแสดงเดี่ยวระนาดเอกถวายสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ที่งานถ้ำเขาวง ราชบุรี เป็นที่ต้องพระทัยมาก จึงทรงรับตัวไปไว้ที่วังบูรพาภิรมย์ ในปีต่อมาก็ได้เป็นจางวางมหาดเล็ก เรียกกันว่า “จางวางศร” หน้าที่เป็นคนระนาดเอกประจำวังบูรพาภิรมย์ โดยมีครูปี่พาทย์หลายคนเป็นครูผู้ควบคุมวง ที่สำคัญคือพระยาประสานดุริยศัพท์

เมื่อนายศรอายุครบบวช สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ ทรงอุปถัมภ์ให้บวชที่วัดบวรนิเวศวิหาร โดยมีสมเด็จพระสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสเป็นพระอุปัชฌา ครั้นสึกออกมาก็จัดให้แต่งงานกับนางสาวโชติ หุราพันธ์ มีลูก ๔ คนคือ คุณหญิงชื่น ศิลปบรรเลง นางบรรเลง สาคกริก นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลงและนายชัชวาล ศิลปบรรเลง ภรรยาคนที่สองชื่อนางสาวพู่ หุราพันธ์ มีลูก ๔ คน เป็นหญิง ๑ คน ชาย ๓ คนชื่อพัลลิกา ขวัญชัย สมชาย และสนั่น ศิลปบรรเลง

เมื่อสึกออกมา จางวางศรก็ได้ฝึกวิชาปี่พาทย์จนเชี่ยวชาญ เพราะความสามารถทางดนตรี ทำให้สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ โปรดปรานจางวางศรมาก ทรงเคี้ยวเข็น จนกระทั่งประชันกับใครก็ชนะ นับได้ว่า จางวางศรเป็นผู้ที่มีความสามารถด้านคนตรีแห่งยุคทีเดียว

จางวางศร นอกจากจะเป็นผู้ที่มีความสามารถแล้ว ยังเป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาที่เฉียบแหลม มีปฏิภาณไหวพริบเป็นเลิศ ความจำดี สามารถประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เสมอเพลงเดียวกัน นักเรียนต่างกัน จางวางศรจะต่อทางต่างกัน ต่อให้ตามความสามารถของนักเรียน

ในรัชกาลที่ ๕ ได้มีการรวบรวมนักดนตรีที่มีฝีมือดี ตั้งเป็นวงดนตรีของหลวงขึ้นเรียกว่า “วงปี่พาทย์ฤๅณี” วงดนตรีได้ติดตามสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลกพรรณมาภิบาล ไปอินโดนีเซีย จางวางศรีได้จำเพลงของชวามาปรับปรุงหลายเพลงที่เคี้ยว ในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ คอเพลงบุญเซ็นชอก เพลงชะวา ท่านยังได้นำเครื่องดนตรีชวามาปรับปรุงมาใช้เป็นเครื่องดนตรีไทยคือ อังกะลุง

เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จมณฑลพิษณุโลก จางวางศรีได้ติดตามเสด็จและได้ประพันธ์เพลงเขมรเลียนพระนคร เป็นการประดิษฐ์ทางกรอขึ้นใหม่การทำเสียงระนาดให้ยาวขึ้นเนื่องจากระนาดไม่สามารถทำให้เสียงยาวได้ การกรอเป็นการรวลละเอียดเพื่อให้ระนาดมีเสียงยาว

ในสมัยรัชกาลที่ ๖ วันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ จางวางศรีได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น “หลวงประดิษฐไพเราะ” โดยที่ท่านไม่ได้รับราชการใด ๆ แต่เนื่องจากเป็นผู้ที่มีฝีมือจัด เป็นที่โปรดมาก ต่อมาหลวงประดิษฐไพเราะ ได้รับผิดชอบควบคุมวงดนตรีที่วังสราญวงศ์ ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ เรียกกันทั่วไปว่า วงบางคอแหลม และได้ประดิษฐ์ทางเพลงขึ้นมาใหม่ เช่น เพลงแขกลพบุรีทางบางคอแหลม เซดจีนทางบางคอแหลม เป็นต้น

ในสมัยรัชกาลที่ ๗ ปี พ.ศ. ๒๔๖๘ หลวงประดิษฐไพเราะ ได้เข้ารับราชการในกรมปี่พาทย์และโขมยหลวง กระทรวงวัง ได้มีโอกาสถวายการสอนดนตรีให้กับพระเจ้าอยู่หัว มีส่วนช่วยในงานพระราชนิพนธ์เพลงไทย ราตรีประดับดาวเถา เพลงเขมรระอองค์เถาและเพลงคลื่นกระทบฝั่ง

วันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ ได้รับพระราชทานเหรียญตราคุณงามความดี เข็มศิลปวิทยา ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้รับพระราชทานตราเบญจมาภรณ์มงกุฎไทย รับตำแหน่งปลัดกรมปี่พาทย์และโขมยหลวง มีเงินเดือน ๑๕๐ บาท

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ - ๒๔๗๓ หลวงประดิษฐไพเราะ ได้ติดตามเสด็จและพำนักอยู่ที่เขมรอยู่หลายเดือน เมื่อกลับมาก็ได้สำเนียงเพลงเขมรมาประดิษฐ์หลายเพลง เช่น ชะแมกหอม ชะแมชอ ชะแมชม เป็นต้น

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ - ๒๔๗๕ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลกพรรณมาภิบาล ได้ทรงจัดให้มีการบันทึกโน้ตเพลงไทยขึ้น หลวงประดิษฐไพเราะทำหน้าที่เป็นผู้บอกเพลงร่วมกับครูดนตรีไทยหลายท่าน อาทิ พระยาเสนาะดุริยางค์ จางวางทั่ว พาทยโกศล ขุนสมานเสียงประจักษ์ นายพิชญ แซ่มบาง นายโลแลก เนตตะสูต นายมนตรี ตราโมท เป็นต้น

ผลงานของหลวงประดิษฐไพเราะได้ประพันธ์ไว้จำนวนมาก มีหลายประเภทด้วยกัน เพลงประเภทโหมโรง มีโหมโรงกระแตไต่ไม้ โหมโรงปฐมดุสิต โหมโรงนางเยื้อง โหมโรงศรทอง โหมโรงบางขุนนนท์ โหมโรงประชุมเทวราช โหมโรงม้าสับคืบ โหมโรงบุญเซ็นชอก

ประเภทเพลงเถา มีเขมรเถา กระต่ายชมเดือนเถา ขอมทองเถา เขมรปากท่อ เขมรราชบุรีเถา แยกโอดเถา ครวญหาเถา จีนลั่นถันเถา ชมแสงจันทร์เถา เต่าเห่เถา นกเขาชะเม็รเถา พราหมณ์คิดน้ำเต้าเถา มูส่งเถา แมลงภู่ทองเถา แสนคำนิ่งเถา ขวนเกล้าเถา ลาวเสียงเทียนเถา ใ้พระจันทร์เถา ระตำระสายเถา ครุ่นคิดเถา ไร่ลาวเถา ช้างกินใบไผ่เถา ระหกระเหินเถา สาวเวียงเหนือเถา สารีกาเขมรเถา พระอาทิตย์ชิงดวงเถา กราวรำเถา แขไขควงเถา ล่องเรือเถา กำสรวลสุรางค์เถา แยกไทรเถา สุรินทรานูเถา เขมรภูมิประสาทเถา

หลวงประดิษฐไพเราะได้ทำเพลงสี่ชั้น ซึ่งถือว่าเป็นเพลงที่ได้ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ เช่น แยกพราหมณ์ คาวจรเข้ สุรินทรานู เขมรไทรโยค แนวที่เกิดขึ้นใหม่อีกอย่างหนึ่งก็คือ เพลงทางเปลี่ยน เช่น เพลงซำป๋อ คำเนินทราย คามกวาง ทองย่อน พราหมณ์คิดน้ำเต้า สร้อยทอง นกจาก เป็นต้น

ส่วนเพลงสามชั้นที่หลวงประดิษฐไพเราะได้ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ได้แก่ ดอกไม้ทอง ไม้คั้ง เทพรำพึง ฝรั่งเศสเท้า ดับชะเม็รกอหอม ฝรั่งเศสกา จีนนำเสด็จ เป็นต้น

หลวงประดิษฐไพเราะได้คิดเทคนิคในการเล่นระนาดขึ้นมาใหม่ เช่นการกรอ สะบัด ขี้ รั้ว กวาด ซึ่งถือว่าเป็นเทคนิคใหม่ในการตีระนาด ในยุคหลวงประดิษฐไพเราะถือว่าเป็นการปฏิวัติวิธีการตีระนาดขึ้นมาใหม่ จากสมัยเดิมที่มีแนวโยกซึ่งถือว่าเป็นวิธีโบราณ นอกจากนี้หลวงประดิษฐ์ไพเราะยังทำให้ระนาดมีบทบาทสำคัญในวงปีพาทย์อีกด้วย

หลวงประดิษฐ์ไพเราะมีลูกศิษย์มากมาย ถือว่าเป็นนักดนตรีไทยที่มีลูกศิษย์มากที่สุดคนหนึ่ง ในยุครัตนโกสินทร์ก็ว่าได้ อาทิ นายเผือก นักระนาด จางวางผาด นายตาก ฦ บรรเลง นายชื่น คุริยประณีต นายโชติ คุริยประณีต นายประสิทธิ์ ถาวร นายบุญยงค์ เกตุคง นายพิมพ์ นักระนาด นายฉันทิษฐ์ กระแสสินธุ์ ร.อ.โองการ กลีบชื่น นายแสง คล้ายทิม ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ นายเสนาะ หลวงสุนทร นายอุทัย แก้วละเอียด นายศิริ นักดนตรี นายสวัสดิ์ บูรณพิมพ์ นายบุญมี พูนเจริญ นายชฎิล นักดนตรี นายสุเทพ มีสวัสดิ์ นายสมภพ ข้าประเสริฐ พระพรหมปรีชา (กล่อน จันทรเรือง) นายสงัด ขมคุปต์ นายฉลาก โพธิ์สามต้น นายรวม พรหมบุรี นายกิ่งพลอยเพชร เป็นต้น

หลวงประดิษฐ์ไพเราะ เป็นครูดนตรีและเป็นนักดนตรีที่ได้สร้างผลงาน มีลูกศิษย์จำนวนมาก มีอิทธิพลต่อวงการดนตรีไทยสูงสุดท่านหนึ่ง พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทย ขนบประเพณีดนตรีไทย ได้นำวิธีการของหลวงประดิษฐ์ไพเราะมาเป็นแบบฉบับ เนื่องจากเป็นผู้ได้สร้างผลงาน และมีลูกศิษย์มาก

หลวงประดิษฐ์ไพเราะ เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ ที่กรุงเทพมหานคร อายุได้ ๗๑ ปี

นายประเวช กุมุท**นักดนตรี**

(พ.ศ. ๒๔๖๖ -๒๕๔๔)

ครูประเวช กุมุท เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นบุตรนายวงกับนางชุ่ม ชาวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา บิดาเป็นนักร้องและนักดนตรี ภรรยาชื่อ กนกรัตน์ มีบุตรธิดา ๗ คน ที่มีชื่อเสียงทางดนตรี คือ วนิดา กุมุท และวราภรณ์ กุมุท

ครูประเวช กุมุท เริ่มเรียนขับร้อง จิม โทน รำมะนา และกลองแขกกับบิดา ต่อมาได้เข้าเรียนที่โรงเรียนดุริยางค์ (ปัจจุบันคือวิทยาลัยนาฏศิลป์) ได้เรียนซอด้วงกับครุมี พูลเจริญ และครูโสภณ ชื่อต่อชาติ เรียนขลุ่ยกับครูโสภณ ชื่อต่อชาติ เรียนเดี่ยวซอด้วงและซอคู่กับครูปลั่ง วรรณเขจร เรียนทางซออู้และซอสามสายจนถึงเพลงเดียวกับครูอนันต์ คุรยชีวิน เรียนจะเข้กับนางสนิท บรรเลงการ (ละเมียด จิตเสวี) ต่อมาเป็นศิษย์หลวงไพเราะเสียงซอ (อุน คุรยชีวิน) ซึ่งถ่ายทอดให้จนมีความเชี่ยวชาญเป็นอย่างยิ่ง เรียนเพลงหน้าพาทย์กับครูมนตรี ตราโมท รับราชการที่กรมศิลปากร แล้วลาออกไปทำงานที่ธนาคารไทยพาณิชย์ ต่อมาเป็นผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ เชียงใหม่ จนเกษียณอายุราชการ และได้สอนดนตรีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติแก่สถาบันต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น

ครูประเวช กุมุท สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีไทยได้หลายชนิด เครื่องดนตรีที่ชำนาญเป็นพิเศษ ได้แก่ ซอด้วง ซออู้ และซอสามสาย นอกจากนั้นยังขับร้อง ขับเสภา และตีรับได้ไพเราะด้วย มีผลงานบันทึกเสียงกับวงดุริยางค์ประณีตและวงดนตรีกรมศิลปากรไว้หลายเพลง เช่น เพลงโสมส่องแสงเถา เพลงเขมรลออองค์เถา ได้แต่งเพลงไว้ เช่น บทร้องเพลงตะลุ่มโปง เถา บทร้องและทำนองเพลงแขกเล่นกล เถา ซึ่งเพลงนี้ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดเครื่องสายไทยซึ่งธนาคารกสิกรไทยจัดขึ้น

ครูประเวช กุมุท ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๒

ครูประเวช กุมุทเสียชีวิตเมื่อปี ๒๕๔๔ อายุได้ ๗๘ ปี

พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์)

นักดนตรี / ดุริยกรวี

(พ.ศ. ๒๔๐๓ - ๒๔๖๗)

พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) เป็นบุตรคนโตของขุนนกนกลา (ทองดี) กับนางนัม เกิดเมื่อวันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๐๓ ที่บ้านเลขที่ ๘๑ ตรอกไข่ ถนนบำรุงเมือง ตำบลตำราญราษฎร์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

การศึกษาวิชาสามัญนั้น มิได้เข้าเรียนที่โรงเรียนใด แต่เรียนที่บ้านตนเองจนอายุได้ ๑๘ ปี สำหรับวิชาดนตรีไทย ได้เรียนปี่ชวา กับ ครูชื่อ “ หนูคำ ” ภายหลังเลิกเป็นครูแล้วไปถือศีลอยู่ในถ้ำภูเขาทอง วัดสระเกษ ส่วนวิชาดนตรีปี่พาทย์อื่น ๆ รวมทั้งปี่ใน ปี่นอกนั้น ได้ศึกษาอย่างจริงจังกับ ครูช้อยสุนทรวาทีน (บิดาของพระยาเสนาะดุริยางค์) จนบรรลุลูกความแตกฉานมากคนหนึ่ง

เริ่มเข้ารับราชการครั้งแรกในกระทรวงนครบาล เป็นหมื่นทรงนรินทร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๗ ได้รับพระราชทานเบี้ยหวัดปีละ ๑๖ บาท แต่อยู่ได้ไม่นาน ก็ลาออก ครั้นต่อมาภายหลัง เมื่อสมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๕ มีพระประสงค์ให้นักดนตรีของวัดน้อยทองอยู่ซึ่งมี ครูช้อย สุนทรวาทีน เป็นครู มีนายแปลก (พระยาประสานดุริยศัพท์) กับนายแจ่ม (พระยาเสนาะดุริยางค์) เป็นศิษย์เอก เข้าถวายตัวเป็นมหาดเล็กเรือนนอก ท่านจึงกลับเข้ารับราชการอีกครั้งหนึ่ง กระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๕๒ พระยุพราช (รัชกาลที่ ๖) ได้ทูลขอพระราชบรรดาศักดิ์ จากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้นายแปลกเป็นที่ “ ขุนประสานศัพท์ ” นับจากนั้นก็ได้รับพระราชทานเลื่อนบรรดาศักดิ์มาเป็นลำดับ จนได้เป็น “ พระยาประสานดุริยศัพท์ ” เจ้ากรมปี่พาทย์หลวง ในรัชกาลที่ ๖

พระยาประสานดุริยศัพท์ เป็นบรมครูของการดนตรีไทยผู้หนึ่ง มีความสามารถควบคุมวงเล่นเครื่องดนตรีได้ทุกชนิด มีความรู้ มีปฏิภาณไหวพริบ มีความเป็นครู และมีความเป็นศิลปิน เมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ทรงจัดหาผู้เชี่ยวชาญการดนตรี ไปร่วมแสดงงานมหกรรมฉลองครบร้อยปีของพิพิธภัณฑสถานเมืองวิมปลีย์ ที่ประเทศอังกฤษ ในปีพ.ศ. ๒๔๒๘ นั้น ท่านได้รับเลือกให้เป็นนักปี่และขลุ่ย พระยาประสานดุริยศัพท์ได้เดี่ยวปี่เป็นที่พอพระราชหฤทัยของสมเด็จพระราชินีเจ้าวิกตอเรียเป็นอย่างยิ่ง ถึงส่งรับสั่งขอทรงฟังการเป่าขลุ่ยเป็นการส่วนพระองค์ อีกครั้งในพระราชวังบักกิงแฮม การบรรเลงครั้งนั้นเล่ากันว่าสมเด็จพระราชินีวิกตอเรีย ทรงลุกจากที่ประทับและใช้พระหัตถ์ลูบคอพระยาประสานดุริยศัพท์พร้อมทั้งมีรับสั่งถามว่า เวลาเป่า

นั้นหายใจบ้างหรือไม่ เพราะเสียงขลุ่ยดังก้องตลอดเวลาไม่หยุดหายใจแม้ชั่วขณะ เป็นที่สนพระราชหฤทัยยิ่ง นับเป็นประวัติศาสตร์ของการดนตรีไทย

ครูมีแขก (พระประดิษฐไพเราะ) บรมครูทางดนตรีไทยคนสำคัญได้ปรารภว่า “นายแปลก เป่าปี่ดีนัก ทำอย่างไรจึงจะได้ฟัง” ครั้นความทราบถึงพระยาประสานดุริยศัพท์ท่านก็รีบนำไปกราบและเคี้ยวเพลงทยอยเคี้ยว ให้ครูมีแขกฟัง เมื่อจบเพลงครูมีแขกชมว่า “เก่งไม่มีใครสู้”

การซ้อมดนตรีของวังบูรพาภิรมย์ครั้งหนึ่ง พระยาประสานดุริยศัพท์ไปร่วมตีกลองอยู่ด้วยเสียงกลองนั้น ทำให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ท่านเจ้าของวังรับสั่งถามว่า ใครตีกลอง เมื่อทรงทราบว่าเป็นพระยาประสานดุริยศัพท์ถึงกับทรงอุทานว่า “ไม่ใช่คนนี่ ไฉนมันเทวดา” ทั้งนี้เพราะเสียงกลองที่ท่านตีนั้นไพเราะจับใจถูกอารมณ์ ถูกจังหวะของคนตรียิ่งนัก

อันที่จริงพระยาประสานดุริยศัพท์ไม่ชอบการแต่งเพลงขึ้นใหม่มากนัก ท่านเคยกล่าวไว้ว่า “เพลงของเก่าเพราะ ๆ ยังมีอีกมาก” แต่ในสมัยนั้นมักมีการประชันวงปี่พาทย์ ระหว่างวังระหว่างบ้านอยู่เป็นประจำ พระยาประสานดุริยศัพท์เองก็อยู่ในฐานะ เป็นครูของวงหลวง

สำหรับเพลงที่ได้ปรุงแต่งขึ้นใหม่มีดังนี้ เชิดจีนสามชั้น พม่าห้าท่อน เขมรราชบุรี ลาวคำหอม ลาวคำเนินทราย เขมรทรงพระคำเนิน (เขมรกล่อมพระบรรทม) เขมรปากท่อ เขมรใหญ่ ถอนสมอ ทองย่อน เทพริ้วจวน นารายณ์แปลงรูป แมลงภู่ สามไม้ใน อาถรรพณ์ คุณลุงคุณป้า พรหมณ์เข้าโบสถ์ ธรณีร้องไห้ มอญร้องไห้ แยกเห่ อนุชชาติสุดา วิเวกเวหา แยกเชิญเจ้า ย่องหงัดสามชั้น เป็นต้น

ลูกศิษย์ของพระยาประสานดุริยศัพท์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป เช่น พระประดิษฐ์ดุริยกิจ (แหยม วิณิน) พระเพลงไพเราะ (โสม สุวาทิต) หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) หลวงบรรเลงเลิศเลอ (กร กรวาทิน) พระยาภูมีเสวิน (จิตร จิตตเสวี) อาจารย์มณตรีตราโมท ครูเฉลิม บัวท่ง เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นศิษย์ผู้มีความสามารถทั้งสิ้น

พระยาประสานดุริยศัพท์สมรสกับนางสาว พะยอม ชาวจังหวัดราชบุรี มีบุตรธิดาทั้งสิ้น

๑๑ คน

พระยาประสานดุริยศัพท์ เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ อายุได้ ๖๕ ปี

RED COSTA
22.12.2548

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

นักดนตรี

(พ.ศ. ๒๓๕๑ - ๒๔๐๘)

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระนามเดิมว่า เจ้าฟ้าจุฑามณี พระราชสมภพเมื่อวันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๓๕๑ เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยกับสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ พระราชทานบรรดาราชภิเษกเป็นพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประปรีชาสามารถและโปรดการดนตรีการละครเป็นอย่างยิ่ง ทรงคิดสร้างระนาดทุ้มเหล็กขึ้น ทรงมีวงดนตรีส่วนพระองค์ซึ่งเป็นวงปี่พาทย์ที่มีชื่อเสียงมากวงหนึ่ง มีพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร หรือ ครูมีแขก) เป็นหัวหน้าวง นักดนตรีที่สำคัญ คือนายสิน ศิลปบรรเลง นายรอด พระยาธรรมสารนิติพิพิธภักดี (ตาด อมาตยกุล) วงดนตรีนี้เป็นที่เกิดเพลงที่มีชื่อเสียงซึ่งพระประดิษฐไพเราะได้แต่งไว้ เป็นจำนวนมาก เช่น เพลงทยอยนอก เพลงทยอยเดี่ยว เพลงอาเฮีย เพลงพญาโศก เพลงจีนขิมเล็ก เพลงจีนขิมใหญ่ เพลงเทพรัญจวน เพลงการเวกเล็ก เพลงสารถิ เพลงแขก มอญ ทั้งยังมีคณะละครและจิวในวังด้วย ตัวละครที่สำคัญคือ คุณชายจิบ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดการแ้วลาวเป่าแคนอย่างมาก

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๐๘ พระชนมายุได้ ๕๗ พรรษา

นายแปง โนจา
นักดนตรีพื้นบ้าน
(พ.ศ. ๒๔๔๔ - ๒๕๓๗)

นายแปง โนจา เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔ ที่บ้านเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้อง ๔ คน บิดาชื่อนานคำ มารดาชื่อคิบ ภรรยาชื่อนางหนู มีบุตรธิดา ๗ คน

อู๋แปง โนจา มีความสนใจในเครื่องดนตรีพื้นเมืองมาตั้งแต่วัยเด็ก มีความสามารถเล่นเครื่องดนตรีล้านนาได้หลายชนิด เช่น สะล้อ ซอ ซึง ปี่จุม และปี่แน เมื่ออายุได้ ๑๒ ขวบได้เริ่มเรียนพิณเบ็ยะกับลุงผั้น ที่เชียงใหม่ และหัดเล่นด้วยตัวเองในเวลาต่อมาจนชำนาญและสามารถนำออกแสดงในงานต่าง ๆ ได้ อีกทั้งยังมีความสามารถทำเครื่องดนตรีขึ้นเล่นเองจนเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในแถบจังหวัดเชียงรายและจังหวัดใกล้เคียง จนเวลาผ่านไปเมื่อพิณเบ็ยะได้เริ่มเสื่อมความนิยมไป ด้วยความตระหนักในคุณค่าของศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่กำลังจะสูญหายไปอู๋แปง โนจา จึงได้ถ่ายทอดการทำและการเล่นเครื่องดนตรีชนิดนี้ให้กับผู้สนใจทั่วไป

ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ประกาศยกย่องให้ นายแปง โนจา เป็นผู้มีความดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้าน)

นายแปง โนจา เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๗ อายุได้ ๙๒ ปี

พระพาทย์บรรเลงรมย์ (พิมพ์ วาทิน)

นักดนตรี

(พ.ศ.๒๔๒๐-ไม่ทราบปีที่ถึงแก่กรรม)

พระพาทย์บรรเลงรมย์ (พิมพ์ วาทิน) เป็นนักดนตรีกรมมหรสพ สมัยรัชกาลที่ ๖ เกิดที่ตำบลปากน้ำ เมืองนครไชยศรี (ปัจจุบันอยู่ในเขตจังหวัดนครปฐม) เกิดเมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๒๐

เริ่มเรียนหนังสือที่วัดสุประดิษฐาราม เมื่ออายุ ๑๒ ปี ต่อมาได้เข้ารับราชการเป็นมหาดเล็กในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ตั้งแต่ยังทรงดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๕ รับพระราชทานเงินเดือนขั้นต้น ๒๐ บาท เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสวยราชสมบัติแล้ว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นขุนพาทย์บรรเลงรมย์ เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๓ รับพระราชทานเงินเดือน ๖๐ บาท เลื่อนยศเป็นหุ้มแพรหลวงพาทย์บรรเลงรมย์ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๕ เงินเดือน ๑๐๐ บาท และในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ ได้รับพระราชทานนามสกุล “วาทิน” จากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมาได้เข้ารับราชการในกรมมหรสพ โดยทำหน้าที่เป็นคนตีระนาดทุ้ม และเป็นครูสอนประจำด้วย ลูกศิษย์ที่มีชื่อเสียง เช่น ครูมนตรี ตราโมท นายละม้าย พาทย์โกศล จำสับเอกขรรยงค์ โปร่งน้ำใจ เป็นต้น

วันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๕ จึงได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระพาทย์บรรเลงรมย์ เมื่ออายุได้ ๔๕ ปี ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตราช้างเผือกชั้นที่ ๔

พระพาทย์บรรเลงรมย์ แต่งงานเป็นครั้งแรกกับนางสาวนวล เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๓ มีบุตร ๓ คน ภรรยาคนที่สองชื่อ จิน มีบุตรชาย ๑ คน และภรรยาคนที่สามชื่อ ปุ้ย มีบุตร ๑ คน ในจำนวนบุตรที่มีความสามารถทางดนตรีคือ เฉลา วาทิน ที่เป็นนักร้องสังกัดกรมศิลปากร

นายพินิจ ฉายสุวรรณ
ครูดนตรี / นักดนตรี / ดุริยางค์
(พ.ศ. ๒๕๓๔ - ปัจจุบัน)

ครูพินิจ ฉายสุวรรณ เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ที่ตำบลทับนา อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นบุตรนายช้อยกับนางถนอม ฉายสุวรรณ แต่งงานกับนางสมพร ฉายสุวรรณ มีบุตร ๕ คน

ครูพินิจ ฉายสุวรรณ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ที่โรงเรียนวัดรุ่ง จังหวัดอ่างทอง ต่อมา ขณะอายุ ๑๒ ปี ได้เข้าเรียนดนตรีสากล เรียนไวโอลินเป็นเครื่องหลัก ที่กรมศิลปากร กระทั่งเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ขึ้น จึงออกจากโรงเรียนกลับไปอยู่ที่บ้าน เริ่มเรียนเปียโนกับครูผัน ต่อมาได้เป็นศิษย์ครูดนตรีอีกหลายคน เช่น ขุนสมานเสียงประจักษ์ (เตา สิ้นธนาคร) ครูยอด พูลสมบัติ ครูหลา ทรัพย์มุกข์ ครูทวน อ่อนลมุล ครูเจ๊ก อ่อนลมุล ครูฟุ้ง ฉ่ำวิจิตร ครูสอน วงฆ้อง เรียนระนาดเอกกับครูบุญยงค์ เกตุคง ครูพริ้ง คนตรีรส ต่อเพลงหน้าพาทย์กับครูมนตรี ตราโมท นอกจากนั้นยังมี ครูพร โก่งธนู ครูเทียน พิศตะเพียน ครูเสียง บ้านขวาง ครูเชื้อ คนตรีรส ครูสำรวย แก้วสว่าง ครูช่วย นุชพิจารย์ ครูบุญยัง เกตุคง ครูช่อ อากาศโปรง ครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ ครูสอาด กาญจนผลิน แม่ครูลม่อม อิศรางกูร ณ อยุธยา ครูบุญช่วย ชิดท้วม ครูพรบ จำประเสริฐ ครูไสว ตาตะวาฑิต ครูสมปอง แจ่มจรัส ครูสังัด ชมะคุป ครูทองต่อ กลีบชื่น ครูสมาน ทองสุโชติ ครูสนิท ลัดดาอ่อน เป็นต้น

ปี พ.ศ. ๒๕๐๖ รับราชการเป็นนักดนตรีประจำวงดนตรีไทยกรุงเทพมหานคร และได้เป็นหัวหน้าวงในเวลาต่อมา จนเกษียณอายุจากราชการในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ หลังจากนั้นได้ไปเป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษทางดนตรีประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ได้แต่งเพลงไว้เป็นจำนวนมาก เช่น โหมโรงหาวสามชั้น เพลงกบเดินเถา (พ.ศ. ๒๕๐๕) เพลงสคายงแปลงเถา (พ.ศ. ๒๕๑๔) เพลงแว่นทองเถา (พ.ศ. ๒๕๒๑) เพลงแก้ทัพเถา (พ.ศ. ๒๕๒๕) เพลงกันแสงสวาทเถา ซึ่งเพลงนี้ได้รับรางวัลที่ ๓ การประกวดแต่งเพลงไทยรางวัลพิณทองจากธนาคารกสิกรไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ และเพลงอิเหนาแปลงเถา (พ.ศ. ๒๕๒๖) เป็นต้น

SEE FOOTPATH -
BY 2.2KAD.

นายเพชร จรรย์นาฏ

ครูดนตรี / นักดนตรี

(พ.ศ. ๒๔๒๐ - ๒๔๕๐)

ครูเพชร จรรย์นาฏ เดิมชื่อ นุช เกิดที่บ้านฝั่งธนบุรีเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๐ ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เริ่มเรียนดนตรีกับครูช้อย สุนทรวาทิน รุ่นหลังพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) มีความสามารถเล่นดนตรีไทยได้รอบวง โดยเฉพาะฆ้องและระนาด

ต่อมาสมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช พระราชอนุชาในรัชกาลที่ ๕ ทรงเรียกให้มาประจำวงปี่พาทย์วังบูรพาภิรมย์ สมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีฯ ทรงสุบินว่า ได้เพชรเมื่อดงมา พอรุ่งขึ้นนายนุชก็มาถวายตัว เมื่อลองฝีมือระนาดแล้วได้โปรดประทานชื่อให้ใหม่ว่า “เพชร” ตามพระสุบินนิมิต ขณะนั้นครูเพชรมีอายุราว ๑๘ - ๒๐ ปี ได้เป็นมหาดเล็กคนตรีมาจนถึง พ.ศ. ๒๔๔๔ สมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีฯ ทรงได้นายสร ลูกครูสิน ศิลปบรรเลง คนระนาดฝีมือดีมาจากอัมพวา สมุทรสาคร ครูเพชรเลื่อนไปเป็นคนฆ้องใหญ่ จางวางสรเป็นคนระนาดเอกแทนมาตั้งแต่นั้น ครูเพชรอยู่ที่วังบูรพาภิรมย์ จนถึงสมัยรัชกาลพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้ออกจากวังกลับไปอยู่บ้านเดิมที่ฝั่งธนบุรี

ประมาณ ปี พ.ศ. ๒๔๗๑ ครูเพชรไปอยู่ที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีศิษย์ไปฝากตัวเรียนดนตรีด้วยเป็นอันมากนับเป็นครูดนตรีที่มีชื่อเสียงของจังหวัด และสอนดนตรีเรื่อยมาจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต วงดนตรีของครูเพชรนั้น มีชื่อเสียงร่วมประชันอยู่ในเขตจังหวัดอยุธยา อ่างทอง และสิงห์บุรี มีชื่อเสียงมาก

ครูเพชร มีภรรยาหลายคน มีบุตรชาย หญิงหลายคน ที่ทราบมีบุตรชื่อเจือ เจียน เจียด ไพฑูรย์ เป็นต้น ไพฑูรย์ จรรย์นาฏ (๒๔๖๐ - ๒๕๒๒) เป็นนักระนาดทุ้มประจำวงนายสังเวียน เกิดผล แห่งตำบลบ้านใหม่ อยุธยา

ครูเพชร แก่กว่าหลวงประดิษฐไพเราะ ๕ ปี หลวงประดิษฐไพเราะยกย่องนับถือเรียกครูเพชรว่า “พ่อเพชร” เมื่อหลวงประดิษฐไพเราะมาจากอัมพวาใหม่ ๆ ก็ยังไม่ได้เพลงเถา ซึ่งเป็นที่นิยมในสมัยนั้นครูเพชรก็เป็นคนต่อเพลงให้ ส่วนครูเพชรก็นับถือฝีมือและความรู้ของหลวงประดิษฐไพเราะมากเช่นเดียวกัน ศิษย์ของหลวงประดิษฐไพเราะและครูเพชร จึงมักไปมาหาสู่และช่วยงานกันเป็นประจำ

ครูเพชร ถึงแก่กรรมที่บ้าน วัดเสาววิหาร ตำบลบ้านใหม่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี
พ.ศ. ๒๔๕๐ อายุได้ ๗๐ ปี

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัย

(พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๔๖๖)

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัย ประสูติเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๓๕ เป็นพระบรมราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ เสด็จสมรสกับหม่อมเจ้าบุญจิราธร ชุมพล

เป็นเจ้าของวงดนตรี วงวังเพ็ชรบูรณ์ มีนักร้องและนักดนตรีประจำวงที่มีชื่อเสียง เช่น นายเจริญ ทรัพย์โสภณ เล่นระนาดเอก นายพูล ประสิทธิ์กุล เล่นจะเข้ ซอด้วง ซออู้ หม่อมมาลัย กฤษกร ณ อยุธยา และนางท้วม ประสิทธิ์กุล เป็นนักร้อง เป็นต้น เพลงที่มีชื่อเสียงที่ยังเป็นที่นิยมจนถึงปัจจุบันของวงนี้คือเพลงแม่ศรีทรงเครื่อง

ปี พ.ศ. ๒๔๖๒ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัย ทรงนิพนธ์บทละครขึ้น ๓ เรื่องคือ พระยศเกตุ สองกรรววิก และจันทกนิรี

ทรงเป็นผู้จัดตั้งโรงเรียนเพาะช่างขึ้นและเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นพระองค์แรก พระองค์ทรงซื้อเปียโนคู่ (Double Piano) และฮาร์ฟ (Harp) นำเข้ามาในประเทศไทยเป็นพระองค์แรก และยังมีหลักฐานอยู่จนทุกวันนี้

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัย สิ้นพระชนม์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ พระชนมายุได้ ๓๑ พรรษา

พระเพลงไพเราะ (โตม สุวาทิต)

นักดนตรี

(พ.ศ. ๒๔๓๑ - ๒๔๘๐)

พระเพลงไพเราะ (โตม สุวาทิต) เป็นบุตรของนายแก่นกับนางซ้อย สุวาทิต เกิดที่บ้านเลขที่ ๑๐๓ ตำบลบางขุนนนท์ บางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๓๑ ได้เรียนวิชาดนตรีกับพ่อตั้งแต่เด็ก ต่อมาได้เป็นศิษย์ของพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์)

ปี พ.ศ. ๒๔๔๘ ขณะอายุได้ ๑๗ ปี ได้ถวายตัวเป็นมหาดเล็กในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ เมื่อครั้งดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามกุฎราชกุมาร รับพระราชทานเงินเดือนขั้นต้น เดือนละ ๒๐ บาท ทำหน้าที่เป็นคนระนาดเอก ได้ชื่อว่าตีระนาดได้เพราะมากเป็นที่ต้องพระราชหฤทัยในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมาก เมื่อเล็งถวัลย์ราชสมบัติ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น “ขุนเพลงไพเราะ” เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๓ เงินเดือน ๖๐ บาท ในวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๕ ได้เลื่อนเป็น “หลวงไพเราะ” รับพระราชทานเงินเดือน ๑๐๐ บาท และเลื่อนเป็น “พระเพลงไพเราะ” เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ รับพระราชทานเงินเดือน ๑๒๐ บาท และในวันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ จึงได้เลื่อนตำแหน่งเป็นปลัดกรมพิณพาทย์หลวงคู่กับพระประดัดดุริยกิจ รับพระราชทานเงินเดือน ๑๕๐ บาท อันเป็นตำแหน่งสุดท้ายในรัชกาลที่ ๖

พระเพลงไพเราะ ได้ทำหน้าที่เป็นคนตีระนาดในสมัยรัชกาลที่ ๗ ต่อมาย้ายไปประจำกรมศิลปากร ในปี พ.ศ. ๒๔๗๑ - ๒๔๗๕ ได้ร่วมบันทึกเสียงกับราชบัณฑิตยสภา โดยมี ม.จ. หงษ์พัฒนาบุ ดิศกุล พระธิดาสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เป็นแม่กองจัดการบันทึกเสียง

พระเพลงไพเราะแต่งงานกับ นางสาวลมัย ลูกสาวนายฟ่อเต็งและนางหิม ซึ่งเป็นชาวจังหวัดชลบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ มีบุตรด้วยกันหลายคน ไม่มีใครเป็นนักดนตรีเลย

พระเพลงไพเราะได้แต่งเพลงสร้อยสนสามชั้น ทางระนาดเพลงบุหลันสองชั้น ได้ร่วมงานกับพระยาประสานดุริยศัพท์ บันทึกแผ่นเสียงจำนวนมาก โดยเป็นผู้ตีระนาด บันทึกเสียงเพลงจากละครดึกดำบรรพ์เรื่องต่าง ๆ กับบริษัทโอเดียน ทรานส์ มีหลวงเสียงเสนาะกรรม (พัน มุควาภัย) เป็นผู้ขับร้องฝ่ายชาย และยังมีนักร้องหญิงร่วมร้องเพลงด้วยอีกหลายคน อาทิ ครูท้วม ประสิทธิ์กุล และนางเล็ก สุขโสด เป็นต้น

แผ่นเสียงชุดนี้ใช้ชื่อวงดนตรีว่า “วงพิณพาทย์พระเพลงไพเราะ” มีเสภาเรื่องขุนช้าง
ขุนแผน ตอนเข้าห้องนางวันทอง ร่วมกับหลวงเสียงเสนาะกรรมและหมื่นคำหวาน

สมัยที่กรมศิลปากร ยังอยู่ทำยวง พระเพลงไพเราะเป็นหัวหน้าวงดนตรี เรียกว่าพิณพาทย์
ถาผี ท่านเป็นคนตีระนาดเอก อาจารย์มนตรี ตราโมท ตีระนาดทุ้ม หมั่นตันตรีการเจนจิตร เป่า
ขลุ่ย และหลวงสร้อยสำเนียงสนธิ์ ตีฆ้อง เป็นต้น ท่านต่อเพลงให้นักร้องหญิงหลายคน อาทิ แซ่ม
ซ้อย คุริยพันธุ์ เฉลา วาทิน และเจริญใจ สุนทรวาทิน มีเพลงเถาหลายเพลงที่พระเพลงไพเราะได้
ทำทางขึ้น เช่น สุดใจเถา กระบอกเถา และม้าย่องสามชั้น เป็นต้น

พระเพลงไพเราะถึงแก่กรรมด้วยโรคกระเพาะอาหาร ได้รับพระราชทานเพลิงศพ ที่วัด
สุวรรณคีรี (วัดชีเหล็ก) ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ อายุได้ ๔๕ ปี

คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ

นักร้อง

(พ.ศ. ๒๔๕๔ - ๒๕๓๘)

คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๔ เป็นบุตรของ
จางวางทั่วและนางปลั่ง พาทยโกศล มีพี่ชายเพียงคนเดียวคือนายเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล ท่าน
ครูจางวางทั่ว ผู้เป็นบิดาเป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียง ซึ่งได้สืบทอดศิลปะการดนตรีมาจากบรรพบุรุษ
และได้ถ่ายทอดสืบทอดมาให้บรรดาบุตรหลาน และศิษย์อื่น ๆ อีกมากมาย บุคคลที่มีความสำคัญใน
ชีวิตของคุณหญิงไพฑูรย์ อีกท่านหนึ่งคือ คุณแม่เจริญ พาทยโกศล หรือที่เรียกติดปากกันว่า
หม่อมเจริญ ภรรยาของท่านครูจางวางทั่ว เพราะนอกจากจะได้เลี้ยงดู อบรมวิชาการบ้านการเรือน
ให้แล้ว ยังได้ถ่ายทอดวิชาร้องเพลงให้อีกด้วย

เมื่อสมัยยังเด็ก คุณหญิงไพฑูรย์ไม่ใคร่ชอบดนตรีแต่ชอบออกไปเล่นซุกซน จึงมักถูกท่าน
ครูจางวางทั่วและคุณแม่เจริญทำโทษอยู่เนื่อง ๆ และถูกบังคับให้หัดดนตรี ผลจากการบังคับกันครั้ง
นั้นทำให้ท่านมีฝีมือทางดนตรีและการขับร้องมาจนทุกวันนี้ ท่านเล่นดนตรีได้เกือบรอบวง (ยกเว้น
ปี่) ส่วนเครื่องสายนั้นก็เล่นได้ครู่ซ่อ สุนทรวาทิน เป็นผู้จับมือต่อจะเข้าให้ นอกจากนั้นยังได้ต่อ
ทางเดี่ยวจะเข้จากท่านบิดาได้มากพอควร

เมื่อเติบโตขึ้น ท่านได้ติดตามบิดาและคุณแม่เจริญไปในการบรรเลงดนตรีตามที่ต่าง ๆ และ
ได้เข้าไปในวังบางขุนพรหมเสมอ ๆ จนได้สนิทสนมกับเจ้านายและบุคคลในวังนั้น จนถึงได้เคย
ร่วมบรรเลงดนตรีกับเจ้านาย และพระธิดาในสมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์กรมพระนครสวรรค์
วรพินิต ในคราวฉลองและสมเด็จเจ้าฟ้า ฯ กรมพระนครสวรรค์ฯ ยังได้ต่อเพลงพระนิพนธ์ประทานให้
เสมอ ๆ

ในคราวที่ท่านครูจางวางทั่ว นำวงปี่พาทย์ไปบันทึกเสียงในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ และในปีต่อ ๆ
มา คุณหญิงไพฑูรย์ก็ได้เป็นนักร้องบันทึกเสียงไว้มาก ใช้ชื่อบนแผ่นเสียงในครั้งนั้นว่านางสาวทูน
พาทยโกศล

งานทางด้านการศึกษา คุณหญิงไพฑูรย์ก็ได้ถ่ายทอดวิชาดนตรีอย่างจริงจัง ให้กับนักดนตรี
นักเรียน นักศึกษาหลายแห่ง เป็นเวลา ๓๐ - ๔๐ ปีมาแล้ว แรกเริ่มคือไปหัดดนตรีให้กับวงบางบัว
ทอง ของคุณประสาธ สุขุม ต่อมาได้ไปสอนที่โรงเรียนสตรีวัดระฆัง โรงเรียนราชินี มหาวิทยาลัย
ศิลปากร นครปฐม สตรีวิทยา วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ และวิทยาลัยพยาบาล จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ นิยมการต่อเพลงอย่างโบราณคือต่อให้ท่องจำ ท่านเป็นครูที่เข้มงวดเอาจริงเอาจัง หวังจะให้ศิษย์ได้ดี จึงดูเหมือนว่าท่านดุ โดยที่ท่านมักจะมองด้วยสายตาแข็งๆ และใช้เสียงดัง อย่างไรก็ตาม ท่านเป็นคนมีอารมณ์ขันเสมอ

ปี พ.ศ.๒๕๑๒ คุณหญิงได้เข้าไปถวายสอนขอด้วงแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ฯ ระยะเวลาใกล้เคียงกับที่คุณครูทวาทประสิทธิ์ได้ถวายสอนขอสามสายแด่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญาฯ ครั้น พ.ศ. ๒๕๑๕ ท่านได้รับพระราชทานตราจุลจอมเกล้าชั้นที่ ๔ ต่อมา พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้รับพระราชทานตราจุลจอมเกล้าชั้นที่ ๓ อันเป็นสิ่งที่ท่านปลื้มปิติและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น

คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ ได้รับพระราชทานโล่และเข็มเชิดชูเกียรติในฐานะเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปการแสดง (ดนตรีไทย) ประจำปี ๒๕๒๕

คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๘ อายุได้ ๘๔ ปี

หลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ดุริยะชีวิน)

นักดนตรี / ดุริยกวี

(พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๕๑๘)

หลวงไพเราะเสียงซอเกิดเมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๓๕ เป็นบุตรนายพยอมกับนางเทียบ ชาวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภรรยาคนแรกชื่อนวม (สกุลเดิม มัชฌิมจันทร์) มีบุตรธิดา ๘ คนที่เป็นนักดนตรีมีชื่อเสียง คือ นายอนันต์ ดุริยชีวิน ภรรยาคนที่ ๒ ชื่อ หม่อมเจ้ากริณานฤมล (ราชสกุลเดิม สุริยง) มีบุตรธิดา ๕ คน

หลวงไพเราะเสียงซอเรียนซอด้วงกับบิดา ต่อมาเป็นพระยาประสานดุริยศัพท์(แปลกประสานศัพท์) เรียนไวโอลินและโน้ตสากลกับครูชาวอิตาลี ชื่อ นาซารี รับราชการอยู่ที่กรมพิณพาทย์หลวงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมาย้ายไปประจำวงเครื่องสายฝรั่งหลวง เมื่อมีการปรับเปลี่ยนระบบราชการในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงย้ายไปสังกัดกรมศิลปากร

หลวงไพเราะเสียงซอมีฝีมือในการสีซอได้ไพเราะและยังสีไวโอลินเป็นเพลงไทยได้ดี เป็นนักดนตรีประจำวงสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) และวงส่วนพระองค์ตลอดรัชกาล เป็นผู้สอนดนตรีแก่วงเครื่องสายของสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี พระวรราชชายา วงเครื่องสายคณะนารีศรีสุมิตรของพระสุจริตสุดา (เปรี๊ยะ สุจริตกุล) พระสนมเอกในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว วงพระยานิรุทธเทวา (หม่อมหลวงฟื้น พึ่งบุญ) วงเครื่องสายในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระอาจารย์สอนดนตรีไทยถวายพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี บรมราชินี สอนและปรับวงดนตรีไทยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศิษย์ที่มีชื่อเสียง เช่นนายเดือน พาทย์กุล นายประเวศ กุมุท ได้แต่งเพลงไว้ เช่น ทางเดี่ยวเพลงสุรินราหู ๓ ชั้น

หลวงไพเราะเสียงซอได้รับพระราชทานนามสกุล ดุริยชีวิน จากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ และเสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ อายุได้ ๘๓ ปี

พระยาภูมิเสวิน (จิตร จิตตเสวี)

ดุริยางค์ / ครูดนตรี / ซอสามสาย

(พ.ศ. ๒๔๓๗-๒๕๑๕)

พระยาภูมิเสวิน (จิตร จิตตเสวี) เกิดเมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๓๗ เป็นบุตรหลวงคนธรรพวาที (จ่าง จิตตเสวี) กับนางเทียบ เป็นชาวกรุงเทพมหานคร บิดาเป็นนักดนตรี ฆราวาสคนแรกชื่อ คุณหญิงเอื้อน (สกุลเดิม ศิลปี) ฆราวาสคนที่ ๒ ชื่อจ่านงค์ (สกุลเดิม วรรณมาลี) ฆราวาสคนที่ ๓ ชื่อจ่านง (สกุลเดิม ศรีจันทร์พันธ์) มีน้องชายชื่อ ขุนสนิทบรรเลงการ (จง จิตตเสวี) และเป็นนักดนตรีด้วย

พระยาภูมิเสวินเริ่มเรียนซอด้วงกับบิดาจนสามารถบรรเลงร่วมวงได้ ต่อมาเรียนปี่ซอกับครูทอง เรียนกลองแขกกับครูนั่ง เรียนจะเข้กับขุนประคับฯ ครูอ่วม และนายดาบขุนเจริญดนตรีการ (เจริญ โรหิตะโยธิน) เรียนระนาดและฆ้องวงกับพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) จนมีความชำนาญ สามารถเล่นเดี่ยวฆ้องวงเล็กได้ เรียนซอสามสายกับพระยาประสานดุริยศัพท์ และเจ้าเทพกัญญา บุรณพิมพ์ และยังเป็นศิษย์หม่อมเจ้าประดับ ครูแป้น ครูพุ่ม ครูสอน (บางขุนศรี) เรียนนาฏศิลป์กับพระยาพรหมา(ทองใบ) พระยานัฏกานูรักษ์(ทองดี) และขุนหญิงเทศ นัฏกานูรักษ์

พระยาภูมิเสวินรับราชการเป็นมหาดเล็กในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมาย้ายไปสังกัดกรมศิลปากรและกรมอาชีวศึกษาจนเกษียณอายุ สอนดนตรีแก่วงดนตรีและสถาบันต่างๆ เช่น วงดนตรีครูสุภา โรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โรงเรียนเอี่ยมละออ กรุงเทพมหานคร

พระยาภูมิเสวินสามารถเล่นเครื่องดนตรีได้หลายชนิด โดยเฉพาะมีฝีมือในการเล่นซอสามสายและขลุ่ยได้ไพเราะเป็นอย่างยิ่ง ได้แต่งเพลงไว้เป็นจำนวนมากประเภทเพลงเถา ได้แก่ เพลงสอดสี่ เถา (พ.ศ. ๒๕๐๓) เพลงจำปาทอง เถา (พ.ศ. ๒๕๑๘) ประเภทเพลงโหมโรง ได้แก่ โหมโรงภูมิทอง (พ.ศ. ๒๕๑๓) แต่งทางเดี่ยวซอสามสาย เช่น เพลงดับตันเพลงฉิ่ง เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ เพลงทะแย เพลงนกขมิ้น เพลงปลาทอง เพลงบรรทมไทร เพลงพญาครวญ เพลงพญาโศก เพลงแสนเสนาะ เพลงทยอยเดี่ยว เพลงเชิดนอก และเพลงกราวใน เถา นอกจากนั้นยังได้ค้นคว้าและบันทึกความรู้ทางดนตรีไทยไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งต่อมากลายเป็นตำราทางดนตรีไทยที่สำคัญ เช่น หลักการสี่ซอสามสาย ขลุ่ย พระราชพิธีแห่กล่อม ประวัตติพระยาประสานดุริยศัพท์ ผู้ที่เชี่ยวชาญซอสามสายในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

พระยาภูมิเสวิน ได้รับพระราชทานนามสกุล จิตตเสวี จากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า
อยู่หัวเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖

พระยาภูมิเสวิน เสียชีวิต เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕

นายมนตรี ตราโมท

นักดนตรี / คีตกวี

(พ.ศ. ๒๔๔๓ - ๒๕๓๘)

ครูมนตรี ตราโมท นามเดิมว่า บุญธรรม เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๔๓ เป็นบุตรนายยิ้มกับนางทองอยู่ ชาวจังหวัดสุพรรณบุรี ภรรยาคนแรก ชื่อ ลิ่นจี่ (สกุลเดิม บุรานนท์) มีบุตร ๒ คน ที่มีชื่อเสียงทางดนตรี คือ นายศิลป์ ตราโมท ภรรยาคนที่สอง ชื่อ พูนทรัพย์ (สกุลเดิม นาฎประเสริฐ) มีบุตรธิดา ๒ คน ที่เป็นนักร้อง คือ นางสาวดนตรี ตราโมท

เริ่มเรียนเปียโนกับครูสมบุญ นักฆ้อง ต่อมาเรียนระนาดเอก ฆ้องวงใหญ่ แคลริเน็ต และหลักการแต่งเพลงกับครูสมบุญ สมสุวรรณ เรียนวิธีแต่งเพลงกับพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) และหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เรียนฆ้องวงใหญ่กับหลวงบำรุงจิตเจริญ (รูป สาคณะวิไล) เรียนกลองแขกกับพระพิณบรรเลงราช (แถม ประสานศัพท์) เรียนระนาดเอกกับพระเพลงไพเราะ (โสม สุวาทิต) และหลวงชาญเชิงระนาด (เงิน ผลารักษ์) เรียนระนาดทุ้มกับพระพาทย์บรรเลงรมย์ (พิมพ์ วาทิน) และพระยาประสานดุริยศัพท์ เรียนเพลงองค์พระพิราพซึ่งเป็นเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงสุดกับครูทองดี ชูศักดิ์ ได้รับมอบให้ทำพิธีไหว้ครูจากหลวงประดิษฐไพเราะ และเรียนโน้ตสากลกับพระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยกร) จนสามารถอ่านและเขียนได้เป็นอย่างดี

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เข้ารับราชการที่กรมพิณพาทย์หลวงเป็นผู้บรรเลงระนาดทุ้มประจำวงข้าหลวงเดิม ต่อมาเมื่อมีการปรับเปลี่ยนระบบราชการในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงย้ายไปสังกัดกรมศิลปากรจนเกษียณอายุ และยังคงปฏิบัติราชการในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยจนถึงแก่อนิจกรรมนอกจากนั้นยังได้สอนดนตรีและเป็นผู้บรรยายพิเศษแก่สถาบันต่างๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และมหาวิทยาลัยศิลปากร

ครูมนตรี ตราโมท มีฝีมือบรรเลงเครื่องดนตรีได้หลายชนิด ที่ได้รับยกย่องเป็นพิเศษ คือ ระนาดทุ้ม เป็นผู้ตีจิมในวงหลวงเป็นคนแรก ได้แต่งเพลงไว้เป็นจำนวนมาก ประเภทเพลงสามชั้น เช่น เพลงด้อยตรีง์ (พ.ศ. ๒๔๖๓) แต่งร่วมกับหมื่นประโคนเพลงประสาน (ใจ นิตยผลิน) เพลงเทพไศยาสน์ (พ.ศ. ๒๔๖๒) เพลงจระเข้หางยาว ทางสักวา (พ.ศ. ๒๔๖๔) เพลงเทพนม (พ.ศ. ๒๔๖๕) เพลงเขมรปี่แก้ว ทางสักวา เพลงด้นเพลงยาว ประเภทเพลงเถา เช่น เพลงพม่าเห่เถา (พ.ศ. ๒๔๖๖) เพลงกาเรียนทองเถา (พ.ศ. ๒๔๖๕) เพลงขอมเงินเถา (พ.ศ. ๒๔๖๐) เพลงแขกภูถิตเถา (พ.ศ. ๒๔๖๒) เพลงแขกค้อยหม้อเถา (พ.ศ. ๒๔๖๒) เพลงโสมส่องแสงเถา (พ.ศ. ๒๔๖๔) เพลงขอม

ทรงเครื่องเถา (พ.ศ. ๒๔๗๔) เพลงกล่อมনারีเถา (พ.ศ. ๒๔๗๔) เพลงพระจันทร์ครึ่งซีกเถา (พ.ศ. ๒๔๗๔) เพลงแขกอะหวังเถา (พ.ศ. ๒๔๗๔) เพลงออกทะเลเถา (พ.ศ. ๒๔๗๕) เพลงเขมรเหลือเถา (พ.ศ. ๒๔๗๔) เพลงสมโภชพระนครเถา (พ.ศ. ๒๕๒๕) เพลงสมภพเถา (พ.ศ. ๒๕๓๔) ประเภทเพลงโหมโรง เช่น โหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์สามชั้น โหมโรงรัตนโกสินทร์สามชั้น ประเภทเพลงประวัติศาสตร์ เช่น เพลงไทยมุง เพลงฝั่งโขง เพลงสิบสองจุไทย ประเภทเพลงระบำ เช่น ระบำโบราณคดี ๕ ชุด (ระบำทวารวดี ระบำศรีวิชัย ระบำลพบุรี ระบำเชียงแสน และระบำสุโขทัย) ระบำนพรัตน์ ระบำม้า ระบำขมุนุมเผ่าไทย ฟ้อนควงดอกไม้ ฟ้อนม่านมงคล ซึ่งเพลงนี้ได้รับรางวัลเสาศาสนาทองคำในฐานะผู้แต่งทำนอง เพลงรำวงมาตรฐาน เช่น เพลงงามแสงเดือน เพลงรำซิมารำ เพลงชาวไทย เพลงคืนเดือนหงาย เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ และเพลงดอกไม้ของชาติ นอกจากนั้นยังมีเพลงเบ็ดเตล็ดอีกเป็นจำนวนมาก ได้แต่งคำราทางวิชาการดนตรีไทยไว้ เช่น ดุริยางคศาสตร์ไทย ภาควิชาการ ศัพท์สังคิต ประวัติบทเพลงต่าง ๆ และบทความทางประวัติการดนตรีไทยเป็นจำนวนมาก

ครูมนตรี ตราโมท ได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยศิลปากรเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้รับพระราชทานโล่เกียรตินิยมจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในฐานะนักดนตรีไทยตัวอย่างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นราชบัณฑิตสำนักศิลปกรรม ประเภทจิตรศิลป์ สาขาดุริยางคศิลป์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ และได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาดนตรีไทย ประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๘

ครูมนตรี ตราโมทเสียชีวิตเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ อายุได้ ๘๕ ปี

นางมหาเทพกษัตริศสมุห (บรรเลง สาคกริก)**นักดนตรี / คีตกวี****(พ.ศ. ๒๔๕๑ -ปัจจุบัน)**

นางมหาเทพกษัตริศสมุห มีชื่อเดิมว่า บรรเลง ศิลปบรรเลง เกิดเมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๑ เป็นบุตรีหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กับนางโชติ (สกุลเดิม หุราพันธ์) เป็นชาวกรุงเทพมหานคร บิดาเป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงมากและมีวงปี่พาทย์ สามีนี้อุปการะเอกพระมหาเทพกษัตริศสมุห (เนื่อง สาคกริก) มีบุตรธิดา ๔ คน ที่มีชื่อเสียงทางดนตรีคือ นายชนก สาคกริก และมีพี่สาวชื่อ ฤๅญหญิงฉิม ศิลปบรรเลง

เรียนดนตรีกับบิดา สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้หลายชิ้น ทั้งปี่พาทย์ เครื่องสาย ขับร้องได้ดี และมีความรู้ทางการละครเป็นอย่างดี เป็นนักร้องประจำวงวังบูรพาภิรมย์ ได้รับรางวัลที่ ๒ การขับร้องในคราวประชันวงปี่พาทย์ที่วังบางขุนพรหมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นนักดนตรีประจำวงมโหรีหลวงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ เป็นครูสอนขับร้องให้กับวงประชันปี่พาทย์ที่วังบางขุนพรหมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นนักดนตรีประจำวงมโหรีหลวงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

นางมหาเทพกษัตริศสมุห มีผลงานการแต่งเพลงที่สำคัญ เช่น เพลงลาวสวยรอยสามชั้น เพลงภูลาวเถา เป็นต้น เป็นครูสอนขับร้องแก่สถาบันต่าง ๆ เช่น โรงเรียนเบญจมราชาลัย วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เป็นต้น

ปัจจุบันนางมหาเทพกษัตริศสมุห อายุ ๘๕ ปี

นายรวม พรหมบุรี**ครูคนตรี**

(พ.ศ. ๒๔๔๓ - ๒๕๓๐)

ครูรวม พรหมบุรี เกิดเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๓ เป็นบุตรนายเลื่อนกับนางดี ชาว
จังหวัดราชบุรี ภรรยาคนแรกชื่อ ฟีน ภรรยาคนที่ ๒ ชื่อ แฉล้ม มีบุตรธิดา ๗ คน

นายรวม พรหมบุรี เริ่มเรียนหนังสือ วิชา และเครื่องหนังกับครูพราย มณีศรี ต่อมาได้
เรียนระนาดเพิ่มเติมกับครูกล้า ณ บางช้าง เรียนเพลงมอญกับครูสุ่ม คนตรีเจริญ และครูกล้า ณ
บางช้าง ต่อเพลงหน้าพาทย์กับหลวงชาญเชิงระนาด (เงิน ผลารักษ์) แล้วได้เป็นศิษย์หลวงประดิษฐ์
ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จนมีความสามารถได้รอบวง ขับร้องเพลงดี และได้รับมอบให้ทำพิธีไหว้
ครูจากหลวงประดิษฐ์ไพเราะด้วย

ปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ตั้งวงปี่พาทย์ของตนเองขึ้น มีทั้งวงปี่พาทย์ไทยและปี่พาทย์มอญ โดยได้
เครื่องดนตรีตกทอดจากปี่พาทย์วัดช่องลม จังหวัดราชบุรี ซึ่งเลิกไป และได้สร้างเพิ่มเติมจนครบ
ทั้งวงปี่พาทย์ไทยและปี่พาทย์มอญ หลวงประดิษฐ์ไพเราะเป็นผู้ตั้งชื่อวงให้ว่า วงรวมศิษย์บรรเลง
นักดนตรีและนักร้องประจำวงที่มีชื่อเสียง เช่น นายประมวล คุรุทสิงห์ (ระนาดทุ้ม) นายไชยะ
ทางมีศรี (ระนาดเอก) นายวิมล เผยเผ่าเย็น (นักร้อง) นางมณฑนา เพิ่มสิน (นักร้อง)

วงรวมศิษย์บรรเลง เคยบรรเลงเพลงถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ณ พระราชวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ครูรวมได้สอนคนตรีที่จังหวัดราชบุรี ศิษย์ที่มีชื่อเสียง เช่น นายพุ่ม เผยเผ่าเย็น นายวิมล เผยเผ่า
เย็น นายไชยะ ทางมีศรี เป็นต้น

ครูรวมเสียชีวิตเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ อายุได้ ๘๗ ปี

ESD1 - T. 114
21.2.2011

นายสังัด ภูเขาทอง
นักดนตรี/ครูดนตรี
(พ.ศ. ๒๕๓๔ - ปัจจุบัน)

อาจารย์สังัด ภูเขาทอง เกิดเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๓๔ ที่บ้านเบิด ตำบลบางไทร อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เริ่มเรียนหนังสือที่บ้านเกิดจนจบระดับมัธยมศึกษา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เข้าเรียนหลักสูตร ประโยคครูประถมศึกษา (ป.ป.) ที่โรงเรียนฝึกหัดครูเจ้าพระยา หลักสูตรประโยคครูมัธยมศึกษา (ป.ม.) ที่วังจันทร์เกษม และเข้าเรียนต่อหลักสูตรที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร วิชาเอกครู มัธยมศึกษา จนจบการศึกษาในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เริ่มต้นเรียนดนตรีขณะที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษา โดย เรียนขับร้องกับครูกฤษต์ (กุหลาบ) บุญรัตน์ นอกจากนั้นจะเป็นการฝึกหัด คันทรีด้วยตัวเองเสีย เป็นส่วนใหญ่

ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ หลังจากจบการศึกษาได้เข้าทำงานที่วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้ร่วมกับอาจารย์วาลีษฐ์ จรรย์ยานนท์ เปิดสอนวิชาเอกดนตรีขึ้น นับเป็น วิทยาลัยแห่งแรกที่เปิดสอนวิชาดนตรีเป็นวิชาเอกในระดับอุดมศึกษา ศิษย์ที่มีชื่อเสียงในเวลาต่อมา เช่น อาจารย์กรรณิกา ฤทธิเดช ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ ดร.ปัญญา รุ่งเรือง ดร.สมศักดิ์ เกตุแก่น จันทร์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี ดร.สุกรี เจริญสุข เป็นต้น หลังจากเกษียณอายุจากราชการในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา และได้รับการคัดเลือกเป็นปุษนิยบุคคล ครูดนตรีประจำปี ๒๕๔๓

อาจารย์สังัด ภูเขาทอง เป็นนักคันทรีเรื่องดนตรีอย่างจริงจัง มีผลงาน ได้เขียนตำราทาง ดนตรีไว้หลายเล่ม เช่น “ทางเข้าสู่ดนตรีไทย” “เพลงไทยสำหรับครู” รวมทั้งบทความที่เกี่ยวกับ ดนตรีตีพิมพ์ในวารสารต่าง ๆ หลายฉบับ

MADANA

Romance

of a Rose

Ed Fco PAH-
27.62544 -

นายสมเถา สุจริตกุล

ประพันธ์เพลง

(พ.ศ. ๒๕๕๕ - ปัจจุบัน)

สมเถา สุจริตกุล เกิดในกรุงเทพฯ เติบโตในประเทศอังกฤษ จบมัธยมศึกษาจากวิทยาลัยอีตัน และได้รับทุนการศึกษาจนสำเร็จปริญญาตรีและโทเกียรตินิยมวิชาดนตรี ควบคู่กับบรรณคดีอังกฤษจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์

สมเถาเริ่มทำงานด้านดนตรีตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เขาเป็นผู้ริเริ่มการใช้เครื่องดนตรีไทยเดิมมาบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีตะวันตกเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การดนตรีในคีตนิพนธ์ “ทัศน์ภูเขาทอง” (Views from the Golden Mountain) เป็นผู้ก่อตั้งคณะมหาอุปรากรกรุงเทพฯ ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๔

ผลงานชิ้นสำคัญของสมเถา เช่น Gongula (สำหรับดนตรีไทยผสมตะวันตก) Star Maker – An Anthology of Universes และ Holland Symphony ซึ่งประพันธ์ถวายพระสมเด็จพระนางเจ้าจุลียงมาฮงแห่งเนเธอร์แลนด์เนื่องในวโรกาสครองราชย์ครบ ๒๕ ปี “กาก็” เป็นผลงานดนตรีประกอบบัลเลต์เรื่องแรกที่ประพันธ์ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ซิมโฟนีหมายเลข ๓ “พระมหากษัตริย์” (Mahajanaka Symphony) เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ในปี ๒๕๔๒ ซิมโฟนีหมายเลข ๔ “ปริศนิตานุสรณ์” (Pridi Gitanusara) เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาลนายปรีดี พนมยงค์ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ และมหาอุปรากรเรื่อง “มัทนา” ที่ได้ฉันทะนิพนธ์พระราชนิพนธ์เรื่องมัทนะพาธา ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มาถ่ายทอดเป็นมหาอุปรากรที่สมบูรณ์แบบตามมาตรฐานสากลเรื่องแรกของไทย และนำออกแสดงในปี พ.ศ. ๒๕๔๔

นอกจากจะมีอัจฉริยภาพทางดนตรีแล้ว สมเถายังเป็นเจ้าของนามปากกา S.P. SOMTOW ที่โด่งดังในโลกรวมทั้งวรรณกรรม เขาได้ประพันธ์นวนิยายภาษาอังกฤษออกสู่ตลาดมาแล้วกว่า 40 เรื่อง รวมทั้งเรื่องสั้นหลากหลายเนื้อหาและอรรถรสอันงดงาม ทำให้งานของสมเถาได้รับเลือกเป็นหนังสืออ่านประกอบการศึกษาวิชาวรรณคดีในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยหลายสถาบันในสหรัฐอเมริกา ส่วนหนึ่งของผลงานเหล่านี้ได้รับการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ กว่า ๑๐ ภาษา รวมทั้งภาษาไทย

นายสอน วงษ์อ่อง
นักดนตรี/ครูดนตรี/ดุริยางค์
(พ.ศ. ๒๔๔๕ - ๒๕๑๘)

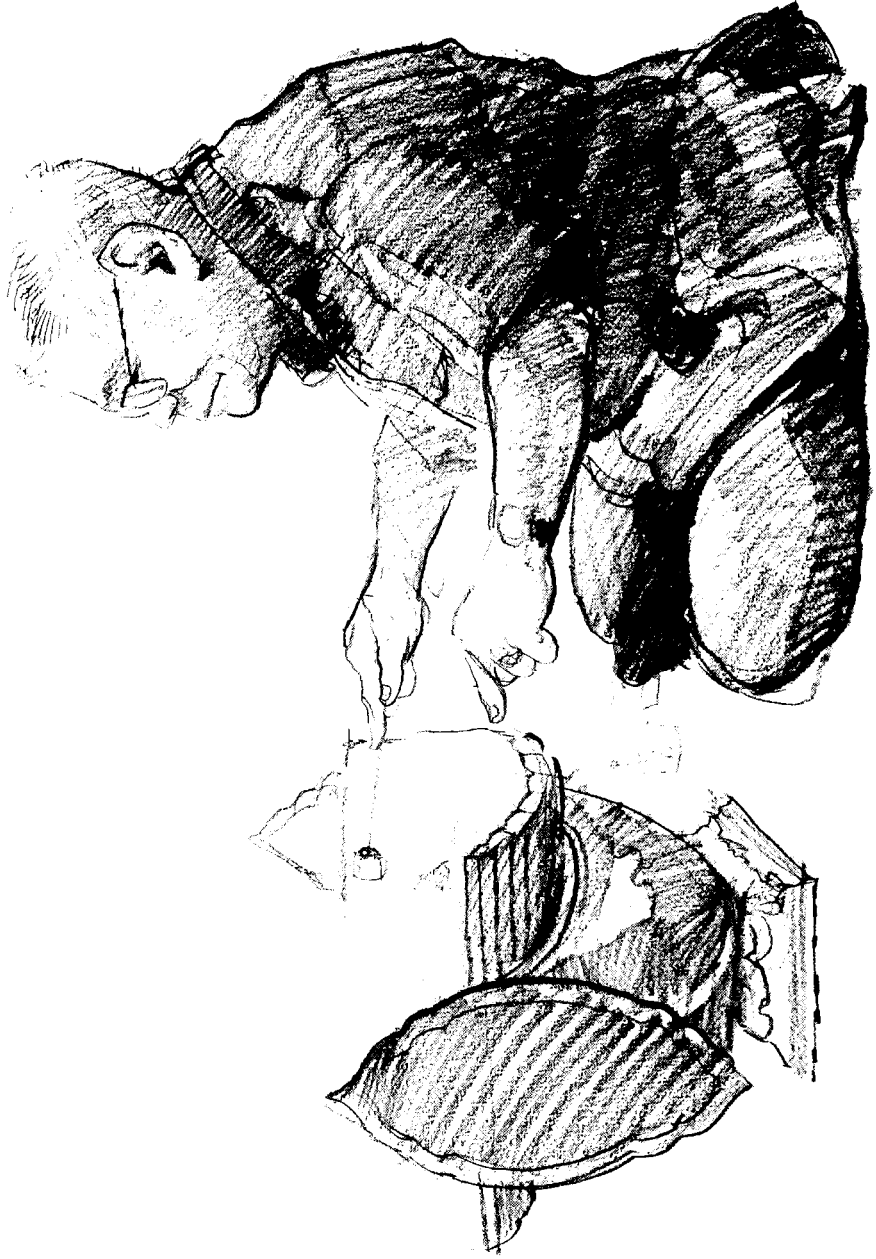
ครูสอน วงษ์อ่อง เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๕ เป็นบุตรนายชั้น กับนางน้อมที่บ้านเจ้าเจ็ด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภูมิลำเนาเดิม มีบุตรธิดา ๓ คน

ครูสอน วงษ์อ่อง เริ่มเรียนดนตรีกับครูทอง ฤทธิธรรม ครูปี่พาทย์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต่อมาได้เรียนกับพระยาเสนาะดุริยางค์ (แหม่ม สุนทรวาทีน) ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเจ้ากรมปี่พาทย์หลวงในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีความสามารถในการเล่นเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์ โดยเฉพาะฆ้องวงใหญ่

ผลงานการแต่งเพลงซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ที่ครูสอน วงษ์อ่อง ได้แต่งไว้ เช่น เพลงนกขมิ้น เพลงค้อยรูป เพลงดอกไม้ไทร เพลงอาเฮีย เพลงสุดสงวน เพลงนารายณ์แปลงรูป เพลงฉิ่งมู่ง และเพลงทยอยเดี่ยวที่แต่งร่วมกับพระยาเสนาะดุริยางค์ เป็นต้น นอกจากนั้นยังแต่งเพลงเดี่ยวระนาดเอก คือเพลงลาวแพนและเพลงทยอยเดี่ยว

ครูสอน วงษ์อ่อง เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๘ อายุได้ ๗๔ ปี

素描头像

นายสำราญ เกิดผล
นักดนตรี/ครูดนตรี/ดุริยางค์
(พ.ศ. ๒๔๗๐ -ปัจจุบัน)

ครูสำราญ เกิดผล เกิดเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๔๗๐ ที่ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นบุตรของนายหงส์ เกิดผล นักดนตรีที่มีความสามารถในแถบนั้น และนางสังวาลย์ เกิดผล แม่เพลงพื้นบ้านผู้มีความสามารถทั้งเพลงเรือ เพลงแอ่ว และเพลงเกี่ยวข้าว ครูสำราญแต่งงานกับนางสาวอาบ คนตรี มีบุตร-ธิดา ๗ คน

เรียนดนตรีครั้งแรกกับครูจรัส เกิดผลและครูสังเวียนในเวลาต่อมา ซึ่งครูทั้งสองมีศักดิ์เป็นอาของครูสำราญเอง ภายหลังได้มีโอกาสได้เรียนกับครูอีกหลายท่านเช่น ครูเพชร จรรย์นาฏ ครูเทียบ คงลายทอง ครูฉัตร สุนทรวาทีน ครูช่อ สุนทรวาทีน และครูเอี่ยม กรเกษม เป็นต้น

ผลงานด้านการแต่งเพลงของครูสำราญ เกิดผล ที่สำคัญ เช่น เพลงกลางพนาเถา เพลงลอยประทีปเถา และเพลงไอยราขวงวงเถา ที่แต่งขึ้นเพื่อถวายแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เป็นต้น

นอกจากการเล่นดนตรีและการแต่งเพลงแล้วครูสำราญ เกิดผล ยังมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีให้กับลูกศิษย์ผู้มีความสนใจทั้งที่บ้าน “พาทยรัตน์” ของครูเอง และการสอนในสถาบันการศึกษา เช่น วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดลและสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

นายสุพจน์ โดสง่า

นักดนตรี

(พ.ศ. ๒๔๘๒ - ๒๕๓๖)

ครูสุพจน์ โดสง่า เกิดเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๒ ที่บ้านในตรอกวรรังษี บางลำภู กรุงเทพมหานคร เป็นบุตรคนที่ ๗ ในจำนวนพี่น้อง ๘ คน บิดาชื่อนายพุ่ม โดสง่า นักดนตรีผู้มีชื่อเสียง มารดาชื่อนางแม่น โดสง่า แต่งงานกับนางสาวดวงเนตร คุริยพันธ์ มีบุตรธิดา ๑ คนเป็นชาย ๒ คนและหญิง ๑ คน

ในวัยเด็กเมื่ออายุได้ ๕ ขวบ เริ่มเรียนดนตรีกับพ่อ หลังจากบิดาถึงแก่กรรมจึงได้เรียนระนาดเอกกับครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ครูเผือก นักระนาด ครูพิม นักระนาด ครูพุ่ม บำปยุะวาทย์ ครูชื่น คุริยประณีต ครูพริ้ง คนตรีรส ครูโองการ กลีบชื่น และครูจำเนียร ศรีไทยพันธ์ ตามลำดับ

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ เป็นนักดนตรีประจำคณะคุริยประณีตทำหน้าที่คนตีระนาด และได้รับมอบหมายให้ควบคุมวงในปี ๒๕๐๖ นำวงออกแสดงและประชันกับคณะต่าง ๆ หลายวง ครูสุพจน์ โดสง่า ได้แสดงฝีมือการเล่นระนาดได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะทางเดี่ยวเพลงกราวในที่ได้ปรับปรุงขึ้นมาใหม่

ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ เข้าทำงานที่กรมสรรพากร ก่อนที่จะลาออกไปทำงานใหม่ที่บริษัทไทยโทรทัศน์ ช่อง ๔ บางขุนพรหม ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ และออกไปในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ หลังจากนั้นได้ทำหน้าที่สอนดนตรีให้กับลูกศิษย์ที่มีอยู่มากมาย ตลอดไปจนถึงการเป็นอาจารย์พิเศษให้กับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยศิลปากร และวงดนตรีไทย ธนาคารกรุงเทพ เป็นต้น

ผลงานด้านการแสดงดนตรีที่สำคัญ เช่น เดี่ยวระนาดเอกเพลงทยอยเดี่ยวถวายหน้าพระที่นั่ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ ๒๒ ณ หอประชุมใหญ่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติ ปี พ.ศ. ๒๕๑๔

ครูสุพจน์ โดสง่า เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๖ อายุได้ ๕๔ ปี

RED FOOT
6-9-25-44

นางสุมิตรา สุจริตกุล
นักดนตรี / ครูดนตรี
(พ.ศ. ๒๔๕๐ - ๒๕๒๕)

ครูสุมิตรา สุจริตกุล เกิดเมื่อวันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๐ เป็นบุตรของพระยาราชมนตรี (สง่า สิงหกละ) และคุณหญิงบุญปิ่น เป็นบุตรคนที่ ๔ ในจำนวนพี่น้อง ๖ คน แต่งงานกับ นายฉันทน์ หุ้มแพร (ทศน์ สุจริตกุล) มีบุตร ๗ คน

เริ่มเรียนเปียโนกับครูฝรั่งชื่อมากาเรตขณะที่ยังเรียนอยู่ที่โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ และเรียนการเล่นเพลงไทยด้วยเปียโนกับ เจ้าบัวชุม ณ เชียงใหม่ ต่อมาได้ถวายตัวสนองพระมหากรุณาธิคุณต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ โดยอยู่ในการปกครองของพระสุจริตสุดา พระสนมเอก จึงเรียนดนตรีกับพระสุจริตสุดา ทั้งทางดนตรีไทยและดนตรีสากล โดยเฉพาะการเล่นเพลงไทยด้วยเปียโน

วงดนตรี “นารีศรีสุมิตร” ของพระสุจริตสุดา เป็นวงดนตรีเครื่องสายไทยวงแรกที่ได้นำเอาเปียโนเข้ามาเล่นเป็นวงเครื่องสายผสมเปียโน โดยมีครูสุมิตรา สุจริตกุล เล่นเปียโน ร่วมกับนักดนตรี นักร้องคนอื่น ๆ เช่น ครูนิภา อภัยวงศ์ ครูฉนวน จิยะจันทร์ เป็นต้น เพลงสำคัญ ๆ ที่ได้บันทึกเป็นแผ่นเสียง เช่น เพลงในเรื่องวิวาห์พระสมุทร มอญโยนดาบ กลิ่นกระทบบั้ง บังใบ แยกสาหร่าย มอญคู่ดาว สามเส้า และเพลงสวรรค์สุดาเถา เป็นต้น

ครูสุมิตรา สุจริตกุลถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ อายุได้ ๗๕ ปี

นายสุวิทย์ บวรวัฒนา
นักดนตรี / คิวริกร์
(พ.ศ. ๒๔๕๓ - ปัจจุบัน)

ครูสุวิทย์ บวรวัฒนา เป็นลูกของ ขุนบวรนายก ซึ่งเป็นต้นตระกูล “วัฒนา” และนางจ้อย เกิดที่จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ มีน้องชายชื่ออุดม มีน้องสาวชื่ออมรา เป็นนักร้องเพลงไทย

การศึกษาขั้นต้นที่โรงเรียนวัดโสมนัส หลังจากจบชั้นประถมศึกษาแล้วไปเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนสวนกุหลาบและโรงเรียนอัสสัมชัญตามลำดับ จากนั้นได้เดินทางไปศึกษาต่อที่เมืองมาเชลล์ ประเทศฝรั่งเศส เมื่อศึกษาจบกลับมาแล้วได้เข้ารับราชการในกระทรวงการต่างประเทศ ประจำกองการค้า ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมยุโรปและอเมริกา ต่อมาเป็นเอกอัครราชทูตประจำประเทศสเปน พม่า ไนจีเรีย โลบิเรีย และไอเวอรีโคสต์ จนครบเกษียณอายุราชการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓

การฝึกหัดดนตรี ได้เริ่มตั้งแต่อายุ ๖ ขวบ ได้รับแรงบันดาลใจจากคุณปู่หล้า ซึ่งเป็นน้องชายของคุณย่าและเป็นนักดนตรี สีซอดังและเล่นออร์แกนได้ นิยมตั้งวงบรรเลงกันที่บ้านเสมอ ครูสุวิทย์ได้ร่วมวงดนตรีด้วยเสมอ เป็น คุณลิ้นจี่ ขยากร ผู้เป็นป้าเห็นว่าครูสุวิทย์มีความสนใจด้านดนตรีไทยอย่างจริงจัง จึงได้เชิญครูผิวซึ่งเป็นครูสอนดนตรีไทยอยู่ที่สามัคคยาจารย์สมาคม ขณะนั้นมาสอนซอด้วงให้ที่บ้าน เป็นการเริ่มเรียนดนตรีไทยอย่างจริงจังของครูสุวิทย์ เพลงแรกที่เรียนคือเพลงจระเข้หางยาว ต่อมาเป็นเพลงเบ็ะสามชั้น นางควรวุสามชั้น โหมโรงไอยเรศสามชั้น พม่าห้าท่อนสามชั้น และพม่าเห่สองชั้น ตามลำดับจนมีความสามารถร่วมวงบรรเลง กับครูผิวในงานต่างๆ ได้ ตั้งแต่เล็ก

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ ครูมนตรี ตราโมท ได้ริเริ่มใช้ซิมซึ่งเป็นเครื่องดนตรีจีนมาบรรเลงเพลงไทย เกิดเป็นวงเครื่องสายผสมซิม ครูสุวิทย์ ก็หัดตีซิม จากครูดนตรีจีนชื่อ นายเปงกี้ ซึ่งเป็นลูกจ้างของพ่อ เมื่อตีเป็นเพลงได้แล้วจึงไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์ของครูพร้อม (ไม่ทราบนามสกุล) ซึ่งเป็นหลานพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) ได้มีโอกาสรู้จักกับครูพุ่ม นันทพล ศิษย์รุ่นพี่ซึ่งต่อมาเป็นผู้ถ่ายทอดเพลงเดี่ยวซิมให้ เพลงซิมที่ต่อจากครูพร้อม คือเพลงเขมรพวงเถา และได้ครอบครูดนตรีไทยจากพระยาประสาน ฯ ในงานวันไหว้ครูที่บ้านของครูพร้อม ซึ่งครูสุวิทย์เล่าว่า “เป็นพิธีการไหว้ครูครั้งแรกที่ได้พบเห็นและรู้สึกเลื่อมใสในขนบธรรมเนียมประเพณีไทย สิ่งที่สำคัญคือก่อให้เกิดกำลังใจให้พากเพียรเรียนวิชาหาความรู้จริงจังขึ้น”

ในสมัยภาพยนตร์เงียบ ซึ่งโรงภาพยนตร์แต่ละโรงจะต้องมีวงดนตรีมีวงดนตรีบรรเลงประกอบ ครูพร้อมเห็นว่าออร์แกนซึ่งเป็นเครื่องดนตรีตะวันตกสามารถนำมาบรรเลงเข้ากันได้กับเสียงเครื่องดนตรีไทยจึงได้นำเข้ามาผสมเป็นวงเครื่องสายผสม ใช้งานบรรเลงอยู่ตามโรงภาพยนตร์ ใช้ชื่อวงว่าวงนายโนรี มีครูพร้อม คีคออร์แกน ครูพุ่ม นันทพล ตีจิม ครูเจือ เสนีย์วงศ์ สีซออยู่ ครูบุญส่ง สีซอ ไวโอลิน ครูย้อย เกิดมงคล เป่าขลุ่ย เป็นต้น เป็นวงที่ได้รับความนิยมมาก ขณะนั้น ครูสุวิทย์ยังเด็ก เมื่อจบการศึกษาจากประเทศฝรั่งเศสแล้ว จึงได้ฝึกหัดคีคออร์แกนจากครูเจือ เสนีย์วงศ์ หัวหน้าวงดนตรีเตชะนะเสนีย์ จนมีความชำนาญขึ้น เมื่อครูเจือ ถึงแก่กรรมลง ครูสุวิทย์ ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ควบคุมวงเตชะนะเสนีย์ วงดนตรีนี้เป็นวงดนตรีไทยวงแรกที่ได้บรรเลงในรายการวิทยุของบริษัทไทยโทรทัศน์ช่อง ๔ ตั้งแต่เริ่มเปิดดำเนินการและสถานีวิทยุ อ. ส. ในระยะแรก ๆ จนถึงเวลาที่ครูสุวิทย์ต้องไปรับราชการอยู่ต่างประเทศผู้ควบคุมวงดนตรีต่อมา ได้เปลี่ยนชื่อจากคณะเตชะนะเสนีย์เป็น คณะวัชรบรรเลง และใช้ชื่อนี้มาจนทุกวันนี้

นอกจากเรียนซอด้วง จิม และออร์แกนแล้ว ครูสุวิทย์ยังได้มีโอกาสฝึกหัดซอด้วงจากหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น คุรุชรีวิน) และเรียนซอสามสายจาก ครูเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล อีกด้วย

ผลงานทางด้านการเล่นเพลงมีอยู่หลายเพลงเช่น เพลงโยโสธรเถา ออเชิงสี่เถา (จากทยอยฉวนสองชั้น) สาวสวยรวยเถา (จากสองชั้นของเดิม) พญาสี่เสาเถา (จากสองชั้นของเดิม) สาวสุดสวยเถา (จากเพลงเขมรทูปมะพร้าวสองชั้น) มะลิซ้อนเถา จินตะหราวาตีเถา (จากเพลงจู้บแจงสองชั้น) มะลิซ้อนเถา จินตะหราวาตีเถา (จากเพลงจู้บแจงสองชั้น) น้ำลอดใต้ทรายเถา และแขกพราหมณ์ทางเปลี่ยน เป็นต้น

ครูสุวิทย์ มีภรรยาชื่อ วิจิตรามีบุตรธิดาด้วยกัน ๓ คน บุตรชายคนโตชื่อ พิชิต มีความสามารถในการแต่งเพลง แต่นิยมแต่งทางสากลมากกว่า ปัจจุบันครูสุวิทย์ บวรวัฒนา อายุ ๘๑ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๖๓๔ ซอยศรีย่าน ๑ ถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

1
1110 0001611
8. 9. 00.

พระยาเสนาะดุริยางค์ (แหม่ม สุนทรวาทีน)

ดุริยกวี/นักดนตรี

(พ.ศ. ๒๔๐๘ - ๒๔๘๒)

พระยาเสนาะดุริยางค์ (แหม่ม สุนทรวาทีน) เกิดเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๐๘ เป็นบุตร นายซ้อยกับนางไผ่ ชาวกรุงเทพมหานคร (ฝั่งธนบุรี) บิดาเป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงมาก ภรรยาคนแรกชื่อนางทรัพย์ มีบุตรธิดา ๒ คน ส่วนภรรยาคนที่สองชื่อ คุณหญิงเสนาะดุริยางค์ (เรือน) มีบุตรธิดา ๕ คน ที่เป็นนักร้องมีชื่อเสียง คือ นางเลื่อน สุนทรวาทีน และ นางเจริญใจ สุนทรวาทีน มีน้องชายชื่อ นายชื่น สุนทรวาทีนเป็นนักดนตรี

ในวัยเด็กพระยาเสนาะดุริยางค์เรียนดนตรีกับบิดาจนมีความเชี่ยวชาญ ได้เป็นนักดนตรีในวงปี่พาทย์ของเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ (หม่อมราชวงศ์หลาน กุญชร) ได้เข้ารับราชการ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น “ขุนเสนาะดุริยางค์” เข้ากรมปี่พาทย์หลวงเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ได้รับพระราชทานเลื่อนบรรดาศักดิ์เป็น “หลวงเสนาะดุริยางค์”

ปี พ.ศ. ๒๔๖๑ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ เข้ารับราชการที่กรมมหรสพ ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระเสนาะดุริยางค์ และเป็นพระยาเสนาะดุริยางค์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๘

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ได้เป็นผู้ควบคุมวงดนตรีหลวงทั้งปี่พาทย์และมโหรี ฝึกซ้อมและควบคุมการแสดงละครดึกดำบรรพ์ บทพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ เป็นผู้ฝึกสอนและควบคุมวงปี่พาทย์ของเจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี (หม่อมราชวงศ์ปุ้ม มาลากุล) เสนาบดีกระทรวงวัง หรือที่เรียกกันว่า วงเจ้าพระยาธรรมา ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๐ นักดนตรีและนักร้องประจำวงที่มีชื่อเสียง เช่น นายเทียบ คงลายทอง (ปี่) นายเพิ่ม ภิญโญ (ระนาดเอก ฆ้องวง) นายสอน วงฆ้อง (ฆ้องวงใหญ่) นายแสวง โสภา (ระนาดทุ้ม) นายแกละ สมสุข (ฆ้องวงเล็ก) นายมิ ทรัพย์เย็น (เครื่องหนัง) นายทองใบ ขวัญดี (ระนาดเอก) นายผิว ใบไม้ (เครื่องหนัง เครื่องกำกับจังหวะ) นายทรัพย์ นุค สติตย์ (ขลุ่ย) นายพริ้ง คนตรีรส (ระนาดเอก) นายคงศักดิ์ คำศิริ (ซอ) นายอรุณ กอนกุล (ระนาดเอก) นายเชื้อ นักร้อง (นักร้อง) นางเจริญใจ สุนทรวาทีน (นักร้อง)

วงนี้นับว่าเป็นวงที่รวมนักดนตรีฝีมือเยี่ยม และได้เข้าร่วมประชันวงที่วังบางขุนพรหมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ ซึ่งได้รับการตัดสินให้ชนะเป็นที่ ๒ เมื่อสิ้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

หัว นักดนตรีส่วนใหญ่โอนเป็นข้าราชการกรมสรรพ และได้เป็นครูถ่ายทอดวิชาที่กรมศิลปากรในรัชกาลต่อๆ มา นอกจากนั้นพระยาเสนาะดุริยางค์ยังเป็นกรรมการบันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากลเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ เมื่อออกจากราชการแล้วได้ช่วยงานของกรมศิลปากร โดยตลอด

พระยาเสนาะดุริยางค์แตกฉานการดนตรีและเครื่องดนตรีทุกชนิด ที่มีชื่อเสียงเรื่องลือคือ ปี่และระนาดเอก มีพรสวรรค์ด้านการขับร้อง ได้พัฒนาการขับร้องจากแบบแผนเดิมให้มีลีลาแบบใหม่ที่ละเมียดละไมนุ่มนวลโดยกลวิธีแยกคำ วางคำให้สอดคล้องกับทำนองเพลง จัดแต่งให้มีการทอดเสียง เอื้อนเสียงให้พร้อมกันทำนองประสานกันได้สนิท จัดจังหวะส่วนศักดิ์สั้นยาว หนักเบา กำหนดจังหวะการหายใจเน้นและผ่อนคำร้องส่วนสำคัญให้เหมาะสมกับอารมณ์เพลง และบทร้องเพื่อความไพเราะคมคาย เข้าถึงความรู้สึกของบทและทำนองเพลง ในขณะเดียวกันก็รักษาถ้อยคำแบ่งคำให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย นับเป็นการขับร้องที่ประสานและรักษายบทร้องกับทำนองเพลงไว้อย่างพอเหมาะพอดี ทำให้ผู้ฟังรู้สึกซาบซึ้งตามไปด้วย นอกจากนี้ยังสามารถบรรจเพลงในบทละครได้อย่างเหมาะสม

เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องเงาะป่า พระยาเสนาะดุริยางค์เป็นผู้บรรจเพลงถวายเป็นที่พอพระราชหฤทัย ได้รับพระราชทานรางวัลเป็นกระดุมตรา จ.ป.ร. บ้าง นาฬิกา จ.ป.ร. บ้าง อยู่เนืองๆ และที่สำคัญคือ ได้รับพระราชทานเหรียญคุณวุฒิมาลาเข็มศิลปวิทยา เป็นเครื่องหมายยกย่องความรู้สูงสุดในรัชสมัยนั้น ท่านได้แต่งเพลงไว้ เช่น ดับมอญกละ เพลงอาเฮีย เถา(ทางระนาด) และที่สำคัญคือ ทางร้องเพลงต่างๆ อันเป็นหลักและแบบอย่างแก่การร้องเพลงไทยในปัจจุบัน

พระยาเสนาะดุริยางค์ได้รับพระราชทานนามสกุล สุนทรวาทีน จากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖

พระยาเสนาะดุริยางค์เสียชีวิตเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๘๒ อายุได้ ๘๓ ปี

REDFOOT PATH
6.3.244.

นายหรั่ง พุ่มทองสุก
นักดนตรี
(ไม่ทราบวันเดือนปีเกิดและตาย)

ครูหรั่ง พุ่มทองสุก ไม่ทราบวันเดือนปีเกิดและตาย เป็นนักดนตรีและครูดนตรีไทย มีชื่อเสียงมากคนหนึ่งในสมัยรัชกาลที่ ๖ และรัชกาลที่ ๗ เดิมอยู่ที่คลองบางจาก และเนื่องจากเป็นเพื่อนเล่นดนตรีสนิทสนมกับ เจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (ปลื้ม สุจริตกุล) อธิบดีศาลยุติธรรม ท่านเจ้าคุณจึงขอให้ย้ายบ้านมาอยู่ใกล้กับบ้านของท่านที่ปากน้ำภาษีเจริญ ตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ ๕ คือราว พ.ศ. ๒๔๕๐

ครูหรั่ง มีภรรยาชื่อ เจียม มีบุตร ๑๑ คน ถึงแก่กรรมเสีย ๖ คน เหลือ ๕ คน บุตรีคนแรกได้เข้าอยู่ในพระอุปถัมภ์ของพระสุจริตสุดา พระสนมเอก ในรัชกาลที่ ๖ ซึ่งคุณพระสุจริตสุดานี้เป็นธิดาคณใหญ่ของเจ้าพระยาสุธรรมมนตรีนั่นเอง บุตรทุกคนทั้งชายหญิงมีความสามารถทางด้านดนตรีทุกคน

ครูหรั่งมีฝีมือรอบตัว เก่งทั้งเป่าพาทย์และเครื่องสาย ชอบความเป็นอยู่อย่าง ง่าย ๆ ไม่พิถีพิถันมากนัก เมื่อมีผู้มาตามให้เข้าไปรับราชการในกรมมหรสพสมัยรัชกาลที่ ๖ ท่านก็ไม่ยอมไปคงเก็บตัวอยู่ที่บ้าน สอนลูก ๆ หลาน ๆ และผู้ที่นำบุตรหลานมาฝากไว้ในบ้าน เป็นเจ้าของวงดนตรี เป่าพาทย์ เครื่องสายและมโหรี ครบครัน รับงานบ้างเป็นครั้งคราวแต่ไม่บ่อยนัก เนื่องจากเป็นคนใจเย็น อหิวาต์ย่นมนวลจึงมีผู้เคารพนับถือมาก

ศิษย์ของครูหรั่งที่สำคัญคือ ครูบุญยงค์ เกตุคง ครูบุญยัง เกตุคง ครูทอง สุโชติ เป็นต้น

นายเหนียว คุริยพันธ์
นักร้อง
(พ.ศ.๒๔๕๕-๒๔๕๘)

ครูเหนียว คุริยพันธ์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๕ ที่ตำบลวัดทองนพคุณ อำเภอคลองสาน บิดาชื่อนื่อง มารดาชื่อโกสุมภ์ มีพี่น้อง ๔ คน มีพี่ชื่อนิรี เป็นเจ้าของวงดนตรีไทย ครูเหนียวจึงคลุกคลีกับเพลงไทยมาตั้งแต่เด็ก

เรียนชั้นต้นที่โรงเรียนวัดนพคุณ อายุ ๑๐ ปี เริ่มร้องเพลงกับวงปี่พาทย์ พระยาเสนาะ คุริยางค์ (แหม่ม สุนทรวาทิน) จะต่อเพลงให้เป็นประจำ เพราะเสียงดีจึงได้ส่งเสริมให้ร้องเพลงพร้อมกับสอนทางขับร้องให้

อายุได้ ๑๕ ปี พระยาเสนาะ ฯ ก็ฝากเข้าเป็นนักร้องในกรมปี่พาทย์และโขนหลวง ครูเหนียวจึงได้เข้ารับราชการตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๔ เป็นนักร้องอายุน้อยที่สุดในขณะนั้น ซึ่งมีนักร้องชายที่มีชื่อเสียงมากประจำอยู่ก่อนแล้ว เช่นหลวงเสนาะเสียงกรรม (พัน มุกตวาทย์) หลวงเพราะสำเนียง (สุข สุขะวาทิ) หลวงกล่อมโกศลศัพท์ (จอห์น สุนทรเทศ) นายเชื้อ นักร้อง นายเลื่อน จันทรมาน เป็นต้น

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ มีการเปลี่ยนชื่อจากกรมมหรสพเป็นกรมศิลปากร ครูเหนียวได้โอนเป็นข้าราชการในกรมศิลปากร ซึ่งเวลานั้นละครของหลวงวิจิตรวาทการกำลังรุ่งเรือง ครูเหนียวจึงต้องปรับตัวเข้าร่วมร้องเพลงไทยสากลด้วย โดยร้องเป็นต้นเสียงเพลงปลุกใจอยู่หลายเพลง

ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ครูเหนียวได้แต่งงานกับครูแหม่มซ้อย คุริยประณีต มีบุตรธิดาด้วยกันทั้งสิ้น ๖ มีอยู่ ๓ คน ที่เป็นนักร้องคือ สุรางค์ ดวงเนตร และนฤพนธ์ คุริยพันธ์

ครูเหนียวเป็นคนพิถีพิถันมากกับการร้องเพลง ท่านขยันฝึกซ้อมเพื่อให้ถูกต้อง แม่นยำ ประกอบกับการมีความสามารถในการเป็นนักร้องเสียงดี สดใส ชัดถ้อยชัดคำ ไพเราะ นุ่มนวล และเสียงไม่เพี้ยน ในการร้องเพลงสำเนียงมอญนั้น การทำเสียงให้เป็นมอญซึ่งพระยาเสนาะ คุริยางค์ (แหม่ม สุนทรวาทิน) เป็นผู้ประพันธ์ขึ้น ครูเหนียวทำได้ถูกใจพระยาเสนาะคุริยางค์มาก ยังไม่มีใครสามารถทำเสียงมอญ ได้ดีเท่าครูเหนียว

ศิษย์ของครูเหนียว มีไม่มากนัก เนื่องจากครูมีงานราชการมากประการหนึ่ง และครูเหนียวมีอายุสั้นมากอีกประการหนึ่ง เท่าที่นับได้ ได้แก่ท่านุ วัลลิสุต ศิริ วิชชเวช และนายแพทย์สุพจน์ อ่างแก้ว ส่วนลูก ๆ ของครูเหนียวเอง มีโอกาสได้ต่อเพลงจากครูเหนียวน้อยมาก เพราะไม่ต้องการให้ลูกเป็นนักร้อง

ผลงานของครูเหนี่ยวส่วนใหญ่เป็นการขับร้องซึ่งไม่มีใครได้บันทึกเสียงไว้ เคยขับร้องบันทึกเสียงกับห้าง ค. เง็กชวนไว้ ๓ เพลง คือ ปลาทองสามชั้น นุหัตถ์สองชั้น และเขมรไทรโยค ซึ่งตัวครูไม่ชอบผลงานนี้เลย บอกว่าไม่ได้ตั้งใจร้องและกว่าจะบันทึกเสียงได้ก็ร้องซ้ำแล้วซ้ำอีกจนเหนื่อย เคยบันทึกเสียงที่ห้างกมลสุโกศล ๔ เพลง คือเพลงสิงโตเล่นหาง เวสสุวรรณ ขอมกล่อมลูก และพม่าเห่ เป็นบทร้องตามประมวลการสอน ของกระทรวงศึกษาธิการ ครูเหนี่ยวเคยทำแผ่นเสียงของตัวเองขึ้นชุดหนึ่ง คือชุดดับจูล่ง เป็นแผ่นเสียงหน้าสีทอง มีอักษร “น” บนหน้าแผ่นบันทึกเสียงที่ห้างเพนทนครเพียงครั้งเดียว นอกจากนั้นก็ยังมีแผ่นเสียงเสภาเรื่องกาที่อีกชุดหนึ่ง

ครูเหนี่ยว คุริยพันธ์ เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ขณะที่มีอายุเพียง ๗๕ ปี ด้วยอุบัติเหตุ

ESD Footprint -
12.15.2547-

หม่อมหลวงอัศนี ปราโมช

นักดนตรี/ดุริยางค์

(พ.ศ. ๒๔๗๗ - ปัจจุบัน)

พลเรือตรีหม่อมหลวงอัศนี ปราโมช เกิดเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ เป็นบุตรของหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช และท่านผู้หญิงอุษณา ปราโมช สมรสกับคุณหญิงวราภรณ์ ปราโมชและมีบุตรด้วยกัน ๕ คน

ความสนใจทางดนตรีเริ่มต้นตั้งแต่ในวัยเด็ก จากการได้มีโอกาสติดตามบิดาซึ่งทำหน้าที่ทูตไปอยู่ที่กรุงวอชิงตันดีซี ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ชมการแสดงดนตรีและเกิดความชอบจึงได้เริ่มหัดเล่นดนตรี เริ่มหัดเล่นเชลโล่เป็นครั้งแรกต่อจากนั้นจึงหัดเล่นไวโอลิน เมื่อได้เข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยอ็อกฟอร์ด ประเทศอังกฤษ ได้เข้าร่วมเล่นในวงดุริยางค์ของมหาวิทยาลัย วงดุริยางค์ของชมรมและกลุ่มแจ๊ซมิวสิกอื่น ๆ เป็นประจำ

หลังจากจบการศึกษา หม่อมหลวงอัศนี ปราโมช เข้ารับราชการที่กรมพระธรรมนูญ กระทรวงกลาโหม ระยะเวลาหนึ่งต่อจากนั้นได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้าทำงานที่สำนักงานจัดการทรัพย์สินส่วนพระองศ์ และได้ดำรงตำแหน่งผู้จัดการทรัพย์สินส่วนพระองศ์ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒

ประมาณ ปี พ.ศ. 2501 ได้ร่วมกับผู้มีใจรักดนตรีอีกหลายท่านตั้งวง “โปรมุสิก้า” ขึ้นมา นักดนตรีคนสำคัญที่ร่วมในวงคือ อาจารย์กัทร สนิทวงศ์ วงโปรมุสิก้าได้พัฒนารวบรวมผู้มีความสามารถขยายเป็นวงใหญ่ขึ้นโดยได้รับความช่วยเหลือจากสถาบันเกอเธ่ ให้สถานที่ซ้อมวงตลอดจนได้ส่งนายฮันส์กุนเธอร์ มอมเมอร์ มาช่วยควบคุมวงด้วย นับได้ว่าวงโปรมุสิก้าเป็นวงดนตรีที่มีบทบาทในการสร้างพื้นฐานให้กับนักดนตรีที่รวมตัวกันเป็นวงบางกอกซิมโฟนีในเวลาต่อมา

นอกจากหม่อมหลวงอัศนี ปราโมช จะมีความสามารถในการเป็นนักดนตรีและผู้อำนวยเพลงแล้ว ท่านยังได้สร้างผลงานการประพันธ์เพลงไว้อีกหลายเพลง ที่สำคัญเช่น ศรีปราชญ์ (Tone Poem) ทศนะ (Views) บัลเลตต์ปางปฐม เพลงวันฉัตรมงคล จันทกนิรี และพนาไพร เป็นต้น

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้ พลเรือตรี หม่อมหลวงอัศนี ปราโมช เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีสากล) ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗

45 F. T. H. H. -
1 0-251-1

ศาสตราจารย์อุดม อรุณรัตน์

นักดนตรี/ครูดนตรี

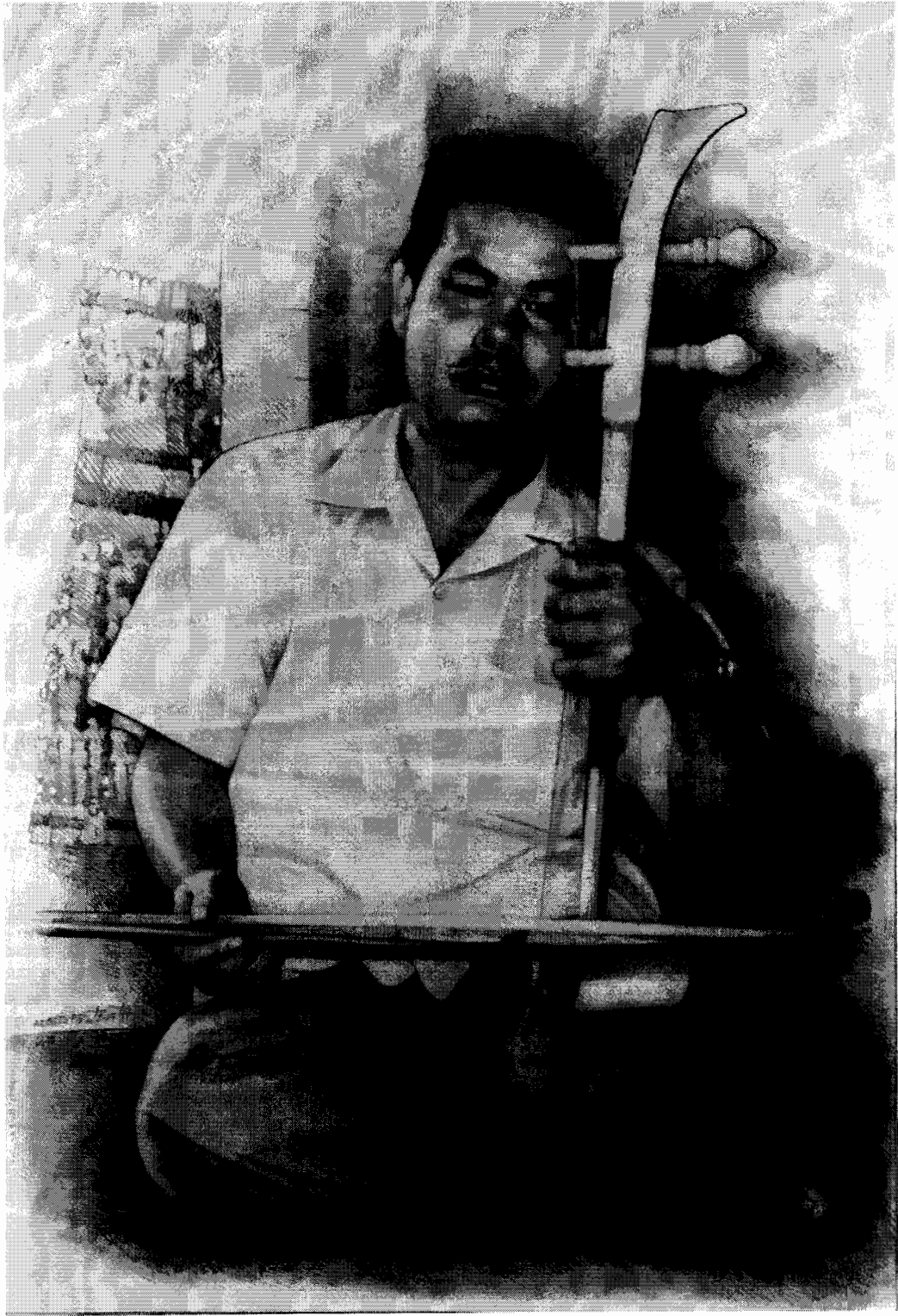
(พ.ศ. ๒๔๗๘ - ปัจจุบัน)

ศาสตราจารย์อุดม อรุณรัตน์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ ที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุตรคนที่สองในจำนวนพี่น้อง ๓ คนของนายจำปี อรุณรัตน์ และนางแถม อรุณรัตน์ พ่อเป็นนักดนตรีสมัครเล่นที่สามารถแอมวาลวและเป่าขลุ่ยได้ แต่งงานกับนางพนิดา อรุณรัตน์ มีบุตร ๓ คน บุตรชายคนสุดท้องคือนายพงศ์ศิลป์ อรุณรัตน์ เป็นบุตรคนเดียวที่สืบทอดความรู้ทางดนตรี

ศาสตราจารย์อุดม อรุณรัตน์ จบชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนประชาบาลวัดช้าง ค.ศาลาลอย อ.ท่าเรือ จ.อุบลราชธานี จบชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนประจำจังหวัด และในระดับอุดมศึกษา จบชั้นอนุปริญญาที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวันก่อนเข้าเรียนต่อในระดับปริญญาตรีที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรกเมื่ออายุได้ ๑๓ ปี เรียนจะเข้ากับครูเรื่อง เกษมสุข นักดนตรีเครื่องสายที่อยู่ในละแวกบ้าน จนสามารถบรรเลงร่วมกับวงเครื่องสายออกแสดงในงานต่าง ๆ โดยมีพ่อเป่าขลุ่ยร่วมในวงด้วย ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ขณะที่ยังเรียนอยู่ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน ได้ฝากตัวเป็นศิษย์เรียนซอสามสายจากพระยาภูมิเสวิน จนมีความเชี่ยวชาญในซอสามสายในเวลาต่อมา

ศาสตราจารย์อุดม อรุณรัตน์ เข้ารับราชการที่ภาควิชานาฏยสังคีต คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หลังจากเกษียณอายุราชการแล้วไปเป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษทางดนตรีประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผลงานที่สำคัญที่ได้รับการยกย่องและได้รับตำแหน่งทางวิชาการระดับศาสตราจารย์ได้แก่ งานวิจัยเรื่องซอสามสาย ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยในการสร้างกระโหลกซอ ที่ต้องนำความรู้ทั้งทางด้านชีววิทยา ฟิสิกส์ และการใช้เครื่องมือทางด้านวิศวกรรมไฟฟ้ามาใช้ในการวิจัยจนสำเร็จและนำออกเผยแพร่ นอกจากนี้ยังได้เขียนงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไว้อีกเป็นจำนวนมาก

ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์**นักดนตรี / คิวริยกวี****(พ.ศ. ๒๔๖๖ - ๒๕๒๕)**

ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นบุตรนายสังวาลย์กับนางอบเชยชาวจังหวัดสมุทรสงคราม ภรรยาชื่อ วิไล มีบุตรธิดา ๕ คน การศึกษา จบปริญญาเอกเศรษฐศาสตร์ (การจัดการฟาร์ม)

เริ่มเรียนดนตรีกับบิดาซึ่งเป็นครูสอนดนตรีไทย ต่อมาเรียนขอสามสายกับพระยาภูมิเสวิน (จิตร จิตตเสวี) และยังเป็นศิษย์หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) สามารถบรรเลงได้ทั้งปี่พาทย์และเครื่องสาย เครื่องดนตรีที่ถนัด ได้แก่ ขอสามสาย

ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ แต่งเพลงไว้มาก ประเภทเพลงเถา เช่น เพลงหวนคำนึงเถา (พ.ศ. ๒๔๘๕) เพลงสาลิกาแก้วเถา (พ.ศ. ๒๔๘๑) เพลงโยสลัมเถา (พ.ศ. ๒๔๘๔) เพลงหุ่มเถา (พ.ศ. ๒๔๘๕) เพลงมอญครวญเถา (ประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๐) ประเภทเพลงตับ เช่น ตับราชาธิราช ตับพระยาโคตรตระบอง แต่งบทร้อง เช่น เพลงจำปานารี เถา นอกจากนี้ได้ร่วมกับคุณหญิงจิ้น ศิลปบรรเลง และนายสันธิวิทย์ อุณหสุวรรณ แต่งบทร้องเนื้อเต็มเพลงนกเขาเคียงรัก มีผลงานบันทึกเสียงเดี่ยวขอสามสาย ซอด้วง ซออู้ จิม ฯลฯ ไว้เป็นจำนวนมาก

ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ รับราชการเป็นศาสตราจารย์ประจำวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แล้วลาออกไปรับสอนดนตรีและเปิดกิจการค้าขายแถบบันทึกเสียงเพลงไทยและเครื่องดนตรีไทย มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและเผยแพร่ดนตรีไทยอย่างจริงจัง เช่น แนะนำดนตรีไทยทางสถานีโทรทัศน์ แต่งคำราที่สำคัญ คือ ทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทย และเขียนบทความเกี่ยวกับดนตรีไทยไว้เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังเป็นผู้ก่อตั้งวงดนตรีไทยในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ เสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ รวมอายุได้ ๕๙ ปี

นายเอื้อ สุนทรสนาน
นักดนตรี / นักประพันธ์เพลง
(พ.ศ. ๒๔๕๓ - ๒๕๒๔)

ครูเอื้อ สุนทรสนาน เป็นชาวจังหวัดสมุทรสงคราม เกิดที่ตำบลโรงหวี อำเภออัมพวา เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๓ บิดาชื่อนายดี มารดาชื่อนางแส สุนทรสนาน เป็นบุตรคนสุดท้องในจำนวนพี่น้อง ทั้งสิ้นด้วยกัน ๓ คน พ่อแม่เป็นชาวนา พ่อมีความสามารถพิเศษทางด้านศิลปะการแกะสลักหนังใหญ่

ครูเอื้อ สุนทรสนาน เริ่มเรียนหนังสือที่โรงเรียนวัดใหม่ราษฎร์นุระ จังหวัดสมุทรสงคราม พออ่านออก เขียนได้ ในปี ๒๔๖๐ พ่อก็พาตัวเข้ากรุงเทพมหานคร ให้อยู่กับหมื่นไพเราะพจมาน (อาบ สุนทรสนาน) พี่ชายคนโต ซึ่งรับราชการเป็นคนพากษ์โยนในกรมมหรสพ พี่ชายส่งเข้าเรียนที่โรงเรียนวัดระฆังโฆสิตารามจนจบประถมศึกษาปีที่ ๓ แล้วเข้าเรียนต่อโรงเรียนพรานหลวง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตั้งขึ้นที่สวนมิสกวัน เพื่อสอนดนตรีทุกประเภท ครูเอื้อถนัดดนตรีฝรั่ง ครูผู้ฝึกสอนคือ ครูโฉลก เนตรสุด ในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ อาจารย์ใหญ่คือพระเจนดุริยางค์ เห็นว่าครูเอื้อมีความสามารถพิเศษด้านไวโอลิน จึงให้จัดการเรียนสามัญและให้เพิ่มการเรียนดนตรีให้มากขึ้นเป็นพิเศษ และให้หัดเป่าแซกโซโฟนอีกอย่างหนึ่งด้วย ต่อมาอีก ๒ ปี ได้บรรจุเข้ารับราชการประจำกองเครื่องสายฝรั่งหลวงในกรมมหรสพ กระทรวงวัง รับพระราชทานยศเป็น “เด็กชา” ต้องไปเล่นไวโอลินตามงานและสโมสรต่าง ๆ ความชำนาญจึงเพิ่มขึ้น และได้เลื่อนยศเป็นพันเด็กชาตรี และพันเด็กชาโทในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ และพ.ศ. ๒๔๖๒

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ โอนไปรับราชการสังกัดกรมศิลปากร เนื่องจากเศรษฐกิจทั่วโลกทรุดหนัก กรมมหรสพต้องลดฐานะลงเป็นกองมหรสพขึ้นกับกรมศิลปากร ครูเอื้อกลับมาพักอาศัยที่บ้านพี่ชายเช่นเดิม ทำให้ได้รู้จักกับครูนารถ ถาวรบุตร จึงได้โอกาสเล่นดนตรีตามโรงแรมเวลากลางคืน ในระยะนี้ได้รู้จักคุ้นเคยกับหลวงสุขุมณัยประดิษฐ์ และได้ร่วมเล่นดนตรีอยู่ด้วยกันโดยคุณหลวงเป็นหัวหน้าวง

ปี พ.ศ. ๒๔๖๘ บริษัทไทยฟิล์ม ได้สร้างภาพยนตร์เรื่องแรกชื่อ “ถ่านไฟเก่า” ครูเอื้อ ได้มีโอกาสเข้าบรรเลงดนตรี และขับร้องเพลงแรกในชีวิต คือ “ในฝัน” ประกอบภาพยนตร์ เรื่องนี้ประสบความสำเร็จดียิ่ง และในปีที่ครูเอื้อ ได้ประพันธ์เพลงแรกในชีวิต คือ เพลงยอดดอต้องลม คำร้องโดย เฉลิม นุณยเกียรติ

เมื่อสำนักงานโฆษณาการ ได้ปรับปรุงกิจการยกฐานะเป็นกรมโฆษณาการ และแต่งตั้ง
 วิลาศ โอสถานนท์เป็นอธิบดี จึงได้ขอโอนวงดนตรีของครูเอื้อซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักดนตรีของวง
 ดุริยางค์กรมศิลปากรมาอยู่กรมโฆษณาการเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๔๘๒

ครูเอื้อ สุนทรสนาน ได้แต่งงานกับนางสาวอาภรณ์ วรรณสุต ธิดาพระยาสุนทรบุรี และ
 คุณหญิงสอชิง วรรณสุต

ครูเอื้อ สุนทรสนาน เคยปรารถนาว่านักร้องเมืองไทยส่วนใหญ่อ่านโน้ตไม่ได้ ช่วยตัวเองไม่
 ได้เท่าที่ควร ต้องการจะให้นักร้องมีความสามารถ จึงได้เปิดโรงเรียนสุนทรภรณ์การดนตรีขึ้น
 เนื่องในโอกาสครบรอบ ๓๐ ปี ของวงดนตรีสุนทรภรณ์ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒

นอกจากนี้ได้ร่วมกับคุณหลวงสุขุมน้อยประดิษฐ์ ม.จ. จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ แก้ว
 อังกรวิยะกุล สง่า อารัมภีร์ และชมพู อรรณจินดา ดำริตั้งสถาบันอันเป็นจุดรวมเพื่อช่วยเหลือ
 และคุ้มครองสิทธิ์ต่าง ๆ ของศิลปินขึ้นมา โดยในขั้นแรกรวมตัวกัน เป็นชมรมดนตรี และต่อมาก็
 ได้เป็นสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ขึ้นในปี ๒๕๑๘ และดำรงตำแหน่ง
 นายกสมาคม ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๘ - ๒๕๑๙ ครูเอื้อได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมายเช่น รับพระราช
 ทานเหรียญจักรพรรดิมาลา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานเพลงประจำวง พระราชทาน
 เสมาทองคำ พระปรมานุกิตติคุณ ย่อ ภปร ในโอกาสครบรอบ 30 ปีวงดนตรีสุนทรภรณ์ พระราชทาน
 แผ่นเสียงทองคำ พระราชทานตราดุษฎีจลจอมเกล้า พระราชทานโล่เกียรติยศในฐานะศิลปินตัว
 อย่างสาขาผู้ประพันธ์เพลง

ครูเอื้อ สุนทรสนาน เริ่มป่วยตั้งแต่ปลายปี ๒๕๒๑ แพทย์วินิจฉัยว่าเป็นเนื้องอกที่ปอด แต่
 ครูเอื้อได้ปฏิเสธการผ่าตัดเพื่อการรักษา ยิ่งคร่ำเคร่งกับงานดนตรีมากขึ้น โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้อง
 กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ระหว่างเดือนกันยายน ปี ๒๕๒๓
 ครูเอื้อ ได้เดินทางเข้าเฝ้า ณ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ จังหวัดสกลนคร และได้ร้องเพลงถวาย
 เป็นครั้งสุดท้าย คือ เพลง “พรานทะเล” หลังจากนั้นไม่นานก็ถึงแก่กรรมในวันพุธที่ ๑ เมษายน
 ๒๕๒๔ รวมอายุได้ ๗๑ ปี

บรรณานุกรม

- เทพรัตน์ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. (๒๕๓๑) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
ศึกษาคนตรี ใน การประกวดวงโยธวาทิตบรรเลงเพลงไทย (หน้า ๗- ๑๒) กรุงเทพฯ :
กระทรวงกลาโหม. (พิมพ์ในการประกวดวงโยธวาทิตบรรเลงเพลงไทย โดยกระทรวง
กลาโหมจัดน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมถวายเนื่องในวโรกาส พระราชพิธีรัชมิ่งคลาภิเษก
พ.ศ. ๒๕๓๑)
- พูนพิศ อมาตยกุล และคนอื่น ๆ . (๒๕๓๒) นามานุกรมศิลปินเพลงไทย ในรอบ ๒๐๐ ปี แห่ง
กรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์
- ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๒) สารานุกรมดนตรีไทย ภาคประวัตินักดนตรีและนักร้อง. กรุงเทพฯ :
อรุณการพิมพ์
- สกุล บุญยทัต. (บรรณาธิการ) (๒๕๓๕) มีเพลงดนตรีเป็นชีวิต. กรุงเทพฯ. ภาควิชานาฏยสังคีต
คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สังัด ภูเขาทอง. (๒๕๓๔) ประชุมบทความทางวิชาการดนตรี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการ
พิมพ์
- สนอง คลังพระศรี. (๒๕๔๔) ทองดี ชูศักดิ์ ครูครอบปี่พาทย์ประจำรัชกาลที่ ๖ ใน ดนตรีไทย
อุดมศึกษาครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ . (๒๕๓๕) ถูกทุ่งดีเด่นส่งเสริมวัฒนธรรมไทย.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ . (๒๕๔๐) ศิลปินแห่งชาติ ๒๕๓๕. กรุงเทพฯ : โรง
พิมพ์คุรุสภา
- สุกรี เจริญสุข. (๒๕๓๑) “บุรุษ เกศวรรณ” หรือที่รู้จักกันในชื่อ บรูซ แกสตัน วารสารถนน
ดนตรี, ๒ (๕) ๕-๑๕
_____ . (๒๕๓๗) ม.ล. อัสนี ปราโมช ผู้ค้นคว้าศึกษาคนตรีด้วยใจรัก วารสารเพลง
ดนตรี, ๑ (๑) ๕๑-๕๕
- เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์. (บรรณาธิการ) (๒๕๓๗) สุพจน์ โดสง่า “ระนาดน้ำค้าง” ลมหายใจไม่
ยอมแพ้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คอกเบี้ย
- เอนก นาวิกมูล. (๒๕๓๗) นายบุศย์จากไป. วารสารเพลงดนตรี, ๑ (๔), ๗๐-๗๒